

Roger Andre Federici og Christian Wendelborg

Analyse av data fra Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser i skolen

En helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet

Analyse av data fra Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser i skolen

En helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet

Roger Andre Federici
Christian Wendelborg

 NTNU Samfunnsforskning AS

Postadresse: NTNU Dragvoll, 7491 Trondheim
Besøksadresse: Loholt Allé 85, Paviljong B

Telefon: 73 59 63 00
Telefaks: 73 59 62 24

E-post: kontakt@samfunn.ntnu.no
Web.: www.ntnusamfunnsforskning.no

Foretaksnr. NO 986 243 836

NTNU Samfunnsforskning AS
Avdeling for mangfold og inkludering
Februar 2013

ISBN 978-82-7570-318-5

FORORD

Denne rapporten er en analyse av data fra tre av Utdanningsdirektoratets brukerundersøkelser i skolen. Dette er Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Oppdragsgiver er Utdanningsdirektoratet. Et overordnet mål for oppdragsgiver er å få innspill til hvilke problemstillinger som kan besvares ved å se brukerundersøkelsene i sammenheng, hvilke analytiske muligheter og begrensninger datasettene gir, og hvordan resultatene kan formidles med tanke på prosess og kvalitetsutvikling av elevenes læringsmiljø.

Prosjektet har hatt en tidsramme på tre måneder og har krevd smidighet og fleksibilitet fra både NTNU Samfunnsforskning og Utdanningsdirektoratets side. Vi vil i den forbindelse gjerne takke Petter Haagenen fra Utdanningsdirektoratet for godt samarbeid. Vi vil også takke Jens-Petter Farnes ved Conexus som har gjort dataene fra brukerundersøkelsene tilgjengelige for NTNU Samfunnsforskning til rett tid.

Rapporten er skrevet av Roger Andre Federici og Christian Wendelborg, hvor sistnevnte har vært prosjektleder. Ansvar og arbeidsfordeling har vært lik i prosjektet. Professor Einar Skaalvik har vært intern gjennomleser og kvalitetssikrer, mens professor Hans-Tore Hansen har gitt innspill etter gjennomlesning av førsteutkastet.

Trondheim, februar 2013

Christian Wendelborg
prosjektleder,
forskningsleder

Roger Andre Federici
seniorforsker/førstemanuensis

INNHold

	side
FORORD	iii
INNHold	v
FIGURLISTE	viii
TABELLER	ix
1. Introduksjon	1
1.1 Oppbygging av rapporten	2
2. Kort om læringsmiljø	5
2.1 Sentrale forhold i læringsmiljøet	6
2.2 Helhetlig analyse av læringsmiljøet	8
3. Brukerundersøkelsene	9
3.1 Elevundersøkelsen	9
3.1.1 Datagrunnlag	9
3.2 Lærerundersøkelsen	10
3.2.1 Datagrunnlag	11
3.3 Foreldreundersøkelsen	11
3.3.1 Datagrunnlag	12
3.4 Undersøkelsene under ett	12
3.5 Tilgjengelighet	13
4. Metodisk tilnærming	15
4.1 Tematiske områder	15
4.1.1 Faktoranalyse og reliabilitet	16
4.2 Univariante og bivariate analyser	16
4.3 Signifikans og effektstørrelse	17
4.4 SEM analyser	18
4.5 Aggregerte data	20
4.6 Generalisering	20
5. Tematiske områder i brukerundersøkelsene	23
5.1 Felles tematiske områder	23
5.2 Parvis tematiske områder	24
5.3 Unike tematiske områder	26
5.4 Enkeltspørsmål	28
5.5 Helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet	28
6. Felles tematiske områder	31
6.1 Trivsel lærer-elev	31
6.2 Sosial trivsel	33
6.3 Faglig utfordring	34
6.4 Fysisk miljø	35
6.5 Mobbing	37
6.6 Motivasjon	38
6.7 Faglig veiledning	40
6.8 Hjelpemidler	42

6.9	Bråk og uro	44
6.10	Utviklingssamtaler	46
7.	Parvise tematiske områder	49
7.1	Elevdemokrati	49
7.2	Medbestemmelse	50
7.3	Arbeidsmåter	52
7.4	Type vurdering	54
7.5	Vurdering	55
7.6	Type tilbakemelding	56
7.7	Nytte av tilbakemelding	57
7.8	Arbeidsplaner	58
7.9	Tilpasning	59
7.10	Karriereveiledning	59
7.11	Hjem-skole samarbeid	60
8.	Unike tematiske områder	63
8.1	Lærerundersøkelsen	63
8.1.1	Forhold til skoleledelse	63
8.1.2	Yrkesstatus	64
8.1.3	Etter og videreutdanning	65
8.1.4	Forhold og trivsel	65
8.2	Foreldreundersøkelsen	66
8.2.1	Kommunikasjon	66
8.2.2	Arbeidsinnsats	67
8.2.3	Foreldrestøtte	67
8.2.4	Kjennskap til rettigheter	68
8.2.5	SFO	68
9.	Helhetlige beskrivelse av læringsmiljø	71
9.1	Federborg ungdomsskole – eksempelskole	71
9.1.1	Lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp	72
9.1.2	Positive relasjoner mellom lærer og elev	74
9.1.3	Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene	76
9.1.4	Godt samarbeid mellom skole og hjem	79
9.1.5	God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen	83
10.	Prediksjon av forhold i læringsmiljø	85
10.1	Teoretisk modell	85
10.1.1	Kausale tolkninger	87
10.2	Empirisk modell	87
10.2.1	Effekt	89
10.3	Oppsummering	89
11.	Rapportering	91
11.1	Rapportering på nasjonalt nivå	91
11.2	Rapportering på skoleeivnivå	91
11.3	Rapportering på skolenivå	92
11.4	Oppfølging som del av kvalitetsutvikling	92
12.	Oppsummering	95
12.1	Begrensninger og innspill	96
12.1.1	Validitet	96
12.1.2	Psykometriske egenskaper	97

		vii
12.1.3	Flernivåanalyse	98
12.1.4	Enkeltbegrensninger og betraktninger	99
LITTERATUR		103
Vedlegg A		105
Vedlegg B		112
Vedlegg C		117
Vedlegg D		127

FIGURLISTE

Figur		side
Figur 2.1	Modell over faktorer som påvirker læringsmiljø. Modellen er hentet fra Utdanningsdirektoratets materiell for helhetlig arbeid med læringsmiljøet (www.udir.no)	6
Figur 4.1	Eksempel på oppsett av en teoretisk SEM modell. Ulike forhold tenkes å ha innvirkning på hvordan elevene oppfatter relasjonen til lærer som videre kan ha innvirkning på elevenes motivasjon. Merk at denne modellen er svært forenklet, og at de kan tenkes at foreldrestøtte har direkte innvirkning på elevenes motivasjon.	19
Figur 9.1	Vurdering av faglig veiledning av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	72
Figur 9.2	Vurdering av bråk og uro av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	74
Figur 9.3	Vurdering av trivsel mellom lærer og elev av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	75
Figur 9.4	Vurdering av medbestemmelse av elever og lærere ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	76
Figur 9.5	Vurdering av sosial trivsel av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	77
Figur 9.6	Vurdering av motivasjon av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	78
Figur 9.7	Vurdering av hjem-skole samarbeid av lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	80
Figur 9.8	Vurdering av kommunikasjon av foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	82
Figur 9.9	Vurdering av skoleledelse av lærere ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	83
Figur 9.10	Vurdering av elevdemokrati av elever og lærere ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler	84
Figur 10.1	Teoretisk modell over forventet samspill mellom ulike faktorer i læringsmiljøet.	86
Figur 10.2	SEM-analyse av relasjoner mellom skoleledelse, foreldrestøtte, hjem-skole samarbeid, bråk og uro, trivsel lærer-elev, sosial trivsel og motivasjon. IBM AMOS 20. Standardiserte betaverdier (N=341 skoler; RMSEA=0.018; CFI/IFI=0.998; TLI=0.995)	88

TABELLER

Tabell		side
Tabell 2.1	De fem områdene og hvordan disse kan forstås relasjonelt	8
Tabell 3.1	Antall elever som deltok i Elevundersøkelsen 2012 fordelt på klassetrinn og kjønn	10
Tabell 3.2	Antall lærere som deltok i Lærerundersøkelsen 2012 fordelt på kjønn og kontaktlæreransvar	11
Tabell 3.3	Antall foreldre eller foresatte som deltok i Foreldreundersøkelsen 2012 fordelt på elevens trinn.	12
Tabell 3.4	Antall skoler som har besvart de ulike undersøkelsene	13
Tabell 4.1	Tolkning av Pearsons r og grad av samvariasjon	17
Tabell 4.2	Effektstørrelse	18
Tabell 5.1	Oversikt over felles tematiske områder i de tre brukerundersøkelsene.	23
Tabell 5.2	Oversikt over spørsmål som omhandler trivsel lærer-elev	24
Tabell 5.3	Oversikt over parvise tematiske områder i de tre brukerundersøkelsene.	25
Tabell 5.4	Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmåter	26
Tabell 5.5	Oversikt over unike tematiske områder i de tre brukerundersøkelsene.	27
Tabell 5.6	Oversikt over spørsmål som omhandler mestring	28
Tabell 5.7	Oversikt over aktuelle enkeltspørsmål	28
Tabell 5.8	Eksempel på hvordan ulike tematiske områder kan gi et mer helhetlig bilde av læringsmiljøet	29
Tabell 6.1	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler trivsel lærer-elev, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspm)	31
Tabell 6.2	Korrelasjonsanalyse av trivsel lærer-elev i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	32
Tabell 6.3	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler sosial trivsel samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (enkeltspm) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspm)	33
Tabell 6.4	Korrelasjonsanalyse av sosial trivsel i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	33
Tabell 6.5	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler faglig utfordring. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	34
Tabell 6.6	Korrelasjonsanalyse mellom faglig utfordring i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	34
Tabell 6.7	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler fysisk miljø. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og	

	Foreldreundersøkelsen. Pearsons r mellom elevenes og lærernes vurdering	36
Tabell 6.8	Korrelasjonsanalyse mellom fysisk miljø i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	37
Tabell 6.9	Gjennomsnittlig andel elever som er mobbet, samt gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler mobbing. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	38
Tabell 6.10	Korrelasjonsanalyse mellom «Q489 Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet?» og «Q444 Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet?» i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen.	38
Tabell 6.11	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler motivasjon, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)	39
Tabell 6.12	Korrelasjonsanalyse av motivasjon i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	40
Tabell 6.13	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler faglig veiledning, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)	41
Tabell 6.14	Korrelasjonsanalyse av faglig veiledning i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	42
Tabell 6.15	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler hjelpemidler. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	43
Tabell 6.16	Korrelasjonsanalyse mellom faglig utfordring i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	44
Tabell 6.17	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler bråk og uro, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspm)	45
Tabell 6.18	Korrelasjonsanalyse av bråk og uro i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	46
Tabell 6.19	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler utviklingssamtaler. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	47
Tabell 7.1	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler elevdemokrati, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Lærerundersøkelsen (sumskala)	49
Tabell 7.2	Korrelasjonsanalyse av elevdemokrati i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen	50
Tabell 7.3	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler medbestemmelse, samt Cronbach's alpha for	

	sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Lærerundersøkelsen (sumskala)	51
Tabell 7.4	Korrelasjonsanalyse av medbestemmelse i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen.	52
Tabell 7.5	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler arbeidsmåter. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål), Pearsons r mellom elevenes og lærernes vurdering	53
Tabell 7.6	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler type vurdering. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål)	54
Tabell 7.7	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler vurdering, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Lærerundersøkelsen (sumskala)	55
Tabell 7.8	Korrelasjonsanalyse av vurdering i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen	56
Tabell 7.9	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler type tilbakemelding. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål). Pearsons r mellom elevenes og lærernes vurdering	57
Tabell 7.10	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler nytte av tilbakemelding. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål)	58
Tabell 7.11	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler arbeidsplaner. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål)	58
Tabell 7.12	Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler tilpasning. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspørsmål). Pearsons r mellom elevenes og foreldrenes vurdering	59
Tabell 7.13	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler karriereveiledning, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)	60
Tabell 7.14	Korrelasjonsanalyse av Karriereveiledning i Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	60
Tabell 7.15	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler hjem-skole samarbeid samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)	61
Tabell 7.16	Korrelasjonsanalyse av Hjem-skole samarbeid i Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	62
Tabell 8.1	Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler lærernes forhold til skoleledelse samt Cronbach's alpha for sumskalaen.	63
Tabell 8.2	Læreres rangering av ulike yrker ut fra status	64
Tabell 8.3	Læreres vurdering av læreryrkets status. Gjennomsnitt og standardavvik	64
Tabell 8.4	Andel lærere på skolene som har etterutdanning og videreutdanning og deres vurdering av nytteverdien av dette. Andel, gjennomsnitt og standardavvik.	65

Tabell 8.5	Læreres vurdering av om forhold er lagt til rette for å gjøre en god jobb og trivsel. Gjennomsnitt og standardavvik	66
Tabell 8.6	Foreldres vurdering av kommunikasjon med skolen. Faktorladninger, Cronbach's alpha, gjennomsnitt og standardavvik	66
Tabell 8.7	Foreldres vurdering av arbeidsinnsats. Gjennomsnitt, standardavvik og Cronbach's alpha	67
Tabell 8.8	Foreldres vurdering av egen støtte til barnet. Gjennomsnitt, standardavvik og Cronbach's alpha	67
Tabell 8.9	Foreldres rapportering av kjennskap til rettigheter. Faktorladninger, Cronbach's alpha, gjennomsnitt og standardavvik	68
Tabell 8.10	Foreldres vurdering av SFO. Gjennomsnitt og standardavvik	69
Tabell 9.1	Tematiske områder i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen	71
Tabell 9.2	Elevenes, lærernes og foreldrenes svar ved Federborg Ungdomsskole på enkeltpørsmålene i faglig veiledning sammenlignet med resten av landet (gjennomsnitt)	73
Tabell 9.3	Elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole svar på enkeltpørsmålene i motivasjon sammenlignet med resten av landet (gjennomsnitt)	79
Tabell 9.4	Foreldre ved Federborg Ungdomsskole svar på enkeltpørsmålene i hjem-skole samarbeid sammenlignet med øvrige foreldre (gjennomsnitt)	81
Tabell 10.1	Total effekt fra de uavhengige variablene (standardiserte regresjonskoeffisienter)	89
A 1	Oversikt over spørsmål som omhandler trivsel lærer-elev	105
A 2	Oversikt over spørsmål som omhandler sosial trivsel	105
A 3	Oversikt over spørsmål som omhandler faglig utfordring	106
A 4	Oversikt over spørsmål som omhandler fysisk miljø	107
A 5	Oversikt over spørsmål som omhandler mobbing	108
A 6	Oversikt over spørsmål som omhandler motivasjon	108
A 7	Oversikt over spørsmål som omhandler faglig veiledning	109
A 8	Oversikt over spørsmål som omhandler hjelpemidler	110
A 9	Oversikt over spørsmål som omhandler bråk og uro	111
A 10	Oversikt over spørsmål som omhandler utviklingssamtaler	111
B 1	Oversikt over spørsmål som omhandler elevdemokrati	112
B 2	Oversikt over spørsmål som omhandler medbestemmelse	112
B 3	Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmåter	113
B 4	Oversikt over spørsmål som omhandler type vurdering	113
B 5	Oversikt over spørsmål som omhandler vurdering	114
B 6	Oversikt over spørsmål som omhandler type tilbakemelding	114
B 7	Oversikt over spørsmål som omhandler nytte av tilbakemelding	115
B 8	Oversikt over spørsmål som omhandler bruk av arbeidsplaner	115
B 9	Oversikt over spørsmål som omhandler tilpasning	115
B 10	Oversikt over spørsmål som omhandler karriereveiledning	116
B 11	Oversikt over spørsmål som omhandler hjem-skole samarbeid	116
C 1	Oversikt over spørsmål som omhandler mestring	117
C 2	Oversikt over spørsmål som omhandler indre motivasjon	117

C 3	Oversikt over spørsmål som omhandler ytre motivasjon	117
C 4	Oversikt over spørsmål som omhandler innsats	117
C 5	Oversikt over spørsmål som omhandler målorientering	118
C 6	Oversikt over spørsmål som omhandler samarbeid	118
C 7	Oversikt over spørsmål som omhandler støtte fra lærer	118
C 8	Oversikt over spørsmål som omhandler utdanningsvalg	119
C 9	Oversikt over spørsmål som omhandler rådgiver	119
C 10	Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmiljø	119
C 11	Oversikt over spørsmål som omhandler digital mobbing	120
C 12	Oversikt over spørsmål som omhandler diskriminering	120
C 13	Oversikt over spørsmål som omhandler bruk av PC	120
C 14	Oversikt over spørsmål som omhandler digitale verktøy	121
C 15	Oversikt over spørsmål som omhandler nettvett	121
C 16	Oversikt over spørsmål som omhandler læring	121
C 17	Oversikt over spørsmål som omhandler karakterer	122
C 18	Oversikt over spørsmål som omhandler støtte i fag	122
C 19	Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmåter fag	122
C 20	Oversikt over spørsmål som omhandler forhold skoleledelse	123
C 21	Oversikt over spørsmål som omhandler yrkesstatus	123
C 22	Oversikt over spørsmål som omhandler yrkesstatus	123
C 23	Oversikt over spørsmål som omhandler etterutdanning	124
C 24	Oversikt over spørsmål som omhandler forhold og trivsel	124
C 25	Oversikt over spørsmål som omhandler kommunikasjon	124
C 26	Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsinnsats	124
C 27	Oversikt over spørsmål som omhandler støtte fra foreldre	125
C 28	Oversikt over spørsmål som omhandler kjennskap til rettigheter	125
C 29	Oversikt over spørsmål som omhandler SFO	125
D 1	Korrelasjonsmatrise over alle sumskalaene	127

1. Introduksjon

I følge Utdanningsdirektoratet er formålet med brukerundersøkelser i skolen at elever, lærere og foresatte skal få si sin mening om læringsmiljø og trivsel på skolen. I tillegg er det et utalt mål at disse undersøkelsene skal kunne sees i sammenheng for å belyse elevenes læringsmiljø fra ulike perspektiv (elever, lærere, foresatte). Et overordnet mål med denne rapporten er derfor å gi oppdragsgiver innspill til hvilke problemstillinger som kan besvares ved å se brukerundersøkelsene i sammenheng, hvilke analytiske muligheter og begrensninger datasettene gir, og hvordan resultatene kan formidles med tanke på prosess og kvalitetsutvikling av elevenes læringsmiljø.

Det å se resultatene fra de tre brukerundersøkelser i sammenheng er svært aktuelt, spesielt med tanke på at Utdanningsdirektoratet nylig definerte fem områder som er viktige for å opprette og opprettholde et godt læringsmiljø. Disse områdene er (1) lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp, (2) positive relasjoner mellom elev og lærer, (3) positive relasjoner og kultur for læring blant elevene, (4) godt samarbeid mellom skole og hjem og (5) god ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen. I de seneste års analyser av Elevundersøkelsen (Wendelborg et al., 2011, 2012) avdekkes det at forhold som ikke fanges opp av spørsmål i Elevundersøkelsen kan ha stor betydning for læringsmiljøet ved den enkelte skole. Dette gjelder for eksempel betydningen av skolens ledelse og hjem-skole samarbeid. Ved å se brukerundersøkelsene i sammenheng har man nå muligheten til å se nærmere på hvordan lærernes opplevelse av skoleledelse og foreldrenes vurdering av hjem-skole samarbeid har innvirkning på elevenes opplevelse av læringsmiljøet på en måte som tidligere ikke har vært mulig.

En gjennomgang av spørsmålene i brukerundersøkelsene indikerer at noen tematiske områder går igjen i de tre undersøkelsene, mens andre er unike parvis eller for hver enkelt av dem. Dette illustrerer to mulige hovedtilnærminger til de foreliggende data. For det første stilles det delvis like spørsmål til de ulike gruppene, noe som kan brukes til å analysere hvorvidt elever, lærere og foreldre har en felles oppfatning av læringsmiljøet. For det andre stilles det delvis ulike spørsmål til de ulike gruppene. Ulike tematiske områder kan utfylle hverandre og gi et mer helhetlig bilde av læringsmiljøet og forutsetningene for et godt læringsmiljø.

Med utgangspunkt i dette er det utarbeidet tre overordnede problemstillinger som ligger til grunn for denne rapporten. Disse er:

1: Har elever, lærere og foresatte felles oppfatninger av ulike forhold ved ett og samme læringsmiljø? Ved å ta utgangspunkt i like spørsmål i de tre brukerundersøkelsene kan man for eksempel avdekke om elever, lærere og foresatte har de samme meningene om det fysiske miljøet ved den enkelte skole.

2: Kan oppfatninger av ulike forhold utfylle hverandre for å beskrive ett og samme læringsmiljø? I Elevundersøkelsen forteller elever om deres opplevelse av ulike forhold ved læringsmiljøet. Lærere og foreldre på sin side forteller gjennom Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen om andre forhold som er viktig for

læringsmiljøet. Dersom man antar at et læringsmiljø blir påvirket av ulike faktorer og aktører kan elevenes, lærernes og foresattes oppfatninger av ulike forhold ved læringsmiljøet utfylle hverandre og gi en helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet ved den enkelte skole.

3: Kan oppfatningene av ulike forhold predikere opplevelser hos elevene? De ulike aktørenes oppfatninger av læringsmiljøet kan ha betydning for eleven. For eksempel kan man undersøke i hvilken grad elevenes, lærernes og foreldrenes oppfatning av ulike aspekter ved læringsmiljøet predikerer elevenes motivasjon.

Ved å ta utgangspunkt i de fem områdene definert av Utdanningsdirektoratet og de skisserte problemstillingene vil den foreliggende rapporten beskrive og eksemplifisere hvordan de tre brukerundersøkelsene samlet kan benyttes for å gi en mer helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet.

Det foreliggende datamaterialet har et stort analytisk og substansielt potensiale. Det er viktig å merke seg at denne rapporten hovedsakelig fokuserer på læringsmiljø og ulike faktorer ved dette som kan belyses ved hjelp av de tre undersøkelsene. Fordi et overordnet mål er å gi oppdragsgiver innspill til hvilke analytiske muligheter og begrensninger datasettene gir ved å se dem i sammenheng, kan innholdet sies å være av mer metodisk enn substansiell karakter. En sentral begrensning er derfor at substansielle funn, som for eksempel hvorvidt elevene skårer høyt eller lavt på faglig og sosialt læringsutbytte, ikke vil bli gjenstand for nærmere drøfting. Det vil likevel bli gitt innspill til hvordan slike variabler kan bli benyttet i analysene.

1.1 Oppbygging av rapporten

Rapporten kan deles inn i fem overordnede deler. Den første delen består av Kapittel 1 og 2, og beskriver formålet med rapporten samt begrepet læringsmiljø. De fem områdene som Utdanningsdirektoratet legger til grunn for et godt læringsmiljø blir gjennomgått og det illustreres hvordan disse kan ligge til grunn for å gi et helhetlig perspektiv på elevenes læringsmiljø. Kapittel 3 og 4 utgjør neste del. I denne delen gis det en kortfattet introduksjon om bakgrunn og formål til de tre brukerundersøkelsene. I tillegg gis det deskriptiv informasjon om utvalgene, eksempelvis antall respondenter og utvalgt demografisk informasjon. Videre i denne delen blir den metodiske tilnærmingen beskrevet.

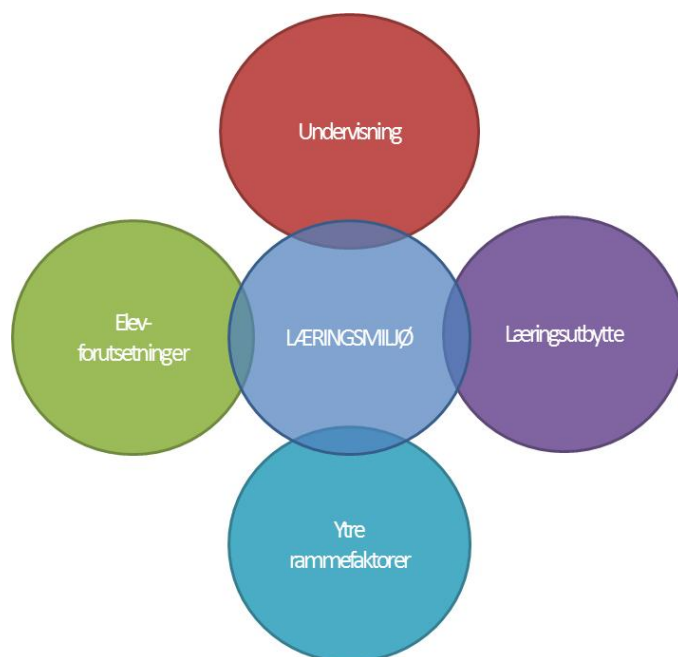
Den tredje delen består av Kapittel 5-8 og gjennomgår de felles og unike tematiske områdene i brukerundersøkelsene. Deskriptive data, resultater fra faktoranalyser og korrelasjonsanalyser blir presentert og kommentert. Problemstilling 1 og 2 er sentrale i denne delen. Fjerde hoveddel utgjør Kapittel 9 og 10 og gir konkrete eksempler på hvordan data fra de tre brukerundersøkelsene kan benyttes for å gi et helhetlig perspektiv på læringsmiljø. Videre i denne delen illustreres hvordan oppfatninger av ulike forhold kan predikere opplevelser hos elevene. Dette gjøres ved å benytte structural equation modeling med observerte variabler. Den femte og siste hoveddelen består av Kapittel 11 og 12 og gir innspill til oppdragsgiver om hvordan resultatene

kan benyttes og rapporteres på ulike nivå. Rapporten avsluttes med en oppsummering og en redegjørelse av analytiske begrensninger. Her gis det også innspill til videre utvikling av brukerundersøkelsene. I vedleggene finnes de tematiske områdene identifisert i de tre brukerundersøkelsene.

2. Kort om læringsmiljø

Læringsmiljø kan forstås som de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene på skolen som har betydning for elevenes læring, helse og trivsel. Dette betyr at læringsmiljø omfatter mye mer enn forholdene internt i klasserommet og i en undervisningssituasjon. Læringsmiljø kan påvirkes av elevens og lærerens personlighet, evner og forutsetninger. Elevens forutsetninger kan også omhandle elevens familiebakgrunn og familiens holdninger til skole og utdanning. Videre er det ikke slik at læringsmiljø er noe som ensidig påvirker elevens utbytte. Et godt læringsmiljø kan forklare gode faglige prestasjoner, men det er også slik at undervisningen og elevens prestasjoner både er et resultat og har innvirkning på et godt læringsmiljø (Ogden, 2004). Et godt læringsmiljø gir flinke og motiverte elever samtidig som velfungerende og motiverte elever gir et godt læringsmiljø (Nordahl, 2005). Læringsmiljø er derfor et komplekst samspill mellom ulike faktorer som gjensidig påvirker hverandre.

For å få en bedre forståelse av læringsmiljø kan en se på tre ulike kvalitetsbegrep som har innvirkning på læringsmiljøet (NOU, 2003; Nordahl, 2005). Det er resultatkvalitet, prosesskvalitet og strukturkvalitet. Resultatkvalitet fokuserer på utbyttet av læringsmiljøet. Det vil si elevens faglige, sosiale og personlige læringsutbytte i skolen. Dette er et resultat av læringsmiljøet, men har en klar sammenheng med kvaliteten i læringsmiljøet. Prosesskvalitet fokuserer på indre aktiviteter i skolen. Det omfatter opplæringens innhold, metodisk tilnærming, samt kvaliteten på relasjoner og prosesser i skolen og klasserommet, i tillegg til samspillet elevene i mellom. Strukturkvalitet fokuserer på forhold som bygninger og ressurser, pedagogenes/lærernes formelle kompetanse, personaltetthet, elevgruppenes størrelse og sammensetning. Strukturkvalitet omfatter også lov, regelverk og planverk (NOU, 2003; Nordahl, 2005). Figur 2.1 illustrerer dette samspillet.

Figur 2.1 Modell over faktorer som påvirker læringsmiljø. Modellen er hentet fra Utdanningsdirektoratets materiell for helhetlig arbeid med læringsmiljøet (www.udir.no)

2.1 Sentrale forhold i læringsmiljøet

I forbindelse med satsningen *Bedre læringsmiljø (2009-2014)* konkretiserte nylig Utdanningsdirektoratet fem områder som er viktige for å opprette og opprettholde et godt læringsmiljø. Disse kan sees i sammenheng med tilnærmingene ovenfor og er blitt utarbeidet med utgangspunkt i både teori og empiri. De fem områdene er (1) *lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp*, (2) *positive relasjoner mellom elev og lærer*, (3) *positive relasjoner og kultur for læring blant elevene*, (4) *godt samarbeid mellom skole og hjem* og (5) *god ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen*.

Studier viser at lærerens kompetanse i klasseledelse er en av de viktigste enkeltfaktorene for å utvikle og opprettholde gode læringsmiljøer. I følge Utdanningsdirektoratet handler *lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp* om lærernes evne til å legge til rette for en tydelig struktur i undervisningsforløpet, formulerer tydelige mål for elevenes læring og læringsmiljøet, samt ha høye forventninger til alle elevene med utgangspunkt i deres forutsetninger. Videre handler dette området om å gi tydelige og konstruktive tilbakemeldinger til elevene både faglig og sosialt, skape et inkluderende miljø og læringsfelleskap, samt utarbeide regler i samarbeid med elevene – hvor disse håndheves konsekvent. Til sist innenfor dette området vektlegges lærerens ansvar for å bevisstgjøre og ansvarliggjøre elevene i eget læringsarbeid, samt tilrettelegge for medvirkning.

Positive relasjoner mellom lærer og elev er et annet sentralt element i et godt læringsmiljø. En av årsakene til dette er at et økende antall studier dokumenterer at

forholdet mellom lærer og elev er en sentral faktor for elevenes motivasjon og læring (Katz, Kaplan, & Gueta, 2010; Skinner, Marchand, Furrer, & Kindermann, 2008; Wentzel, Battle, Russell, & Looney, 2010). Kvaliteten på forholdet mellom lærer og elev kan derfor få stor betydning for elevenes læringsutbytte og helhetlige opplevelse av skolen. Positive lærer-elev relasjoner kan tenkes å ha gode vekstvilkår i klasserom hvor læreren viser elevene omsorg og respekt i kombinasjon med praktisk veiledning og instruksjon. I praksis betyr dette at læreren støtter hver enkelt elev og at eleven opplever trygghet og tillit. Videre handler dette om at læreren skaper engasjement, motiverer og bidrar til å styrke elevens selvfølelse.

Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene inkluderer et positivt læringsfellesskap blant elevene, at det er akseptert å være aktiv, interessert og flink, men samtidig akseptere at noen har flere utfordringer enn andre. Læringskulturen innebærer at elevene samarbeider, opplever trygghet, tillit og inkludering og fravær av mobbing. Til slutt inngår forutsetningen om at elevene forstår hvilke krav som stilles til et godt læringsmiljø.

Flere studier viser at foreldreengasjement og et godt hjem-skole samarbeid kan ha positiv innvirkning på elevenes karakterer, oppmøte og trivsel på skolen (Catsambis, 2001; Epstein & Sanders, 2000; Sheldon & Epstein, 2005; Simon, 2004). Et godt samarbeid mellom hjem og skole er derfor et viktig grunnlag for å skape et godt læringsmiljø. Det er klare holdepunkter for at foreldres positive holdning til utdanning og læring, og et godt samarbeid mellom hjem og skole er gunstig både for elevenes læringsmiljø, motivasjon for læring og læringsresultater (Helgøy & Homme, 2012; Kunnskapsdepartementet, 2011). *Godt samarbeid mellom skole og hjem* betyr dermed at foreldre og lærere formidler de samme positive forventningene til elevene og snakker samme språk. Lærerens, foreldrenes og elevens forventninger til hverandre er tydelig uttalt og forstått av alle parter. En viktig forutsetning for et godt samarbeid er at foreldre må ha reell medvirkning i forhold til det som skjer i skolen.

Det siste området er *god ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen*. Dette innebærer at ledelsen kommuniserer tydelige mål og forventninger, foretar løpende vurderinger og gir tydelige tilbakemeldinger til de ansatte. Videre inngår et positivt samarbeidsklima, gode relasjoner mellom ansatte og et entydig ordensreglement og kjent sanksjonssystem under denne faktoren. Viktigheten av en god skoleledelse støttes av forskning som viser at skoleledelsen er den faktoren, etter læreren, som representerer den viktigste enkeltfaktoren for læring (Leithwood et al., 2008). Internasjonale studier viser at desto mer skoleledere fokuserer på sine relasjoner, sitt pedagogiske arbeid og sin egen læring om skolens kjernevirksomhet, desto større er deres innflytelse på elevenes læringsresultater (Robinson et al., 2008). Det er viktig å merke seg at skoleledelsen først og fremst har indirekte betydning for elevenes læringsresultater gjennom påvirkningen på lærerrekruttering, ambisjonsnivå, normer, kultur og arbeidsmiljø (Kunnskapsdepartementet, 2011).

2.2 Helhetlig analyse av læringsmiljøet

Det læringsmiljøbegrepet som legges til grunn (jf. de fem områdene) kan forstås relasjonelt, hvor læringsmiljøet er noe som står i et gjensidig overlappende forhold til ytre og indre rammefaktorer. Dette kan for eksempel være elevens egne forutsetninger, læringsutbytte, lærerens undervisning, rektors skoleledelse og samarbeid hjem-skole. Som vist korresponderer dette godt med forhold forskning viser er grunnleggende for å utvikle og opprettholde gode læringsmiljø. En mulig tolkning av denne relasjonelle forståelsen er illustrert i Tabell 2.1.

Tabell 2.1 De fem områdene og hvordan disse kan forstås relasjonelt

Område	Relasjon	Lokalisering
Lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp	lærer – elev	intern
Positive relasjoner mellom elev og lærer	lærer – elev	intern
Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene	elev – elev	intern
Godt samarbeid mellom skole og hjem	skole – foresatte	intern – ekstern
God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen	rektor – lærer – foresatte	intern – ekstern

Tabellen illustrerer at de fem områdene som er viktige for å opprette og opprettholde et godt læringsmiljø handler om forholdet mellom ulike involverte aktører i skolen, som for eksempel foresatte sin relasjon til lærerne eller skolen som helhet. For å få et helhetlig bilde av læringsmiljøet på den enkelte skole må derfor flere perspektiv involveres. Som tidligere nevnt er dette svært relevant da de senere års analyser av Elevundersøkelsen (Wendelborg et al., 2011,2012) viser at forhold som ikke fanges opp av spørsmål i Elevundersøkelsen kan ha stor betydning for læringsmiljøet. De analytiske mulighetene økes drastisk når de tre brukerundersøkelsene nå kan undersøkes under ett.

3. Brukerundersøkelsene

Grunnlagsmaterialet for denne rapporten er data hentet fra Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Undersøkelsene er en del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og er hjemlet i opplæringslova § 2-3. I denne paragrafen står det at skoleeier skal sørge for at nasjonale undersøkelser om motivasjon, trivsel, mobbing, elevmedvirkning, elevdemokrati og det fysiske miljøet blir gjennomført og fulgt opp lokalt.

I følge Utdanningsdirektoratet gjennomføres dermed disse for at elever, lærere og foresatte skal få uttale seg om ulike forhold ved skolen som angår læring og trivsel. På skolenivå er et av hovedformålene at resultatene kan brukes som utgangspunkt for diskusjoner med elevene, elevrådet, foresatte, lærere og andre ansatte. På høyere nivå kan kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn og Utdanningsdirektoratet benytte resultatene som en hjelp til å analysere og utvikle læringsmiljøet. Undersøkelsene er derfor et viktig verktøy for videreutvikling og kvalitetssikring av læringsmiljøet til elever i grunnskolen og videregående opplæring.

3.1 Elevundersøkelsen

Gjennom Elevundersøkelsen oppfordres elevene til å si sin mening om forhold ved sin skoledag som er viktig for trivsel og læring. Elevundersøkelsen gjennomføres to ganger i året, en gang i høstsemesteret og en gang i vårsemesteret. Det er obligatorisk å gjennomføre Elevundersøkelsen for 7. og 10. trinn, samt for videregående trinn 1 (Vg1), mens det er frivillig å delta for øvrige trinn. Den obligatoriske gjennomføringen av Elevundersøkelsen skjer fra 2013 på høsten.

Datamaterialet samles inn elektronisk og det er Conexus som håndterer og drifter undersøkelsen for Utdanningsdirektoratet. Det er skoleeier som er ansvarlig for at undersøkelsen gjennomføres. Skolen gjennomfører undersøkelsen ved at hver elev mottar et unikt brukernavn som de bruker til å logge seg inn. Utdanningsdirektoratet har laget en veiledning for hvordan skolen skal gjennomføre undersøkelsen for å sikre at undersøkelsen gjennomføres mest mulig likt i skolene. Dette bidrar til å sikre validiteten i undersøkelsen, altså gyldigheten i de konklusjoner man trekker ut fra resultatene.

3.1.1 Datagrunnlag

Tabell 3.1 gir deskriptiv informasjon om datagrunnlaget i Elevundersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført våren 2012.

Tabell 3.1 *Antall elever som deltok i Elevundersøkelsen 2012 fordelt på klassetrinn og kjønn*

Klassetrinn	Antall	Prosent	Prosent av alle på trinnet	Andel gutter
5. trinn	32 332	8.5	54.1	50.9
6. trinn	36 340	9.6	58.2	50.6
7. trinn	57 025	15.0	91.0	50.7
8. trinn	37 433	9.8	60.4	50.4
9. trinn	37 376	9.8	58.6	50.3
10. trinn	55 063	14.5	84.5	50.7
Vg1	58 684	15.4	76.7	51.5
Vg2	41 078	10.8	62.0	52.2
Vg3	24 808	6.5	46.9	43.3
Total	380 183	100.0	66.6	50.5

Prosent av alle på trinnet er regnet ut fra antall elever registrert på klassetrinnet i Grunnskolens Informasjonssystem (GSI), mens det for Videregående opplæring (VGO) er beregnet ut fra samlet antall elever i VGO registret hos SSB, per 1. oktober 2011

Tabell 3.1 viser at det er 380 183 elever som har deltatt i Elevundersøkelsen 2012. Prosentandelene viser at det er flest deltakere fra de klassetrinnene hvor Elevundersøkelsen er obligatorisk. Det vil si 7. og 10. trinn, samt Vg1. Vi ser at for 7. og 10. trinn er det henholdsvis 91.0 og 84.5 prosent av samtlige elever som har svart på undersøkelsen, mens det tilsvarende tallet er 76.5 for Vg1. For de trinnene på grunnskolenivå hvor Elevundersøkelsen er frivillig er det rundt 55 til 60 prosent av elevene som har deltatt, mens det er 62 prosent som har deltatt i Vg2 og 47.3 prosent Vg3. Samlet sett er det over 66 prosent av alle elever fra 5. trinn til Vg3 som har gjennomført undersøkelsen. I 2011 svarte 371 604 elever på undersøkelsen, noe som utgjør 70 prosent av alle på elever på trinnene.

Jevnt over er det litt flere gutter som har svart enn jenter og dette samsvarer godt med elevpopulasjonen hvor det er 51.2 prosent gutter i 5. til 10. trinn (Tall fra Grunnskolens Informasjonssystem). For Vg3 er det derimot en overvekt av jenter som har svart.

3.2 Lærerundersøkelsen

Lærerundersøkelsen er utviklet av Utdanningsdirektoratet i samarbeid med KS og Utdanningsforbundet. Hovedformålet med undersøkelsen er å gi lærerne en mulighet til å vurdere ulike aspekter av elevenes læringsmiljø, som for eksempel hjem-skole samarbeid og oppfatninger av skolens ledelse. Lærerundersøkelsen er åpen for besvarelser to ganger i løpet av skoleåret og alle skoler har tilbud om å benytte seg av den. Den er frivillig for lærerne og skolene bestemmer selv om den vil gjennomføre undersøkelsen. Resultatene fra Lærerundersøkelsen rapporteres i en egen rapportportal, hvor skolene, fylkesmann og skoleeiere kan logge seg på og finne resultater for sin egen enhet, så sant dette kan forsvares i tallgrunnlaget.

Nytt i 2010 var at flere spørsmål fra GNIST ble inkludert i Lærerundersøkelsen. GNIST er en satsing for å øke kvaliteten i lærerutdanningen og videreutvikle lærerprofesjonen. Partene i GNIST er lærerorganisasjonene, KS, skolelederne, universiteter og høyskoler, lærerstudenter, NHO, LO og statlige utdanningsmyndigheter (for utfyllende informasjon om GNIST, se <http://www.gnistweb.no/>). Hensikten med GNIST-spørsmålene i Lærerundersøkelsen er å framskaffe informasjon som kan indikere om man er på rett vei for å nå målene for GNIST. Spørsmålene omhandler læreryrkets status, faglig og yrkesmessig utvikling, rektorers tilrettelegging og lærernes tilfredshet med læreryrket.

3.2.1 Datagrunnlag

Tabell 3.2 gir deskriptiv informasjon om datagrunnlaget i Lærerundersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført våren 2012.

Tabell 3.2 *Antall lærere som deltok i Lærerundersøkelsen 2012 fordelt på kjønn og kontaktlæreransvar*

	Antall	Prosent
Kjønn		
Menn	2 372	31.8
Kvinner	5 088	68.2
Totalt	7 460	100.0
Antall kontaktlærere		
Ja	4 922	61.4
Nei	3 091	38.6
Totalt	8 013	100.0
Antall skoler		
Antall	499	-

Totalt antall lærere som besvarte Lærerundersøkelsen i 2012 var 8021 Tabellen viser derfor at enkelte lærere ikke besvarte alle spørsmålene, for eksempel kjønn.

Tabell 3.2 viser at det var 8021 lærer som deltok i Lærerundersøkelsen 2012. Prosentandelene for kjønn viser at majoriteten av disse er kvinner (68.2 prosent). Videre oppgir 61.4 prosent at de er kontaktlærere. Det er totalt lærere fra 499 skoler på ulike nivå som har besvart undersøkelsen.

3.3 Foreldreundersøkelsen

Foreldreundersøkelsen er utviklet av Utdanningsdirektoratet i samarbeid KS, Utdanningsforbundet, Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) og Elevorganisasjonen. Undersøkelsen retter seg mot foreldre og foresatte til barn i grunnskolen og i Vg1, og gir foreldre og foresatte mulighet til å si sin mening om barnas læringsmiljø og hvordan samarbeidet mellom hjem og skole fungerer. Den gjennomføres to ganger i året. Resultatene gir viktige innspill både til skoleledelsen og til Foreldrerådets

arbeidsutvalg (FAU) og kan brukes til å evaluere ledelsen, samt gi innspill til forbedring for den enkelte skole.

Det er skolelederen som må ta initiativ til å iverksette Foreldreundersøkelsen, og det er frivillig for skolene å tilby undersøkelsen. FAU kan be skoleledelsen om å gjennomføre Foreldreundersøkelsen på sin skole. Det viser seg at en vellykket undersøkelse er avhengig av at foreldrene får god informasjon om undersøkelsen fordi dette øker antallet foresatte som svarer.

3.3.1 Datagrunnlag

Tabell 3.3 gir deskriptiv informasjon om datagrunnlaget i Foreldreundersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført våren 2012.

Tabell 3.3 Antall foreldre eller foresatte som deltok i Foreldreundersøkelsen 2012 fordelt på elevens trinn.

Trinn	Antall	Prosent
1. trinn	5 643	9.7
2. trinn	5 916	10.2
3. trinn	5 931	10.2
4. trinn	5 655	9.8
5. trinn	6 574	11.3
6. trinn	6 783	11.7
7. trinn	6 472	11.2
8. trinn	5 287	9.1
9. trinn	5 142	8.9
10. trinn	4 497	7.8
Vg1	54	0.1
Totalt	57 954	100.0
Antall skoler		
Antall	1110	-

Tabell 3.3 viser at det var 57 954 foreldre som deltok i Foreldreundersøkelsen 2012. Antallet foreldre fordeler seg relativt jevnt i forhold til klassetrinn. Dette gjelder ikke for videregående hvor kun 54 foreldre har besvart undersøkelsen. Det er foreldre med barn på 1110 skoler på ulike nivå som har besvart undersøkelsen.

3.4 Undersøkelsene under ett

Tabell 3.4 viser først antall skoler som deltok i de tre brukerundersøkelsene. Disse tallene er uavhengig om skolene har deltatt på en eller flere av brukerundersøkelsene. Videre vises antall skoler som har besvart to eller tre av undersøkelsene. Merk at skoler som har avgitt svar på både elev, lærer og foreldreundersøkelsen ikke er regnet med i det totale antallet skoler som har besvart to av undersøkelsene.

Tabell 3.4 Antall skoler som har besvart de ulike undersøkelsene

Undersøkelse	Antall	Prosent*
Elevundersøkelsen	3 120	-
Lærerundersøkelsen	499	16.0
Foreldreundersøkelsen	1 110	35.6
To eller tre av undersøkelsene		
Elev og lærerundersøkelsen	149	4.7
Elev og foreldreundersøkelsen	735	23.5
Elev, lærer og foreldreundersøkelsen	341	10.1

Skolene som har avgitt svar på både elev, lærer og foreldreundersøkelsen er ikke regnet med i antallet skoler som kun har besvart to av undersøkelsene. Prosenttallene relaterer seg til antall skoler som har besvart Elevundersøkelsen.

Tabell 3.4 viser at 3 120 skoler deltok i Elevundersøkelsen våren 2012. Av disse skolene var det 149 skoler som besvarte både Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen og 735 som besvarte både Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Det var totalt 341 skoler som benyttet seg av både Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen våren 2012.

3.5 Tilgjengelighet

Resultatene fra de tre brukerundersøkelsene er i følge Utdanningsdirektoratet tilgjengelige for skoleledere, skoleeiere og fylkesmenn i *rapportportalen* (se www.udir.no) et par dager etter at disse er gjennomført. Rapportportalen gir flere muligheter til å sette sammen og presentere dataene fra undersøkelsene. Dataene er tilgjengelige på skolenivå. Dette betyr at alle grunnskoler og videregående skoler kan få tilgang til resultatene for sin respektive skole. Data på skolenivå kan videre sammenlignes med andre skoler på kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå.

Den enkelte skole kan også be om tilgang til egne rådata fra brukerundersøkelsene for nærmere analyser. Skoler som har behov for rådata må henvende seg til sin skoleeier. Utdanningsdirektoratet anbefaler likevel at skoler og skoleeiere først og fremst utnytter rapportportalens muligheter til egendefinerte rapporter og eksport av data fordi bruk av rådata øker faren for indirekte identifisering av enkeltindivider.

Utdanningsdirektoratet eier databasen opplysningene er lagret i og er behandlingsansvarlig for egne behandlinger av opplysningene, herunder også utlevering av rådata. Forskere tilknyttet universitet- og høyskolesektoren eller forskningsinstitutter må ta kontakt med Utdanningsdirektoratet direkte for å få eventuell tilgang til datamaterialet fra brukerundersøkelsene.

4. Metodisk tilnærming

Med utgangspunkt i at noen tematiske områder går igjen i de tre brukerundersøkelsene mens andre er unike parvis eller for hver enkelt av dem, er det innledningsvis nødvendig å gjennomføre en skjønnsmessig analyse for å identifisere disse. I de tilfellene hvor de tematiske områdene kan betraktes som skalaer (se 4.1), må det gjennomføres faktoranalyser og reliabilitetstester for å undersøke hvorvidt disse statistisk kan sies å måle aspekter av samme fenomen – altså analyser av de psykometriske egenskapene ved måleinstrumentene.

Videre, i forhold til hvorvidt elever, lærere og foresatte har felles oppfatninger av ulike forhold ved ett og samme læringsmiljø (problemstilling 1) og i hvilken grad oppfatninger av ulike forhold kan utfylle hverandre for å beskrive ett og samme læringsmiljø (problemstilling 2), vil deskriptive analyser (univariate og bivariate) være et naturlig valg. I tillegg kan det i enkelte tilfeller benyttes parametriske tester for å undersøke hvorvidt eventuelle forskjeller mellom de ulike gruppene er signifikante. For å undersøke i hvilken grad oppfatningene av ulike forhold kan predikere opplevelser hos elevene (problemstilling 3) vil det bli utført SEM-analyser (structural equation modeling).

4.1 Tematiske områder

For å identifisere de ulike områdene i brukerundersøkelsene ble samtlige spørsmål sortert i ulike tematiske områder (se Vedlegg A, B og C). En slik gruppering av spørsmål kan defineres som sammensatte mål. De sammensatte målene ble dannet på bakgrunn av skjønnsmessige antakelser om hvilke spørsmål som omhandler samme fenomen. Det er viktig å merke seg at sammensatte mål kan utgjøre både skalaer og indekser. Felles for disse er at det er snakk om variabler som måler latente begrep som det er vanskelig å fange gjennom enkeltspørsmål. Med latente begrep menes abstrakte egenskaper som ikke direkte kan måles, for eksempel motivasjon. En skala er et sammensatt mål av effektindikatorer hvor respondentens svar på spørsmålene antas å være skapt eller forårsaket av en latent variabel (for eksempel en elevs motivasjon). En indeks¹ er et sammensatt mål av årsaksindikatorer hvor respondentens svar former verdiene på den latente variabelen (for eksempel en elevs sosioøkonomiske status) (Ringdal, 2007).

Skalaer utvikles gjerne ved å utføre statistiske analyser som eksplorerende faktoranalyser. Å gjennomføre slike analyser utelukker ikke at man kan ha forventninger på forhånd til struktur, men analysene kan bidra til å bekrefte eller avkrefte disse forventningene. En indeks er gjerne utviklet på et teoretisk grunnlag. For eksempel kan en indeks inneholde ulike elementer om det fysiske miljøet som

¹ Det er viktig å merke seg at indeksene på skoleporten per definisjon er skalaer. Dette er fordi målene er sammensatt av spørsmål man forventer er høyt korrelert med hverandre.

ikke er avhengige av hverandre. Dette kan være vurderinger av uteområder og inneklima. Disse forskjellige variablene slås sammen for å beskrive en helhetlig opplevelse av det fysiske miljøet. I et slikt tilfelle utgjør indeksen et totalt mål og den gir ikke informasjon om hvert spesifikke område.

4.1.1 Faktoranalyse og reliabilitet

I de tilfellene hvor de tematiske områdene utgjør skalaer vil faktoranalyse benyttes for å undersøke hvorvidt områdene måler aspekter av samme fenomen. Faktoranalysen kan sies å måle den indre validiteten eller undersøke hvorvidt de empiriske data bekrefter den forventede faktorstrukturen. Eksplorerende (i motsetning til bekreftende) faktoranalyse blir gjerne brukt for å undersøke relasjoner mellom flere variabler og redusere et større antall variabler til færre faktorer eller komponenter som er moderat eller høyere korrelert med hverandre. Det er korrelasjonen mellom de målte variablene som er basis for faktoranalysen. Fremgangsmåten er å starte med et større antall variabler (spørsmål eller påstander i et spørreskjema). Ved å interkorrelere alle de aktuelle variablene, gjøre regresjonsanalyser mellom dem, og suksessivt rotere de aksene som regresjonslinjene referer til, kan man krystallisere ut grunnleggende latente hypotetiske faktorer og konstellasjoner. Faktorene gjengir et matematisk uttrykk for det som er felles for de ulike variablene (Pallant, 2010; Tabachnick & Fidell, 2007). Ofte tilstreber man at faktorene skal være minst mulig overlappende, slik at ingen variabler påvirkes mye av mer enn en faktor, men dette er ikke alltid mulig, og analysen gir i prinsippet et uendelig antall faktorkonstellasjoner å velge mellom. Det er et mål at den enkelte variabel lader høyt på en faktor. Verdier mindre enn .40 på øvrige faktorer regnes som akseptabelt (Tabachnick & Fidell, 2007).

For å bestemme skalaenes indre konsistens vil det bli utført reliabilitetsanalyser. Indre konsistens blir gjerne undersøkt ved å regne ut Cronbach's Alpha. Denne koeffisienten blir regnet ut på bakgrunn av gjennomsnittet av alle split-half-korrelasjoner som er mulig å gjøre mellom enkeltvariablene. Alphaverdien uttrykker gjennomsnittsverdien av alle interkorrelasjonene. En sumskala bør som regel ha en alphaverdi på over 0,70. Dersom en skala består av færre en ti variabler, er det vanlig å finne lavere alphaverdier (Pallant, 2010; Tabachnick & Fidell, 2007). Merk at det ikke er meningsfullt å utføre faktoranalyser og reliabilitetstester på indekser. Dette er fordi dette er sammensatte mål som ikke trenger å måle aspekter av samme fenomen.

4.2 Univariate og bivariate analyser

Når skalaene og indeksene er etablert vil det i forhold til de to første problemstillingene bli utført univariate og bivariate analyser. Dette gjelder også i de tilfellene hvor det benyttes enkeltspørsmål. Univariate analyser benyttes for å studere egenskaper ved en variabel og hvordan enhetene fordeler seg på denne. Dette kan være mål som gjennomsnitt, median, frekvens og standardavvik. For eksempel kan gjennomsnittsverdier benyttes når de ulike tematiske områdene skal presenteres i forhold til de ulike aktørenes svar på forskjellige temaer. Det er viktig å merke seg at

gjennomsnittsverdiene må relateres til de skalaene som er brukt. I denne rapporten indikerer høyere gjennomsnitt bedre tilfredshet. For eksempel kan spørsmål som omhandler elevenes trivsel med lærerne tolkes slik at jo høyere verdien er, desto bedre trives elevene med læreren.

Bivariate analyser kan benyttes for å undersøke sammenhengen mellom to variabler og hvordan skårene til enhetene på disse forholder seg til hverandre. Bivariate analyser kan være krysstabeller, korrelasjon og andre mål som undersøker statistisk sammenheng. I denne rapporten benyttes det hovedsakelig korrelasjonsanalyser målt som Pearsons r . Samsvar eller samvariasjon uttrykker seg gjennom korrelasjonskoeffisienten r , og kan ha verdier fra -1 til +1. Tabell 4.1 viser hvordan vi kan tolke de ulike verdiene (Pallant, 2010).

Tabell 4.1 Tolkning av Pearsons r og grad av samvariasjon

Effekt mål	Ingen/svak	Liten	Moderat	Sterk
Pearsons r	0.0 - 0.9	0.1 - 0.3	0.3 - 0.5	0.5 - 0.9

4.3 Signifikans og effektstørrelse

I både deskriptiv og parametriske statistikk benyttes ofte begrepet *statistisk signifikant* (for utfyllende informasjon, se Hoem, 2008 og Rubin, 1985). Når dette begrepet brukes mener man, enkelt sagt, at resultatet ikke skyldes tilfeldigheter. Det vil si at det ikke er tilfeldigheter eller målefeil som gjør at vi finner en sammenheng eller forskjeller, men at det kan være egenskaper i gruppene eller det vi måler som gjør at vi finner dette resultatet. Et statistisk signifikant resultat er altså et mål på hvor sikker vi kan være på at resultatene vi finner i et utvalg kan generaliseres og hvor sikkert vi kan si at resultatene også gjelder en større populasjon.

Det er viktig å merke seg at det finnes svakheter ved bare å vise til om resultatene er signifikante eller ikke. Dette gjelder særlig i undersøkelser med mange respondenter. I Elevundersøkelsen har man respondenter opp mot 380 000 og i slike tilfeller vil selv små sammenhenger bli signifikante. Dette betyr at signifikante resultat kan være trivielle og lite viktige. Det blir derfor stedvis gjennomført analyser som måler effektstørrelse. Dette er analyser som måler styrken på forskjellene i to gjennomsnitt, for eksempel elevenes og lærernes skårer på trivsel. Dette gir et bedre mål enn en signifikanstest.

Et mye brukt mål på effektstørrelse er Cohens d . Denne beregnes som forskjellen i gjennomsnittsverdi mellom to grupper delt på samlet standardavvik i de to gruppene (Cohen, 1988). Standardavvik er et mål på spredning. Det vil si i hvilken grad svarfordelingen klumper seg rundt gjennomsnittet eller er mer spredt over hele skalaen. Cohens d er derfor et mål som viser om forskjellen mellom gruppene er betydningsfull, triviell eller om den har noen praktisk betydning. Ut i fra Cohens d

regner vi altså ut effektstørrelse (ES). Tabell 4.2 viser hvordan vi tolker denne effekten.

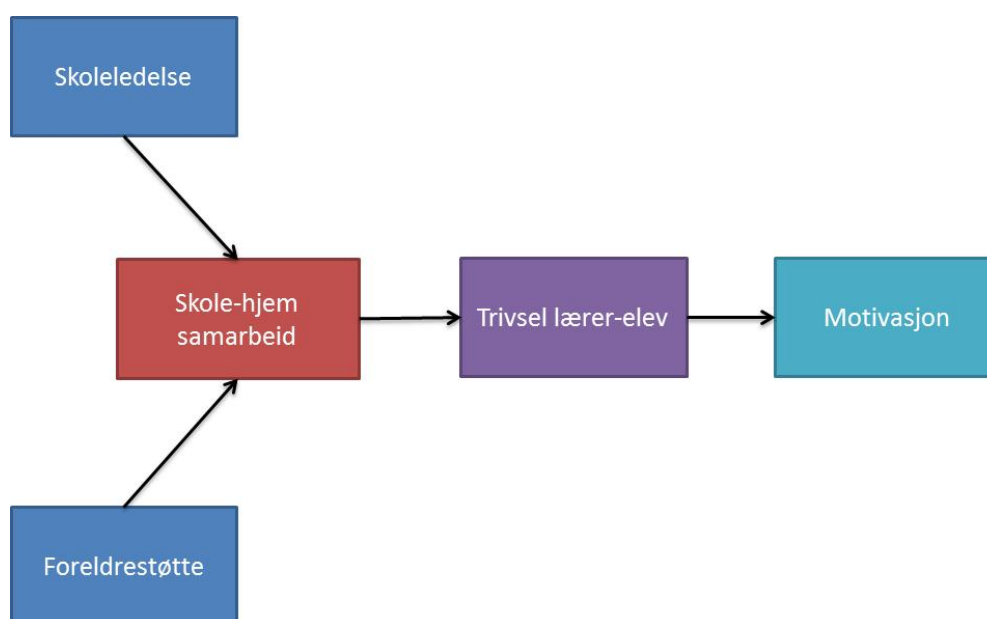
Tabell 4.2 *Effektstørrelse*

Effekt	Ingen/svak effekt	Liten effekt	Moderat effekt	Stor effekt
Effektstørrelse	0-0.09	0.1-0.29	0.3-0.49	>0.5

Cohens d kan gi et inntrykk av størrelsen på forskjeller eller styrken i sammenhenger. Begrepet effektmål gir assosiasjoner til at den ene variabelen har effekt eller er en årsaksforklaring til resultatet på den andre. De tre brukerundersøkelsene er tverrsnittsundersøkelser, altså målinger som kun gjennomføres på ett tidspunkt, hvor man ikke kan uttale seg om årsaksforhold. Effekt i denne sammenheng blir derfor en tallverdi som sier noe om størrelsen på forskjellene mellom to variabler.

4.4 SEM analyser

For å undersøke hvordan de ulike aktørenes oppfatning av forskjellige forhold i læringsmiljøet predikerer opplevelser hos elevene, benyttes det en analysemetode kalt structural equation modeling (SEM). SEM har flere likhetstrekk med ordinære regresjonsanalyser og kan sammenlignes med tradisjonelle sti-analyser. Enkelt sagt tester man i en SEM analyse teoretiske hypoteser om forhold mellom variabler simultant. Utgangspunktet for en slik analyse er en teorimodell. Et eksempel på en slik modell er vist i Figur 4.1.

Figur 4.1 Eksempel på oppsett av en teoretisk SEM modell. Ulike forhold tenkes å ha innvirkning på hvordan elevene oppfatter relasjonen til lærer som videre kan ha innvirkning på elevenes motivasjon. Merk at denne modellen er svært forenklet, og at de kan tenkes at foreldrestøtte har direkte innvirkning på elevenes motivasjon.

Med utgangspunkt i teorimodellen tester et dataprogram, for eksempel AMOS 20, relasjonene som uttrykkes mot datamaterialet, altså empirien. Dette gjøres ved at programmet lager en teoretisk struktur om hvordan dataene vil se ut dersom den teoretiske modellen stemmer. De hypotesene som ligger til grunn for utformingen av modellen omformes på denne måten til en kovariansmatrise (teorimatrise). Tilsvarende lages en kovariansmatrise med utgangspunkt i de innsamlede data (empirimatrise). Ved å sammenligne kovariansstrukturen i teorimatrisen og empirimatrisen, får en et direkte mål på hvor godt samsvar det er mellom teorien og empirien, eller rettere sagt mellom teorimatrisen og empirimatrisen (Tabachnick & Fidell, 2007). Disse målene gir indikasjoner på hvor godt teorimodellen passer med de innsamlede data. I de tilfellene hvor kovariansstrukturen i teorimatrisen og empirimatrisen ikke sammenfaller, kan man undersøke ytterligere hvilke relasjoner som kan legges inn i teorimodellen. I modelltilpasningen av teorimatrise til empirimatrise kan man for eksempel legge inn nye relasjoner eller i det tilfellet relasjonene ikke er signifikante, ta dem bort. Det er altså slik at mange ulike teorimodeller kan tilpasses den gitte empiri. Det er derfor en forutsetning og et krav om at teorimodellen er fundert på teori og tidligere forskning.

Selv om dette kan høres avansert ut fremstilles SEM analyser illustrativt og er relativt enkelt å forstå selv om leseren ikke er familiær med statistiske metoder. SEM kan gi et relativt enkelt og visuelt innblikk i komplekse relasjoner i et læringsmiljø som kan formidles til et bredt publikum. Relasjonene mellom variablene som presenteres er standardiserte regresjonskoeffisienter som er et effektmål på linje med effekttørrelse (se Tabell 4.2).

I forbindelse med brukerundersøkelsene vil SEM analysene være på skolenivå og ikke individnivå. I utgangspunktet er det ønskelig å gjennomføre SEM analyser på barnetrinnet, ungdomstrinnet og på videregående trinn for å undersøke om sammenhengene er forskjellig for de ulike trinnene. SEM-analysene vil altså gjennomføres på hele datamaterialet og dermed på nasjonalt nivå. Det verdt å merke seg at det ikke er hensiktsmessig å gjennomføre SEM analyser for den enkelte skole fordi dette krever 10 observasjoner eller mer per spørsmål (indikatorer). I komplekse modeller hvor det benyttes latente variabler er det ofte mange indikatorer og det krever et så stort utvalg at det det bare er hensiktsmessig å kjøre slike analyser på de aller største skolene.

4.5 Aggregerte data

Det er viktig å presisere at for å sammenligne de tre brukerundersøkelsene er det behov for å aggregere data. Aggregerte data er kort sagt å kombinere eller slå sammen data om enkeltindivider til større grupper. I dette tilfellet er gruppene skolenivå og skolene er dermed de minste enhetene i analysene. I praksis betyr dette at man slår sammen de tre brukerundersøkelsene til en datafil og analysene vil være basert på gjennomsnittsverdiene hos elevene, foreldrene og lærerne ved den enkelte skole.

Som vist i Tabell 3.4 er det totalt 341 skoler som har besvarelser på alle de tre brukerundersøkelsene. Dette betyr at når man skal se nærmere på de felles tematiske områdene og gjennomføre SEM analyser, er det flere enheter, altså skoler, som må utelukkes. Det forsvinner dermed en del variasjon i datamaterialet. For eksempel kan man tenke seg at opplevelsen av relasjonen mellom lærer og elev ved en enkelt skole vil variere, men denne variasjonen vil ikke bli fanget godt opp fordi analysene baserer seg på gjennomsnittet til skolen. Dette er en av de største ulempene med å aggregere data. Til tross for dette vil resultatene likevel gi en god indikasjon på hvordan de tre ulike gruppene opplever elementer av læringsmiljøet og hvordan disse opplevelsene relaterer seg til hverandre.

4.6 Generalisering

Generalisering vil si hvorvidt resultatene fra analysene kan sies å gjelde for den populasjonen som utvalget er trukket fra. For å generalisere må utvalget være representativt for den populasjonen som man ønsker å uttale seg om. Dette sikres som regel ved å benytte seg av sannsynlighetsutvelging, hvor alle i en populasjon har lik mulighet for å bli trukket ut for å delta. Med andre ord, for å få et representativt utvalg av lærere til henholdsvis Lærerundersøkelsen, må alle lærere i skolen ha lik sjans for å bli trukket.

Når man har representative utvalg kan man gjøre slutninger om en populasjon, beskrive sammenhenger mellom variabler og si noe om hvorvidt resultatene støtter eventuell teori om disse (Ringdal, 2007). Det er viktig å merke seg at tverrsnittsundersøkelser, strengt tatt ikke kan uttale seg om kausale sammenhenger.

For eksempel kan en tverrsnittundersøkelse ikke fastslå hvorvidt høy motivasjon fører til bedre karakterer eller om gode karakterer fører til økt motivasjon. Det er likevel en relativt vanlig praksis å formulere seg i kausale termer, men resultatene må fortolkes med forsiktighet.

Det er viktig å merke seg at generalisering og signifikanstesting forutsetter at vi har med enkle, tilfeldige utvalg å gjøre. Det er vanskelig å si om dette er tilfellet i Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Det er naturlig å anta at det foregår en seleksjon på skolenivå og til en viss grad på kommunenivå fordi rektor eller skoleeier bestemmer om undersøkelsene skal gjennomføres. Denne seleksjonen kan medføre skjevheter som det ikke er mulig å kontrollere for. En antakelse kan være at kommuner og skoler med aktivt skoleeierskap og skoleledelse er overrepresentert i Lærerundersøkelsen. Det vil i så fall kunne påvirke svarene fra lærerne i positiv retning, forutsatt at aktivt skoleeierskap og aktiv skoleledelse gir mer positive lærere.

Videre er det slik at Elevundersøkelsen er en populasjonsundersøkelse for 7. trinn, 10. trinn og Vg1. Det vil si at samtlige elever i prinsippet skal delta og at derfor ikke er en utvalgsundersøkelse for disse trinnene. Det betyr at det ikke er nødvendig med signifikanstesting for disse, i og med at man ikke generaliserer fra utvalg til populasjon. Det tas ikke høyde for dette i den foreliggende rapporten i og med at det benyttes data fra alle trinn og disse dataene er videre aggregert til skolenivå.

5. Tematiske områder i brukerundersøkelsene

De tre brukerundersøkelsene er av ulikt omfang og består av både felles og unike tematiske områder. For eksempel inneholder alle tre undersøkelsene spørsmål om elevenes trivsel med lærerne, mens kun Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen inneholder spørsmål om hjem-skole samarbeid. Der de tematiske områdene er overlappende er spørsmålsformuleringene i noen tilfeller lik – andre ganger ulik. Det samme gjelder svaralternativene. På bakgrunn av dette ble det gjennomført en skjønnsmessig analyse av de tre brukerundersøkelsene. En slik tematisering bidrar til å bedre oversikten over hvilke forhold man kan uttale seg om i forhold til læringsmiljøet, samt at man i større grad kan utnytte de foreliggende data.

5.1 Felles tematiske områder

I dette avsnittet vises de tematiske områdene som er overlappende mellom de tre brukerundersøkelsene. Disse ble til ved å nøye gjennomgå samtlige spørsmål i brukerundersøkelsene og sortere dem på bakgrunn av hvorvidt de handler om samme sak. Slike spørsmål kan for eksempel benyttes til å innhente flere perspektiv om like tematiske områder, eksempelvis fysisk miljø. En oversikt over disse og det totale antall spørsmål som inngår i hvert tematisk område er vist i Tabell 5.1.

Tabell 5.1 Oversikt over felles tematiske områder i de tre brukerundersøkelsene.

Felles områder	Elev undersøkelsen	Lærer undersøkelsen	Foreldre undersøkelsen	Tabell
Trivsel lærer-elev	4	2	1	A1
Sosial trivsel	3	1	1	A2
Faglig utfordring	8	1	1	A3
Fysisk miljø	10	10	2	A4
Mobbing	7	4	1	A5
Motivasjon	4	5	2	A6
Faglig veiledning	3	2	2	A7
Verktøy	5	6	2	A8
Bråk og uro	8	3	1	A9
Utviklingssamtale	3	2	6	A10

Tallet representerer antall spørsmål som inngår i det tematiske området. Overskriften Tabell henviser til tabellnummer i Vedlegg A.

Tabell 5.1 viser at det er 10 tematiske områder som er felles for de tre brukerundersøkelsene. Disse innhenter elevenes, lærernes og foreldrenes perspektiv på alt fra elevenes trivsel med lærer til elevenes grad av medbestemmelse. Ved å se nærmere på det tematiske området *trivsel lærer-elev* ser man at spørsmålene fokuserer på elevenes trivsel med lærerne knyttet til fag og i hvilken grad elevene opplever at lærerne er hyggelige. Lignende spørsmål blir spurt til læreren i forhold til elevene. I

tillegg får foresatte uttale seg om deres oppfatning angående dette forholdet. Tabell 5.2 viser alle spørsmålene som inngår i dette tematiske området.

Tabell 5.2 Oversikt over spørsmål som omhandler trivsel lærer-elev

Trivsel lærer-elev	
Elevundersøkelsen	(1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)
Q310	Trives du sammen med lærerne dine?
Q323	Har du lærere som gir deg lyst til å jobbe med fagene? (1: Aldri – 5: Svært ofte eller alltid)
Q469	Er du hyggelig mot lærerne dine?
Q470	Er lærerne dine hyggelige mot deg?
Lærerundersøkelsen	(1: Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)
Q432	Er elevene hyggelige mot deg?
Q334	Trives du sammen med elevene dine?
Foreldreundersøkelsen	(1: Helt uenig – 5 Helt enig)
Q6345	Mitt/vårt barn liker lærerne på skolen

For en oversikt over de andre tematiske områdene som er illustrert i Tabell 5.1 og hvilke spørsmål som inngår i disse, henvises det til Vedlegg A.

Det er viktig å merke seg i den følgende presentasjonen at flere av spørsmålsformuleringene og svarkategoriene er forskjellige innenfor de tematiske områdene når man sammenligner Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Dette betyr at selv om man antar at man måler de samme begrepene, for eksempel trivsel lærer-elev, så er ikke dette direkte sammenlignbare. Dette kommenteres underveis og diskuteres nærmere i Kapittel 12.

5.2 Parvis tematiske områder

I dette avsnittet vises de tematiske områdene som er overlappende mellom to av brukerundersøkelsene. En oversikt over disse og det totale antall spørsmål som inngår i hvert tematisk område er vist i Tabell 5.3.

Tabell 5.3 Oversikt over parvise tematiske områder i de tre brukerundersøkelsene.

Parvise områder	Elev undersøkelsen	Lærer undersøkelsen	Foreldre undersøkelsen	Tabell
Elevdemokrati	3	3	-	B1
Medbestemmelse	6	6	-	B2
Arbeidsmåter	7	7	-	B3
Type vurdering	6	6	-	B4
Vurdering	4	4	-	B5
Type tilbakemelding	4	4	-	B6
Nytte tilbakemelding	1	1	-	B7
Arbeidsplaner	2	1	-	B8
Tilpasning	1	-	1	B9
Karriereveiledning	3	-	3	B10
Hjem-skole	-	4	8	B11

Tallet representerer antall spørsmål som inngår i det tematiske området. Overskriften Tabell henviser til tabellnummer i Vedlegg B.

Tabell 5.3 viser at det er 11 tematiske områder som er felles for to av brukerundersøkelsene. Ved å se nærmere på det tematiske området *arbeidsmåter* ser man at dette handler om i hvilken grad og hvor ofte det benyttes ulike arbeidsmåter i undervisningen. Dette eksempelet viser spørsmål som er identisk stilt til både elevene og lærerne. Tabell 5.4 viser alle spørsmålene som inngår i arbeidsmåter.

Tabell 5.4 Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmåter

Abeidsmåter	
Elevundersøkelsen	
Q335	Tavleundervisning/læreren snakker
Q336	Samtale/diskusjon mellom lærer og elevene
Q337	Elevene jobber alene
Q338	To og to elever jobber sammen
Q339	Gruppearbeid (ikke prosjektarbeid)
Q340	Prosjektarbeid
Q341	Praktisk arbeid med fagene (forsøk, verksted, søm, matlaging osv.)
Lærerundersøkelsen	
Q373	Tavleundervisning/forelesning
Q374	Samtale/diskusjon mellom lærer og elevene
Q375	Elevene arbeider alene
Q376	To og to elever jobber sammen
Q377	Gruppearbeid (ikke prosjektarbeid)
Q378	Prosjektarbeid
Q379	Praktisk arbeid med fagene (forsøk, verksted, søm, matlaging osv.)

For en oversikt over de andre tematiske områdene som er illustrert i tabell 5.3 og hvilke spørsmål som inngår i disse, henvises det til Vedlegg B.

5.3 Unike tematiske områder

I dette avsnittet vises de tematiske områdene som kun finnes i den enkelte brukerundersøkelse. En oversikt over disse og det totale antall spørsmål som inngår i hvert tematisk område er vist i Tabell 5.5.

Tabell 5.5 Oversikt over unike tematiske områder i de tre brukerundersøkelsene.

Unike områder	Elev undersøkelsen	Lærer undersøkelsen	Foreldre undersøkelsen	Tabell
Mestring	5	-	-	C1
Indre motivasjon	4	-	-	C2
Ytre motivasjon	2	-	-	C3
Innsats	3	-	-	C4
Målorientering	6	-	-	C5
Samarbeid	2	-	-	C6
Støtte lærer	2	-	-	C7
Utdanningsvalg	6	-	-	C8
Rådgiver	2	-	-	C9
Arbeidsmiljø	4	-	-	C10
Digital mobbing	6	-	-	C11
Diskriminering	8	-	-	C12
Bruk av PC	2	-	-	C13
Digitale verktøy	4	-	-	C14
Nettvett	5	-	-	C15
Læring	7	-	-	C16
Karakterer fag	7	-	-	C17
Støtte fag	4	-	-	C18
Arbeidsmåter fag	7	-	-	C19
Forhold skoleledelse	-	5	-	C20
Yrkesstatus I	-	11	-	C21
Yrkesstatus II	-	2	-	C22
Etterutdanning	-	4	-	C23
Forhold-trivsel	-	2	-	C24
Kommunikasjon	-	-	6	C25
Arbeidsinnsats	-	-	2	C26
Støtte fra foreldre	-	-	2	C27
Kjennskap rettigheter	-	-	3	C28
SFO	-	-	15	C29

Tallet representerer antall spørsmål som inngår i det tematiske området. Overskriften Tabell henviser til tabellnummer i Vedlegg C.

Tabell 5.5 viser at det kan identifiseres totalt 29 tematiske områder. 19 er unike for Elevundersøkelsen, 5 for Lærerundersøkelsen og 5 for Foreldreundersøkelsen. Disse områdene handler om alt fra elevenes indre motivasjon til foreldrenes opplevelse av SFO. Ved å se nærmere på det tematiske området *mestring* ser man at dette fokuserer på hvor ofte elevene opplever å mestre ulike oppgaver de møter i skolearbeidet. Tabell 5.6 viser alle spørsmålene som inngår i *mestring*.

Tabell 5.6 Oversikt over spørsmål som omhandler mestring

Mestring	
Elevundersøkelsen	
Q5261	Tenk på når du får arbeidsoppgaver på skolen som du skal gjøre på egen hånd. Hvor ofte klarer du oppgavene alene?
Q5847	Jeg har tro på at jeg kan forbedre meg i fag hvis jeg selv vil.
Q5848	Jeg har mistet troen på at jeg kan forbedre meg i fag selv om jeg vil det.
Q5266	Hvor ofte greier du de oppgavene du har som lekse uten å be om hjelp?
Q5270	Tenk på når læreren går gjennom og forklarer nytt stoff på skolen. Hvor ofte forstår du det som læreren gjennomgår og forklarer?

For en oversikt over de andre tematiske områdene som er illustrert i tabell 4.5 og hvilke spørsmål som inngår i disse, henvises det til Vedlegg C.

5.4 Enkeltspørsmål

Under sorteringen av de tematiske områdene i brukerundersøkelsene, ble alle spørsmål plassert innenfor en overordnet tematikk. Dette gjelder både tematiske områder som består av flere spørsmål og enkeltspørsmål. Det er verdt å merke seg at denne plasseringen ikke utelukker at enkelte spørsmål kan sees i sammenheng med andre deler av læringsmiljøet enn det tematiske området hvor det er plassert. I Tabell 5.7 vises eksempler på slike spørsmål.

Tabell 5.7 Oversikt over aktuelle enkeltspørsmål

Enkeltvariabler	
Elevundersøkelsen	
Q479	Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?
Lærerundersøkelsen	
Q346	Får elevene dine utfordringer gjennom oppgavene de får på skolen?
Foreldreundersøkelsen	
Q6339	Det er ro og orden i gruppa/klassen som barnet mitt/vårt går i

5.5 Helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet

Inndelingen i tematiske områder gjør det enklere å gi en helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet. Tabell 5.8 illustrerer dette.

Tabell 5.8 Eksempel på hvordan ulike tematiske områder kan gi et mer helhetlig bilde av læringsmiljøet

Overordnede områder	Tematisk område	Perspektiv
Lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp	Vurdering	Elev
	Tilpasning	Lærer
Positive relasjoner mellom elev og lærer	Trivsel med lærer	Elev
	Medbestemmelse	Lærer
		Foreldre
Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene	Mobbing	Elev
	Sosial trivsel	Lærer
	Medbestemmelse	Foreldre
Godt samarbeid mellom skole og hjem	Hjem-skole samarbeid	Elev
	Utviklingssamtale	Lærer
	Kommunikasjon	Foreldre
God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen	Forhold skoleledelse	Elev
	Elevråd	Lærer
	Kommunikasjon	Foreldre

Tabellen viser hvordan forskjellige tematiske områder fra ulike involverte i skolen kan sees i sammenheng med de fem overordnede områdene som er viktige for å opprette og opprettholde et godt læringsmiljø. Generelt vil analysene i forhold til problemstillingene i denne rapporten disponeres med utgangspunkt i disse.

6. Felles tematiske områder

I dette kapittelet presenteres, analyseres og kommenteres de felles tematiske områdene i brukerundersøkelsene. Det vil si de områdene hvor både elever, lærere og foreldre har fått mulighet til å uttale seg.

6.1 Trivsel lærer-elev

For det tematiske området *trivsel lærer-elev* er det fire spørsmål fra Elevundersøkelsen, to fra Lærerundersøkelsen og ett fra Foreldreundersøkelsen. Tabell 6.1 viser faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik. Det ble gjennomført en faktoranalyse hvor spørsmålene fra Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen ble inkludert. Foreldreundersøkelsen ble ikke tatt med fordi det kun stilles ett spørsmål innenfor dette tematiske området. Videre følger det naturlig at et enkeltspørsmål uansett ikke ville kunne utgjøre et sammensatt mål (se 4.4.1).

Tabell 6.1 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler *trivsel lærer-elev*, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspm)

Trivsel lærer-elev				
	F1	F2	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.90)			4.16	0.26
Q310 Trives du sammen med lærerne dine? (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)	.92		4.12	0.32
Q323 Har du lærere som gir deg lyst til å jobbe med fagene? (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)	.93		3.66	0.38
Q469 Er du hyggelig mot lærerne dine? (1: Aldri – 5:Svært ofte eller alltid)	.74		4.50	0.21
Q470 Er lærerne dine hyggelige mot deg? (1: Aldri – 5:Svært ofte eller alltid)	.92		4.38	0.26
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.74)			4.61	0.21
Q432 Er elevene hyggelige mot deg? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)		.88	4.64	0.23
Q334 Trives du sammen med elevene dine? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)		.90	4.58	0.24
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)				
Q6345 Mitt/vårt barn liker lærerne på skolen			4.48	0.35

Kun spørsmål i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen er med i faktoranalysen fordi Foreldreundersøkelsen kun inneholder ett spørsmål om dette tematiske området.

Tabell 6.1 viser at spørsmålene fra Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen lader på hver sin faktor og med tilfredsstillende faktorladninger. Dette tyder på at spørsmålene fra Elevundersøkelsen måler *trivsel lærer-elev* fra et elevperspektiv, mens spørsmålene fra Lærerundersøkelsen måler *trivsel lærer-elev* fra et lærerperspektiv. Reliabilitetstestene viser at de to sumskalaene har en tilfredsstillende indre konsistens

målt som Cronbach's alpha med en verdi på .90 og .74 for henholdsvis Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen.

Ved å se på forskjellene mellom hvordan elever, lærere og foreldre har svart ser man at elever rapporterer lavest på skalaen *trivsel lærer-elev* med 4.16, mens lærere har svart høyest med en gjennomsnittskåre på 4.61. Vi må imidlertid huske på at sumskalaene ikke er helt like og at forskjellene ikke trenger å bety at elever trives mindre enn hva lærere gjør, men kan skyldes at *trivsel lærer-elev* er målt på ulike måter. Likevel kan resultatene gi en pekepinn på hvordan situasjonen er i skolene. Vi ser videre at foreldrene ligger mellom elevene og lærerne med en gjennomsnittsskåre på 4.48. Dette er lavere enn hva Lærerundersøkelsen viser og høyere enn det elevene svarer i Elevundersøkelsen.

I Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen er det to spørsmål som er tilnærmet identiske og som kan være interessante å se nærmere på. På spørsmål om elevene trives sammen med lærerne sine (Q310) og tilsvarende om lærerne trives med elevene sine (Q334) ser vi at elevene svarer lavere enn hva lærerne gjør, med en gjennomsnittsverdi på 4.12 mot 4.58. Forskjellen er betydelig med en effektstørrelse på .63. De andre spørsmålene som nærmest er identiske er «Q469 Er du hyggelig mot lærerne dine?» fra Elevundersøkelsen og «Q432 Er elevene hyggelige mot deg?» fra Lærerundersøkelsen. Her er forskjellen mindre, 4.50 mot 4.64, men betydelig (effektstørrelse .30). Selv om disse funnene baserer seg på gjennomsnittsskårer og derfor ikke nødvendigvis gjelder for alle skoler, kan man tenke seg at et slikt manglende samsvar kan være et godt utgangspunkt for diskusjon og skoleutvikling. Det er likevel viktig å merke seg at svarkategoriene på disse spørsmålene er ulike i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen, og at dette kan tenkes å ha innvirkning på hvordan elevene og lærerne svarer.

Tabell 6.2 Korrelasjonsanalyse av *trivsel lærer-elev* i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Trivsel lærer-elev			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.308**	1	
Foreldreundersøkelsen	.355**	.106*	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabell 6.2 viser hvordan det tematiske området *trivsel lærer-elev* korrelerer (samvarierer) mellom Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Ut ifra tabellen ser man at samvariasjonen er moderat mellom Elevundersøkelsen og henholdsvis Lærerundersøkelsen (.308) og Foreldreundersøkelsen (.355), mens det bare er en svak samvariasjon mellom Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Dette kan tolkes som at lærerne og

foreldrene svarer noe ulikt i forhold til hvordan de opplever lærer-elev relasjonen. Et slikt manglende samsvar kan tas opp til diskusjon ved den enkelte skole.

6.2 Sosial trivsel

Sosial trivsel handler om i hvilken grad elevene trives på skolen og fokuserer spesielt på trivsel i forhold medelever. Fordi det bare er Elevundersøkelsen som måler dette tematiske området ved hjelp av flere spørsmål var det kun disse som ble gjenstand for eksplorerende faktoranalyse.

Tabell 6.3 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler sosial trivsel samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (enkeltspm) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspm)

Sosial trivsel blant elevene			
	F1	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.90) (1: trives ikke i det hele tatt – 5: Trives svært godt)		4.34	0.20
Q307 Trives du godt på skolen?	.89	4.23	0.25
Q308 Trives du sammen med elevene i gruppa/klassen din?	.89	4.37	0.22
Q309 Trives du i friminuttene/fritimene?	.90	4.43	0.21
Lærerundersøkelsen (1: Svært få – 5: Ja, alle eller de aller fleste)			
Q325 Trives elevene dine på skolen?		4.84	0.19
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)			
Q6336 Mitt/vårt barn trives sammen med de andre elevene i gruppa/klassen		4.53	0.27

Kun spørsmål i Elevundersøkelsen er med i faktoranalysen.

Tabell 6.3 viser at de tre spørsmålene i *sosial trivsel* lader på den samme faktoren og at den indre konsistensen i sumskalaen er tilfredsstillende (Cronbach's alpha .90). Som for *trivsel lærer-elev* skårer elevene lavest og lærerne høyest. Foreldrene ligger også her mellom lærerne og elevene.

Tabell 6.4 Korrelasjonsanalyse av sosial trivsel i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Sosial trivsel			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.309**	1	
Foreldreundersøkelsen	.236**	.097	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Korrelasjonsanalysen i Tabell 6.4 viser at det er en moderat til liten samvariasjon mellom elevenes rapportering av *sosial trivsel* og lærernes rapportering (.309).

Foreldrenes svar samvarierer svakt til moderat med elevene, mens det er ingen signifikant samvariasjon mellom foreldrenes og lærernes rapportering.

6.3 Faglig utfordring

Når det gjelder *faglig utfordring* består dette tematiske området av kun tre enkeltpørsmål. På bakgrunn av dette er det ikke gjennomført faktoranalyse eller reliabilitetstest.

Tabell 6.5 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler faglig utfordring. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Faglig utfordring		
	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)		
Q316 Får du nok utfordringer på skolen?	4.07	0.23
Lærerundersøkelsen (1: Svært få – 5: Ja, alle eller de aller fleste)		
Q346 Får elevene dine utfordringer gjennom oppgavene de får på skolen?	4.63	0.25
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)		
Q6344 Arbeidsoppgavene som barnet mitt/vårt får på skolen, er for lite utfordrende	3.46	0.39

Det er flere spørsmål som omhandler faglig utfordring i Elevundersøkelsen, men dette var spørsmål som ble inkludert for å undersøke hvordan en best mulig kan måle faglig utfordring. Kun variabelen Q316 ble funnet som akseptabel. Se Wendelborg et al. (2011).

Tabell 6.5 viser at lærerne oppgir at elevene får utfordringer gjennom oppgavene de får på skolen i langt større grad enn hva elevene (effektstørrelse .77) og foreldrene (effektstørrelse .87) oppgir. Elevene oppgir på sin side at de får mer utfordringer enn hva foreldrene har inntrykk av (effektstørrelse .69). Merk at foreldrene har svart på om barna deres får *for lite utfordringer*, altså en negativ formulering. Fra metodelitteraturen er det kjent at identiske spørsmål som blir stilt i både en positiv og negativ ordlyd kan generere ulike svar. Dette kan derfor tenkes å innvirke på resultatet, selv om vi har snudd verdiene slik at de får samme retning som lærernes og elevenes rapportering.

Tabell 6.6 Korrelasjonsanalyse mellom faglig utfordring i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Faglig utfordring			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.044	1	
Foreldreundersøkelsen	.132**	.197**	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Korrelasjonsanalysen i tabell 6.6 viser at det er ingen samvariasjon mellom elevens og lærernes rapportering av *faglig utfordring* (.044), mens foreldrenes rapportering av *faglig utfordring* samvarierer svakt med både elevenes (.132) og lærernes (.197) rapporteringer. At det er lite samvariasjon mellom elevenes og lærernes oppfatning av hvorvidt elevene får tilfredsstillende faglige utfordringer er noe som kan undersøkes nærmere på både lokalt, kommunalt og nasjonalt nivå. I denne tolkningen må man samtidig huske på at lærerne vurderer hele klasser sett under ett, mens elevene på sin side svarer individuelt. Dette gjør det vanskelig å forutsette at gjennomsnittet av elevenes svar vil sammenfalle med lærernes vurdering.

6.4 Fysisk miljø

Målene på fysisk miljø er en additiv indeks hvor respondentens svar former verdiene på den latente variabelen *fysisk miljø*. Det er altså enkeltindikatorer som bygger opp det latente variabelen. Dette er motsatt forståelse av hvordan skalaer er bygd opp hvor den latente variabelen er «årsaken» til hvordan en svarer på enkeltspørsmål. Det vil si at en skala er et sammensatt mål av effektindikatorer hvor respondentens svar på spørsmålene antas å være skapt eller forårsaket av en latent variabel. På grunn av at *fysisk miljø* er en additiv indeks, er det ikke utført faktoranalyse.

Tabell 6.7 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler fysisk miljø. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Pearsons r mellom elevenes og lærernes vurdering

Fysisk miljø			
	Gj.snitt	Standardavvik	Pearsons r
Elevundersøkelsen (1: Ikke særlig fornøyd – 5: Svært fornøyd)	3.22	0.52	
Q503 Luften i klasserommene	2.93	0.67	.521**
Q504 Temperaturen i klasserommene	2.92	0.59	.403**
Q505 Klasserommene ellers	3.36	0.61	.551**
Q506 Lærebøker og utstyr	3.47	0.53	.457**
Q507 Skolebibliotek	3.38	0.71	.633**
Q508 Toaletter	2.78	0.72	.599**
Q509 Garderobe og dusj	2.88	0.69	.556**
Q510 Skolebygget	3.55	0.69	.701**
Q511 Renhold/vasking	3.50	0.57	.472**
Q512 Uteområdet elevene kan bruke i friminuttene	3.44	0.65	.703**
Lærerundersøkelsen (1: Ikke særlig fornøyd – 5: Svært fornøyd)	3.33	0.58	
Q451 Kvaliteten på luften i undervisningsrommene	3.15	0.84	-
Q452 Temperaturen i undervisningsrommene	3.21	0.68	-
Q453 Undervisningsrommene ellers	3.31	0.70	-
Q454 Lærebøker/materiell/utstyr	3.49	0.57	-
Q455 Skolebiblioteket	3.24	0.93	-
Q456 Toaletter	3.37	0.87	-
Q457 Garderobe og dusj	3.08	0.95	-
Q458 Skolebygget	3.32	0.89	-
Q459 Renhold	3.69	0.83	-
Q460 Uteområdet som elevene har tilgang til i friminuttene	3.47	0.98	-
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	3.62	0.87	
Q6328 Standarden på skolebygningen er god	3.57	1.01	-
Q6329 Standarden på skolens utearealer er god	3.67	0.85	-

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabell 6.7 viser at lærerne skårer høyere på *fysisk miljø* enn elevene, men forskjellen er svak (effektstørrelse .10). Foreldrene på sin side rapporterer høyere verdier på *fysisk miljø* enn både elever (effektstørrelse .27) og lærere (effektstørrelse .19). Foreldrene har imidlertid svart på overordnede spørsmål om skolebygninger og uteareal, hvor elever og lærere har svart på spesifikke forhold ved det fysiske miljøet. Når vi ser på Pearsons r mellom hva elevene og lærerne oppgir på enkeltspørsmålene i indeksen, ser vi at det er tidvis meget sterk samvariasjon. Det vil si at dersom elevene på en skole svarer høyt på skalaene, svarer også lærerne høyt.

Tabell 6.8 Korrelasjonsanalyse mellom fysisk miljø i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Fysisk miljø			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.626**	1	
Foreldreundersøkelsen	.568**	.699**	1

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabell 6.8 viser *fysisk miljø* summert som en indeks for hver av de tre brukerundersøkelsene og illustrerer at det er en relativ sterk samvariasjon mellom hvordan elevene, lærere og foreldre vurderer *fysisk miljø*.

6.5 Mobbing

I Elevundersøkelsen er begrepet mobbing tillagt følgende betydning:

Med mobbing mener vi gjentatt negativ eller "ondsinnert" atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing.

I spørreskjemaet ble først elevene forklart hva mobbing (jf. definisjonen) er og deretter fikk de følgende spørsmålsformulering: *Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?* Svaralternativer: *Ikke i det hele tatt – En sjelden gang - 2 eller 3 ganger i måneden - Omtrent 1 gang i uken – Flere ganger i uken.* Elever som har svart at de er mobbet 2 til tre ganger i måneden eller mer blir vurdert til å være mobbet.

Lærerne får et tilsvarende spørsmål hvor de blir bedt om å angi hvor ofte de observerer eller har fått vite om mobbing. Det gir lite mening å direkte sammenligne lærerens og elevenes rapporteringer direkte. Det er mer hensiktsmessig å sammenligne i hvilken grad elever og lærere svarer likt om i hvilken grad elevene sier ifra dersom det er noen som blir mobbet. Foreldrene har fått spørsmål om skolen håndterer mobbing på en god måte.

Tabell 6.9 Gjennomsnittlig andel elever som er mobbet, samt gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler mobbing. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Mobbing		
	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen		
Q479 Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene? (1: flere ganger i uken – 5: Ikke i det hele tatt)	8.47*	6.38
Q489 Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet? (1:Aldri – 5: Svært ofte eller alltid)	3.42	0.48
Lærerundersøkelsen		
Q443 Hvor ofte har du observert eller fått vite om at elever har blitt mobbet på skolen de siste månedene? (1: flere ganger i uken – 5: Ikke i det hele tatt)	4.13	0.38
Q444 Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet? (1:Aldri – 5: Svært ofte)	3.59	0.55
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)		
Q6337 Skolen håndterer mobbing av elever på en god måte	3.73	0.47

*Andel på skolen som er mobbet to til tre ganger i uken eller mer.

Tabell 6.9 viser at gjennomsnittlig opplever 8.47 prosent av elevene på skolene at de er blitt mobbet to til tre ganger i måneden eller mer. Lærerne svarer for det meste *en sjelden gang* eller *ikke i det hele tatt* på spørsmålet «Hvor ofte har du observert eller fått vite om at elever har blitt mobbet på skolen de siste månedene?». Foreldrene på sin side er relativt enig i påstanden om at skolen håndterer mobbing på en god måte.

Når det gjelder om elever pleier å si fra til lærere om mobbing, ligger gjennomsnittsverdiene rundt 3.5 for både elever og lærere. Dette indikerer at de mellom *av og til* og *ofte* sier i fra. Korrelasjonsanalysen i Tabell 6.10 viser at det er en sterk samvariasjon i hvordan elever og lærere svarer på det spørsmålet.

Tabell 6.10 Korrelasjonsanalyse mellom «Q489 Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet?» og «Q444 Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet?» i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen.

Mobbing		
	1	2
Elevundersøkelsen	1	
Lærerundersøkelsen	.565**	1

6.6 Motivasjon

Dette tematiske området fokuserer på elevenes generelle motivasjon for skolearbeid og inkluderer ulike mål på motivasjon som interesse og lærelyst. I Elevundersøkelsen

er det fire spørsmål om motivasjon, mens det er henholdsvis fem og to i Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen.

Tabell 6.11 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler motivasjon, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)

Motivasjon					
	F1	F2	F3	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.81)				4.09	0.26
Q314 Er du interessert i å lære på skolen? (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)	0.89			4.17	0.25
Q315 Gjør du leksene dine? (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)	0.46			4.45	0.43
Q317 Hvor godt liker du skolearbeidet? (1: trives ikke i det hele tatt – 5: Svært godt)	0.83			3.49	0.37
Q473 Følger du med og hører etter når lærerne snakker? (1: Aldri – 5:Svært ofte eller alltid)	0.80			4.23	0.21
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.95) (1:Svært få – 5: Ja, alle eller de aller fleste)				4.29	0.39
Q342 Er elevene dine interesserte i å lære på skolen?		0.97		4.48	0.38
Q343 Viser elevene dine god arbeidsinnsats?		0.90		4.24	0.43
Q344 Liker elevene dine skolearbeidet?		0.90		4.12	0.44
Q345 Er elevene dine motiverte for å lære?		0.93		4.23	0.43
Q347 Gjør elevene dine leksene sine?		0.79		4.38	0.52
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.85) (1: Helt uenig – 5 Helt enig)				4.40	0.29
Q6334 Mitt/vårt barn viser en positiv utvikling på skolen.			0.95	4.49	0.30
Q6335 Mitt/vårt barn viser interesse for skolearbeidet			0.91	4.31	0.31

Faktorstrukturen i Tabell 6.11 viser at spørsmålene lader på de tre respektive brukerundersøkelsene og indikerer derfor at de måler motivasjon fra både et elev, lærer og foreldreperspektiv. Reliabilitetstestene viser at det er en god indre konsistens i alle tre sumskalaene. Videre viser tabellen at elevene skårer lavere på motivasjon enn hva lærerne og foreldre gjør. Foreldre skårer høyere på motivasjon enn hva lærere gjør. Det er likevel usikkert hvorvidt man kan gjøre en slik sammenligning. Dersom man ser på spørsmål Q6334 fra Foreldreundersøkelsen kan man tenke seg at dette egentlig handler om elevenes utvikling på skolen. Det er derfor viktig å merke seg at målene ikke er direkte sammenlignbare, i og med at det er ulike spørsmål og ulike svaralternativ. De kan likevel gi en god indikasjon på tilstander som kan være relatert til motivasjon.

Det er tre spørsmål som er nærmest identiske mellom Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen. På spørsmålet «Q314 Er du interessert i å lære på skolen?»

(elev) og «Q342 Er elevene dine interesserte i å lære på skolen?» (lærer) svarer elevene betydelig lavere enn hva lærerne gjør (effektstørrelse .43). På spørsmålet om *du/elevene dine gjør lekser* skårer lærerne litt lavere enn elevene, men forskjellen er uten betydning (effektstørrelse .08). Det siste identiske spørsmålet om *du/elevene dine liker skolearbeidet* svarer elevene igjen betydelig lavere enn lærerne (effektstørrelse .61). Igjen må man være forsiktig med tolkningen av funnene. Lærerne svarer på disse spørsmålene ut fra observasjon av elevenes atferd, mens elevene svarer ut fra egne følelser.

Tabell 6.12 Korrelasjonsanalyse av motivasjon i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Motivasjon			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.596**	1	
Foreldreundersøkelsen	.338**	.340*	1

Tabell 6.12 viser at det er en relativ sterk samvariasjon mellom elevene og lærernes rapportering av motivasjon, mens samvariasjonen er moderat mellom foreldrenes rapportering og de to øvrige gruppene.

6.7 Faglig veiledning

Dette tematiske området handler om elevenes, lærernes og foreldrenes vurdering *faglig veiledning*. I dette inngår blant annet elevenes vurdering av hvorvidt lærerne forteller dem hva som skal til for å bli bedre i fag, lærernes vurdering av hvorvidt elevene har kunnskap om kompetansemål og foreldrenes vurdering av hvorvidt barnet får den hjelpen det trenger.

Tabell 6.13 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler faglig veiledning, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)

Faglig veiledning					
	F1	F2	F3	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.68)				3.35	0.24
Q392 Forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene? (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)	0.89			3.52	0.31
Q382 Vet du hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene (kompetansemålene står i læreplanen)? (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)	0.57			3.63	0.31
Q394 Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene? (1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)	0.73			3.18	0.46
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.63)				3.94	0.39
Q356 Vet elevene dine hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene? (1: Svært få – 5: Ja, alle eller de aller fleste)		0.91		3.93	0.54
Q355 Bruker du læreplanen aktivt i læringsarbeidet med elevene? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)		0.87		3.95	0.36
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.94) (1: Helt uenig – 5 Helt enig)				4.12	0.40
Q6342 Mitt/vårt barn får den hjelpen det trenger fra lærerne til skolearbeidet			0.96	4.13	0.41
Q6343 Måten lærerne tilrettelegger for læring på fungerer bra for barnet mitt/vårt			0.98	4.11	0.42

Spørsmålene som inngår i *faglig veiledning* lader på en faktor i hver av de respektive undersøkelsene. Reliabilitetstestene for Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen viser litt for lave Cronbach's alphaverdier, noe som gir indikasjoner på at kvaliteten på måleinstrumentet er litt svakt. Ut fra gjennomsnittsverdiene ser vi at elevene skårer lavest med 3.35, mens lærerne legger seg nærmere fire på skalaen. Foreldrene skårer høyest med 4.12. Spørsmålet om *du/elevene dine vet hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene* er nesten lik i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen og også her svarer elevene betydelig lavere enn hva lærerne gjør (effektstørrelse .32).

Det er viktig å merke seg at spørsmålene som inngår i Foreldreundersøkelsen også kan tenkes å handle om foreldrenes opplevelse av hvorvidt barnet får tilrettelagt undervisning. Fordi det man ikke vet hvordan foreldrene har forstått spørsmålene er dette vanskelig å gi et konkret svar på. Dette kan bli undersøkt i fremtidige studier ved å for eksempel intervju et lite utvalg foreldre om hvilket meningsinnhold de legger i spørsmålene (kognitiv validering) (se Karabenick et al. 2007).

Tabell 6.14 Korrelasjonsanalyse av faglig veiledning i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Faglig veiledning			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.098	1	
Foreldreundersøkelsen	.092	-.006	1

Tabell 6.14 viser at det er ingen samvariasjon av betydning i hvordan elever, lærere og foreldre har svart på *faglig veiledning*. Dette kan tyde på store sprik i oppfattelsen av *faglig veiledning*, men gjenspeiler nok også at måleinstrumentene ikke har god nok reliabilitet. I tillegg kan det tenkes at spørsmålene måler forskjellige fenomen eller ulike aspekter av samme fenomen. For eksempel kan det fremstå som teoretisk fornuftig å betrakte kompetansemål som en naturlig del av faglig veiledning, men det er ikke sikkert at elevene vurderer *kjennskap til kompetansemålene* som et aspekt av den faglige veiledningen de mottar.

6.8 Hjelpemidler

Hjelpemidler omhandler elevenes, lærernes og foreldrenes vurdering av hvorvidt elevene får benytte forskjellige hjelpemidler i forbindelse med undervisningen. Dette er alt fra tilgang til datamaskiner og annet læringsmateriell. Merk at det ikke er blitt gjennomført faktoranalyse på dette tematiske området fordi det er en additiv indeks og ikke mål på en underliggende latent variabel.

Tabell 6.15 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler hjelpemidler. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Hjelpemidler		
	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (1:Aldri – 5: Svært ofte)	3.84	0.32
Q368 Er det mulig for deg å bruke PC/data/Internett når du trenger det?	4.11	0.49
Q369 Er det mulig for deg å bruke oppslagsverk (leksikon, ordbøker og lignende) når du trenger det?	3.76	0.35
Q370 Er det mulig for deg å bruke lærebøker når du trenger det?	4.48	0.31
Q371 Er det mulig for deg å bruke andre læremidler/materiell/utstyr når du trenger det?	3.63	0.33
Q372 Er det mulig for deg å bruke skolebibliotek når du trenger det?	3.24	0.67
Lærerundersøkelsen	3.96	0.35
Q383 Hvor ofte legger du til rette for at elevene får bruke PC/data til arbeid på skolen? (1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)	4.10	0.56
Q385 Får elevene bruke IKT/data/Internett til arbeid på skolen ved behov? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	4.00	0.57
Q386 Får elevene bruke oppslagsverk til arbeid på skolen ved behov? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	3.64	0.54
Q387 Får elevene bruke lærebøker til arbeid på skolen ved behov? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	4.56	0.30
Q388 Får elevene bruke andre læremidler/materiell/utstyr til arbeid på skolen ved behov? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	3.86	0.41
Q389 Får elevene bruke skolebibliotek til arbeid på skolen ved behov? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	3.62	0.71
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	3.67	0.61
Q6330 Jeg/vi er tilfreds med tilgangen på læremidler (bøker o.l.) som mitt/vårt barn har på skolen	3.82	0.59
Q6331 Jeg/vi er tilfreds med tilgangen som mitt/vårt barn har til datautstyr/PC på skolen	3.52	0.70

Det er ikke kjørt faktoranalyse for summen av hjelpemidler fordi det er en additiv indeks og ikke mål på en underliggende latent variabel (se 4.1.1).

Tabell 6.15 viser at Foreldrene skårer lavest på spørsmål om hjelpemidler. Dette er kanskje naturlig med tanke at foreldrene ikke er direkte involvert i skolehverdagen. Elever og lærere skårer relativt likt, men elever tenderer til å svare litt lavere generelt. Dersom vi ser på enkeltspørsmålene ser vi at det er særlig bruk av skolebibliotek hvor elevene svarer lavere enn lærere. Elevene ligger rundt 0.1-0.2 lavere enn lærerne. Det er viktig å legge merke til at elevene blir spurt om mulighet, lærerne om tilrettelegging og foreldrene om tilfredshet om tilgang på hjelpemidler i tolkningen av disse resultatene.

Tabell 6.16 Korrelasjonsanalyse mellom faglig utfordring i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Hjelpemidler			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.633**	1	
Foreldreundersøkelsen	.373**	.363**	1

Tabell 6.16 viser at det er en relativ sterk samvariasjon mellom elevene og lærernes rapportering av *hjelpemidler*. Samvariasjonen er moderat mellom foreldrenes rapportering og de to øvrige gruppene.

6.9 Bråk og uro

Dette tematiske området fokuserer på graden av bråk, uro og forstyrrelser i klasserommet. I Elevundersøkelsen er det åtte spørsmål som omhandler dette, mens det er henholdsvis tre og ett i Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen.

Tabell 6.17 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler bråk og uro, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala), Lærerundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspm)

Bråk og uro				
	F1	F2	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.87)			3.37	0.26
Q472 Må lærerne bruke mye tid på å få ro i klassen? (1: Svært ofte eller alltid – 5: Aldri)	0.77		2.85	0.43
Q474 Forstyrrer du andre elever når de arbeider? (1: Svært ofte eller alltid – 5: Aldri)	0.57		3.87	0.22
Q476 Blir du forstyrret av at andre elever lager bråk og uro i arbeidsøktene? (1: Svært ofte eller alltid – 5: Aldri)	0.85		3.06	0.32
Q5280 Jeg blir ofte forstyrret av andre elever når jeg arbeider på skolen. (1: Svært ofte eller alltid – 5: Aldri)	0.83		3.24	0.33
Q471 Kommer lærerne presis til timene/arbeidsøktene? (1: Aldri – 5:Svært ofte eller alltid)	0.45		3.99	0.33
Q475 Kommer elevene i din gruppe/klasse for sent til timene?*(1: Svært ofte eller alltid – 5: Aldri)	-	-	3.11	0.42
Q5285 Det er god arbeidsro i timene. (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	0.88		3.28	0.39
Q5292 Elevene er stille og hører etter når læreren snakker. (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	0.77		3.29	0.39
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.81) (1: I svært stor grad – 5: Ikke i det hele tatt)			3.65	0.33
Q433 Må du bruke mye tid på å få ro i klassen?		0.90	3.59	0.42
Q434 Kommer elevene dine for sent til timene/arbeidsøktene?		0.73	3.84	0.36
Q435 Forstyrrer elevene hverandres arbeid med bråk og uro?		0.83	3.53	0.38
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)				
Q6339 Det er ro og orden i gruppa/klassen som barnet mitt/vårt går i			3.62	0.48

Kun spørsmål i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen er med i faktoranalysen fordi Foreldreundersøkelsen kun inneholder ett spørsmål om dette tematiske området.

*Q475 er tatt ut av faktoranalysen og sumskalaen fordi den lader på en egen faktor

Tabell 6.17 viser at foreldre og lærere er relativt samstemte på spørsmål om *bråk og uro* i klasserommet. Elevene på sin side skårer lavere enn lærerne. Spørsmålet «Q472 Må lærerne bruke mye tid på å få ro i klassen?» fra Elevundersøkelsen og «Q433 Må du bruke mye tid på å få ro i klassen?» fra Lærerundersøkelsen er nærmest likt formulert, men vi ser at lærerne er mye mer positive enn hva elevene er (effektstørrelse .66). Substansielt kan det argumenteres for at dette tematiske området måler ulike fenomener. For eksempel er det forskjellig på uro og det å komme for sent til timen. Man kan likevel tenke seg at disse er relatert til hverandre.

Tabell 6.18 Korrelasjonsanalyse av bråk og uro i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Bråk og uro			
	1	2	3
Elevundersøkelsen	1		
Lærerundersøkelsen	.415**	1	
Foreldreundersøkelsen	.337**	.287**	1

Korrelasjonsanalysen i tabell 6.18 viser at det er en moderat samvariasjon mellom *bråk og uro* i Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen, mens det er en svak til moderat samvariasjon mellom svarene fra lærere og foreldre.

6.10 Utviklingssamtaler

Det tematiske området *utviklingssamtaler* handler om ulike former for kommunikasjon mellom lærer-elev og lærer-foreldre. Det fokuseres også på utbytte og hyppighet av disse. For foreldrene fokuseres det spesielt på hvorvidt de opplever at informasjonsflyten er tilfredsstillende og om innspillene deres blir fulgt opp. Merk at det ikke er blitt gjennomført faktoranalyse på dette området fordi det er en additiv indeks og ikke mål på en underliggende latent variabel. Det trenger for eksempel ikke være et sterkt samsvar mellom antall utviklingssamtaler mellom lærer og elev, og hvorvidt eleven opplever dette som nyttig (se under).

Tabell 6.19 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler utviklingssamtaler. Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Utviklingssamtaler		
	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen		
Q436 Hvor mange planlagte samtaler om din faglig utvikling har du hatt med din kontaktlærer/faglærer dette skoleåret? (1: Ingen – 5: Fire eller flere)	2.81	0.33
Q593 Hvor mange samtaler har du alene eller sammen med foreldrene dine, hatt med læreren din dette skoleåret om hvordan du gjør det på skolen? (1: Ingen – 5: Fire eller flere)	3.14	0.50
Q437 Synes du at slike samtaler med læreren er nyttig? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	3.55	0.30
Lærerundersøkelsen		
Q487 Hvor mange organiserte utviklingssamtaler per elev har du hatt dette skoleåret? (1: Ingen – 5: Fire eller flere)	2.99	0.54
Q490 I hvilken grad hjelper utviklingssamtalene deg til å bli kjent med elevenes behov? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	3.74	0.39
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)		
Q6320 Jeg/vi er informert om hva som kan tas opp på konferansetimen/utviklingssamtalene om mitt/vårt barn	4.48	0.32
Q6321 Konferansetimen/utviklingssamtalene har preg av samtale mellom kontaktlærer og meg/oss som foreldre/foresatte	4.26	0.37
Q6323 Lærerne følger opp de avtaler og beslutninger som er fattet i konferansetimen/utviklingssamtalene	4.29	0.37
Q6324 Jeg/vi følger opp de avtaler og beslutninger som er fattet i konferansetimen/utviklingssamtalene	4.55	0.25
Q6325 Jeg/vi ønsker oss flere eller lengre konferansetimer/utviklingssamtaler med kontaktlærer	2.82	0.47
Q6326 Jeg/vi har problemer med å møte på konferansetimer/utviklingssamtaler på dagtid	3.37	0.48

Tabell 6.19 viser at elevene i gjennomsnitt har hatt litt under tre planlagte samtaler med lærerne i løpet av siste skoleår. Dette samsvarer relativt bra med hva lærerne selv oppgir. Antallet øker noe når foreldrene tas med (3.14). Elevene skårer noe over det teoretiske gjennomsnittet (som er 2.5 fordi svaralternativene går fra 1-5) angående nytteverdien av slike samtaler, det samme gjør lærerne. Generelt er foreldrene godt informert om hva som skal tas opp på utviklingssamtalene (4.48) og selve samtalen har preg av dialog (4.29). Foreldrene ser også ut til å være fornøyd med hvorvidt lærerne følger opp de beslutningene som blir tatt (4.29). Innenfor dette tematiske området ville det vært interessant å øke antallet spørsmål i Lærerundersøkelsen for å fange opp lærernes perspektiv på eksempelvis hvorvidt foreldrene følger opp beslutninger som blir tatt. Det stilles lignende spørsmål i forhold til hjem-skole samarbeidet, men disse fokuserer ikke direkte på utviklingssamtaler.

7. Parvise tematiske områder

I dette kapittelet presenteres, analyseres og kommenteres de parvise tematiske områdene i brukerundersøkelsene. Det vil si de områdene hvor enten elever og lærere, elever og foreldre eller lærere og foreldre har fått mulighet til å uttale seg.

7.1 Elevdemokrati

Elevdemokrati fokuserer på elevenes og lærernes oppfatninger av arbeidet til elevrådet, i hvilken grad elevenes forslag blir hørt og hvordan skolen legger til rette for elevrådsarbeid.

Tabell 7.1 *Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler elevdemokrati, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Lærerundersøkelsen (sumskala)*

Elevdemokrati				
	F1	F2	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.81)			3.33	0.29
Q519 Hvor godt arbeid synes du elevrådet gjør på skolen? (1: Svært dårlig – 5: Svært godt)	0.98		3.68	0.47
Q518 Oppmuntrer lærerne til at elevene kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt? (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)	0.67		3.21	0.30
Q520 Hører skolen på elevenes forslag? (1: Aldri – 5:Svært ofte eller alltid)	0.87		3.50	0.41
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.66) (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)			3.63	0.40
Q480 I hvilken grad er elevene med på å bestemme hvilke regler som skal gjelde for gruppen/ klassen?		0.69	3.88	0.39
Q481 I hvilken grad har elevrådet innflytelse på beslutninger som tas på skolen?		0.87	3.27	0.40
Q482 I hvilken grad legger skolen til rette for at elevene kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt?		0.79	4.00	0.46

Som man ser i Tabell 7.1 er det bare lærere og elever som blir stilt spørsmål angående *elevdemokrati*. Spørsmålene er ikke direkte sammenlignbare, men kan gi en indikasjon på elevenes og lærernes oppfatning av elevdemokratiet på den enkelte skole. Faktoranalysen viser at elevspørsmålene og lærerspørsmålene lader på hver sin faktor og reliabilitetstesten viser en tilfredsstillende indre konsistens for elevskalaen. Den er noe svak for lærerskalaen. Elevene skårer i gjennomsnitt noe lavere enn hva lærerne gjør.

Tabell 7.2 *Korrelasjonsanalyse av elevdemokrati i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen*

Elevdemokrati		
	1	2
Elevundersøkelsen	1	
Lærerundersøkelsen	.485**	1

Korrelasjonsanalysen i tabell 7.2 viser at det er en moderat til sterk samvariasjon i hvordan elever og lærere har svart på *elevdemokrati*.

7.2 Medbestemmelse

Dette tematiske området er noe overlappende med *elevdemokrati*, men fokuserer i større grad på hvorvidt elevene opplever å ha faglig medbestemmelse og innflytelse over arbeidsmåter. Tilsvarende spørsmål blir stilt til lærerne. Lærerne får i tillegg spørsmål om hvorvidt de lar elevene være med å vurdere undervisningen.

Tabell 7.3 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler medbestemmelse, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Lærerundersøkelsen (sumskala)

Medbestemmelse				
	F1	F2	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha: .89)			2.47	0.29
(1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)				
Q513 I hvor mange fag får du være med å lage arbeidsplaner (ukeplan, periodeplan, årsplan) i fagene?	0.66		1.80	0.39
Q514 I hvor mange fag får du velge mellom ulike oppgavetyper i fagene?	0.87		2.42	0.35
Q384 I hvor mange fag er du med på å sette dine egne læringsmål?	0.68		2.56	0.34
Q515 I hvor mange fag får du å velge arbeidsmåter i fagene?	0.87		2.60	0.36
Q516 Har lærerne forklart hvordan elevene kan være med på å bestemme hvordan dere skal arbeide med fagene?	0.72		3.17	0.53
Q517 Oppmuntrer lærerne til at elevene kan være med på å bestemme hvordan dere skal arbeide med fagene?	0.92		2.64	0.37
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha: .85)			2.88	0.30
(1: Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)				
Q461 Har du snakket med elevene om hvordan de kan være med og bestemme over arbeidet med fagene?		0.88	3.06	0.39
Q463 I hvilken grad medvirker elevene dine i planlegging av opplæringen/undervisningen?		0.95	2.68	0.34
Q464 I hvilken grad medvirker elevene dine i gjennomføringen av opplæringen/undervisningen?		0.79	3.02	0.38
Q465 I hvilken grad medvirker elevene dine i vurdering av opplæringen/undervisningen?		0.83	2.86	0.35
Q467 Har elevene dine innflytelse på utforming av arbeidsplaner (ukeplaner, periodeplaner, årsplaner) i de ulike fagene?		0.82	2.28	0.45
Q478 Hvor viktig mener du elevmedvirkning er for elevenes læring?		0.66	3.58	0.37

Faktoranalysen og reliabilitetstesten viser at spørsmålene om *medbestemmelse* i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen lader på hver sin faktor og har god reliabilitet. Tabell 7.3 viser videre at elevene skårer lavere enn lærerne. Dessuten kan vi legge merke til at sett i forhold til øvrige skalaer skårer både elever og lærere relativt lavt på disse spørsmålene. Dette kan indikere at elevene ikke har stor innflytelse på undervisningen, arbeidsmåtene og innholdet i skolehverdagen, og at lærerne er klar over dette. Denne antakelsen styrkes av korrelasjonsanalysen som er vist i Tabell 7.4.

Tabell 7.4 Korrelasjonsanalyse av medbestemmelse i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen.

Medbestemmelse		
	1	2
Elevundersøkelsen	1	
Lærerundersøkelsen	.518**	1

Tabell 7.4 viser at det er en moderat til sterk samvariasjon i hvordan lærere og elever svarer på *medbestemmelse*.

7.3 Arbeidsmåter

Arbeidsmåter handler om elevenes og lærernes oppfatninger av hvordan undervisningen og skolearbeidet utføres. For eksempel får både lærere og elever uttale seg om i hvilken grad timene er preget av tavleundervisning eller prosjektarbeid. Fordi disse spørsmålene ikke nødvendigvis korrelerer høyt med hverandre, er det ikke utført faktoranalyse og reliabilitetstest. De egner seg heller ikke som en additiv indeks.

Tabell 7.5 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler arbeidsmåter. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål), Pearsons r mellom elevenes og lærernes vurdering

Arbeidsmåter			
	Gj.snitt	Standardavvik	Persons r
Elevundersøkelsen			
(1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)			
Q335 Tavleundervisning/læreren snakker	4.83	0.17	.480**
Q336 Samtale/diskusjon mellom lærer og elevene	3.97	0.32	-.048
Q337 Elevene jobber alene	4.72	0.19	-.051
Q338 To og to elever jobber sammen	4.04	0.34	.187**
Q339 Gruppearbeid (ikke prosjektarbeid)	3.40	0.35	.359**
Q340 Prosjektarbeid	2.76	0.39	.424**
Q341 Praktisk arbeid med fagene (forsøk, verksted, søm, matlaging osv.)	3.36	0.43	.286**
Lærerundersøkelsen			
(1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)			
Q373 Tavleundervisning/forelesning	4.67	0.36	-
Q374 Samtale/diskusjon mellom lærer og elevene	4.84	0.20	-
Q375 Elevene arbeider alene	4.74	0.30	-
Q376 To og to elever jobber sammen	4.31	0.36	-
Q377 Gruppearbeid (ikke prosjektarbeid)	3.25	0.49	-
Q378 Prosjektarbeid	1.99	0.48	-
Q379 Praktisk arbeid med fagene (forsøk, verksted, søm, matlaging osv.)	3.27	0.61	-

* $p < .05$; ** $p < .01$

Spørsmålene i Tabell 7.5 om arbeidsmåter er ikke slått sammen fordi det er mer interessant og hensiktsmessig å se på enkeltspørsmålene. Ut fra skårene til elevene ser man at de skårer høyest på tavleundervisning. Det skåres også høyt på *elevene jobber alene*. Disse to ser ut til å være de hyppigste arbeidsmetodene. Dette samsvarer godt med lærernes rapporteringer, men lærerne oppgir i større grad enn elevene at samtale/diskusjon mellom elevene og lærerne er en hyppig arbeidsmetode. Videre ser man at både elever og lærere oppgir at prosjektarbeid er den arbeidsmåten som bli benyttet sjeldnest. Deretter praktisk arbeid, gruppearbeid og arbeid i par. Tilsynelatende er det godt samsvar mellom hva elever og lærere oppgir, men korrelasjonsanalysen viser at det bare er svak til moderat samvariasjon mellom skårene. For *samtale og diskusjon mellom lærer og elev* og *elevene arbeider alene* så er det ingen signifikant samvariasjon i det hele tatt. Slike funn vil være svært interessante og viktige å se nærmere på for den enkelte skole.

7.4 Type vurdering

Type vurdering gir både elever og lærere mulighet til å oppgi hyppigheten av ulike vurderingsformer. Fordi disse spørsmålene ikke nødvendigvis korrelerer høyt med hverandre, er det ikke utført faktoranalyse og reliabilitetstest. De egner seg heller ikke som en additiv indeks.

Tabell 7.6 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler type vurdering. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål)

Type vurdering			
	Gj.snitt	Standardavvik	Pearsons <i>r</i>
Elevundersøkelsen			
(1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)			
Q400 Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av skriftlige prøver?	3.52	0.28	.297**
Q401 Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av muntlig presentasjon?	2.99	0.29	.003
Q402 Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av leksehøring?	3.14	0.53	.446**
Q403 Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av innlevering av hjemmearbeid (skriftlig lekse)?	3.44	0.38	.343**
Q404 Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av mapper?	2.17	0.40	.263**
Q405 Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av praktiske oppgaver?	2.84	0.39	.165
Lærerundersøkelsen			
(1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)			
Q406 Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av skriftlige prøver?	3.02	0.49	-
Q407 Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av muntlig presentasjon?	3.14	0.58	-
Q408 Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av leksehøring?	3.79	0.82	-
Q409 Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av innlevering av hjemmearbeid (skriftlig lekse)?	3.43	0.69	-
Q410 Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av mapper?	1.58	0.49	-
Q411 Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av praktiske oppgaver?	2.80	0.59	-

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabell 7.6 viser at elevene ofte opplever at arbeidet vurderes med skriftlige prøver. De skårer høyere på lærerne på dette spørsmålet. Lærerne på sin side oppgir at de i størst grad vurderer elevene på med utgangspunkt i leksehøring. Korrelasjonskoeffisientene viser at det er moderat samvariasjon mellom hva lærer og elever svarer på spørsmålene om leksehøring og skriftlig hjemmearbeid, mens for de andre spørsmålene er det svak eller ingen samvariasjon.

7.5 Vurdering

Dette tematiske området handler om ulike opplevelser elevene kan ha i forhold til vurdering, for eksempel hva som vektlegges og hva som kreves for å oppnå de ulike karakterene. Lærerne blir stilt lignende spørsmål, for eksempel i hvilken grad lærerne lar elevene være med på å påvirke hvordan skolearbeidet skal vurderes.

Tabell 7.7 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler vurdering, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Lærerundersøkelsen (sumskala)

Vurdering				
	F1	F2	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.77)				
(1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)				
Q380 Får du være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet ditt skal vurderes?	0.86		2.59	0.36
Q381 Har læreren snakket om hva som kreves for å oppnå de ulike karakterene?	0.79		3.62	0.34
Q391 Spør lærerne hvordan du selv vurderer ditt eget skolearbeid?	0.86		2.71	0.35
Q592 Spør lærerne deg hva du selv synes om skolearbeidet ditt?*			3.05	0.43
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.70)				
(1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)				
Q397 Lar du elevene være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet deres skal vurderes?		0.79	2.93	0.42
Q398 Snakker du med elevene om hva som kreves for å oppnå de ulike karakterene?		0.77	4.07	0.31
Q399 Spør du elevene hvordan de selv vurderer sitt eget arbeid?		0.83	3.54	0.35
Q468 Er elevene dine med på å påvirke hvordan skolearbeidet skal vurderes (vurderingsformer)?		0.49	2.36	0.40

*Q592 er tatt ut for den lader på en egen faktor.

Tabell 7.7 viser at elevspørsmålene og lærerspørsmålene om vurdering lader på hver sin faktor. Sumskalaene har tilfredsstillende reliabilitet målt som Cronbach's alpha. Både lærere og elever skårer rundt det teoretiske gjennomsnittet, men lærerne ligger generelt noe høyere på skalaen enn elevene.

Tabell 7.8 *Korrelasjonsanalyse av vurdering i Elevundersøkelsen og Lærerundersøkelsen*

Vurdering		
	1	2
Elevundersøkelsen	1	
Lærerundersøkelsen	.317**	1

Korrelasjonskoeffisienten på .317 indikerer at det er svak til moderat samvariasjon mellom hvordan elever og lærere svarer på spørsmålene om vurdering.

7.6 Type tilbakemelding

Type tilbakemelding handler om hvordan lærerne gir tilbakemeldinger til elevene. Disse tilbakemeldingene handler om både faglig arbeid og arbeidsinnsats. Det stilles nesten identiske spørsmål til både elevene og lærerne. Fordi man ikke kan forvente at disse variablene korrelerer er det ikke blitt gjennomført faktoranalyse og reliabilitetstest. Spørsmålene egner seg heller ikke som additiv indeks.

Tabell 7.9 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler type tilbakemelding. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltspørsmål). Pearsons r mellom elevenes og lærernes vurdering

Type tilbakemelding	Gj.snitt	Standardavvik	Pearsons r
Elevundersøkelsen			
(1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)			
Q412 Hvor ofte får du tilbakemelding på det faglige arbeidet du gjør i form av skriftlig kommentar fra læreren?	3.14	0.33	.348**
Q413 Hvor ofte får du tilbakemelding på det faglige arbeidet du gjør gjennom samtale med læreren?	2.61	0.36	.335**
Q415 Hvor ofte får du tilbakemelding på arbeidsinnsatsen din i form av skriftlig kommentar fra læreren?	2.73	0.36	.267**
Q416 Hvor ofte får du tilbakemelding på arbeidsinnsatsen din gjennom samtale med læreren?	2.65	0.37	.291**
Lærerundersøkelsen			
(1: Sjeldnere – 5: Flere ganger i uken)			
Q417 Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på det faglige arbeidet de gjør i form av skriftlige kommentarer?	3.41	0.56	
Q418 Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på det faglige arbeidet de gjør gjennom formelle eller uformelle samtaler?	4.12	0.54	
Q420 Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på deres arbeidsinnsats i form av skriftlige kommentarer på innleverte arbeider?	3.15	0.57	
Q421 Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på deres arbeidsinnsats gjennom formelle eller uformelle samtaler?	4.12	0.57	

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabell 7.9 viser at lærerne oppgir at de oftest gir tilbakemelding på faglig arbeid og arbeidsinnsats gjennom formelle og uformelle samtaler. Det gjøres sjeldnere i form av skriftlige kommentarer. Dette mønsteret blir ikke like godt gjengitt av elevene. Videre ser man at det er en svak til moderat korrelasjon mellom lærernes og elevenes svar. Dette manglende samsvaret og at lærerne skårer høyere enn elevene, kan ha sin naturlige forklaring i at lærerne gir tilbakemeldinger til flere elever, mens elevene kun svarer på hvor ofte de selv får slike tilbakemeldinger.

7.7 Nytte av tilbakemelding

Nytte av tilbakemelding handler om elevenes og lærernes opplevelse av hvorvidt tilbakemeldinger gjør at elevene blir faglig bedre. Dette tematiske området består av kun ett spørsmål i Elevundersøkelsen og ett i Lærerundersøkelsen. Det er derfor ikke meningsfullt å gjennomføre faktoranalyse eller reliabilitetstest.

Tabell 7.10 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler nytte av tilbakemelding. Elevundersøkelsen (enkeltpørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltpørsmål)

Nytte av tilbakemelding		
	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)		
Q588 Gjør tilbakemeldingene du får underveis i undervisningen/opplæringen at du blir bedre i fagene?	3.52	0.32
Lærerundersøkelsen (1: Svært vanskelig – 5: Svært lett)		
Q430 Hvordan opplever du det å skulle legge til rette læringsarbeidet slik at alle elever får økt læringsprogresjon?	2.74	0.37

I tabellen ser man at elevene skårer noe over det teoretiske gjennomsnittet i forhold til hvorvidt de opplever at de blir bedre i faget på grunn av tilbakemeldingen de får underveis i opplæringen. Lærerne på sin side svarer noe lavere på spørsmålet om hvordan de opplever det å skulle legge til rette læringsarbeidet slik at alle elever får økt læringsprogresjon.

Det er verdt å merke seg at de to spørsmålene i tabell 7.10 ikke er direkte sammenlignbare og en skjønnsmessig vurdering kan tilsi at de måler ulike fenomen. Det kan for eksempel tenkes at spørsmålet til lærerne i større grad handler om tilpasset opplæring. De er likevel sortert under samme tematiske område i dette tilfellet.

7.8 Arbeidsplaner

Arbeidsplaner handler om i hvilken grad det benyttes arbeidsplaner i undervisningen. Dette tematiske området består av kun ett spørsmål i Elevundersøkelsen og ett i Lærerundersøkelsen. Det er derfor ikke meningsfullt å gjennomføre faktoranalyse eller reliabilitetstest.

Tabell 7.11 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler arbeidsplaner. Elevundersøkelsen (enkeltpørsmål) og Lærerundersøkelsen (enkeltpørsmål)

Arbeidsplaner			
	Gj.snitt	Standardavvik	Pearsons r mellom elev og lærer
Elevundersøkelsen (1:Aldri – 5: Alltid)			
Q5263 Hvor ofte bruker du skriftlige planer (ukeplan, periodeplan, eller lignende) i arbeidet med fagene?	3.82	0.54	.452**
Lærerundersøkelsen (1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)			
Q357 Lager du uke-/periodeplaner til elevene, som de skal bruke i sitt læringsarbeid?	4.55	0.46	-

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabell 7.11 viser at lærerne oppgir at de i *svært stor grad* eller *alltid* at de lager uke/periodeplaner til elevene. Elevene på sin side oppgir at de *noen ganger* til *ofte* bruker skriftlige planer i arbeidet med fagene. Det er en moderat til sterk samvariasjon mellom svarene til elevene og lærerne.

7.9 Tilpasning

Dette tematiske området fokuser på elevenes og foreldrenes opplevelse av i hvilken grad undervisningen er tilpasset elevens evner og forutsetninger. *Tilpasning* består av kun ett spørsmål i Elevundersøkelsen og ett i Foreldreundersøkelsen. Det er derfor ikke meningsfullt å gjennomføre faktoranalyse eller reliabilitetstest. Merk at dette tematiske området er et godt eksempel på hvor andre variabler kunne vært inkludert (jf. avsnitt 7.7).

Tabell 7.12 Gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler tilpasning. Elevundersøkelsen (enkeltspørsmål) og Foreldreundersøkelsen (enkeltspørsmål). Pearsons r mellom elevenes og foreldrenes vurdering

Tilpasning			
	Gj.snitt	Standardavvik	Pearsons r
Elevundersøkelsen			
(1: Ikke i noen fag – 5: I alle eller de fleste fag)			
Q442 I hvor mange fag synes du at undervisningen/opplæringen er tilpasset ditt nivå?	3.52	0.26	.107*
Foreldreundersøkelsen			
(1: Helt uenig – 5 Helt enig)			
Q6333 Mitt/vårt barn får i alle fag tilrettelagt opplæring i tråd med egne evner og forutsetninger	3.86	0.44	-

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tabell 7.12 viser at foreldre opplever at opplæringen i større grad er tilrettelagt i forhold til barnets evner og forutsetninger enn hva elevene selv oppgir. Det er imidlertid en svak korrelasjon mellom elevenes og foreldrenes svar.

7.10 Karriereveiledning

Karriereveiledning spør elevene og foreldrene om hvorvidt de er fornøyd med informasjonen i forhold til videre utdanning eller yrkesvalg.

Tabell 7.13 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler karriereveiledning, samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)

Karriereveiledning				
	F1	F2	Gj.snitt	Standardavvik
Elevundersøkelsen (Cronbach's alpha:.92)			3.48	0.35
(1: Svært misfornøyd – 5: Svært fornøyd)				
Q447 I hvilken grad er du fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for deg?	0.99		3.49	0.35
Q448 I hvilken grad er du fornøyd med informasjonen du får på skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg?	0.98		3.47	0.37
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.94)			3.70	0.56
(1: Helt uenig – 5 Helt enig)				
Q6348 Mitt/vårt barn har gjennom skolens tilbud fått mulighet til å bli kjent med ulike yrker		0.92	3.72	0.59
Q6349 Mitt/vårt barn har fått veiledning om hvilke utdanningsveier som finnes		0.96	3.83	0.60
Q6350 Mitt/vårt barn har fått hjelp fra skolen til å velge utdanningsvei		0.91	3.54	0.60

Tabell 7.13 viser at elevspørsmålene og foreldrespørsmålene lader på hver sin faktor. Sumskalaene har tilfredsstillende reliabilitet målt som Cronbach's alpha. Når det gjelder karriereveiledning svarer foreldrene høyere på skalaen enn hva elevene gjør. Generelt skårer elevene og foreldrene noe høyere enn det teoretiske gjennomsnittet.

Tabell 7.14 Korrelasjonsanalyse av Karriereveiledning i Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Karriereveiledning		
	1	2
Elevundersøkelsen	1	
Foreldreundersøkelsen	.334**	1

Tabell 7.14 under viser at samvariasjonen mellom svarene til foreldrene og elevene er moderat.

7.11 Hjem-skole samarbeid

Dette tematiske området fokuserer på lærernes og foreldrenes opplevelse av hjem-skole samarbeidet. Det spørres blant annet om i hvilken grad lærerne er fornøyd med hvordan foreldrene følger opp barnets sosiale og faglige utvikling, samt i hvilken grad lærerne inviterer foreldrene til å ha innflytelse på læringsaktivitetene. Foreldrene på sin side får uttale seg om lignende forhold. I tillegg får foreldrene spørsmål om i hvilken grad de tør å gi beskjed til skolen dersom de er misfornøyd med læreren.

Tabell 7.15 Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler hjem-skole samarbeid samt Cronbach's alpha for sumskalaene. Elevundersøkelsen (sumskala) og Foreldreundersøkelsen (sumskala)

Hjem-skole samarbeid				
	F1	F2	Gj.snitt	Standardavvik
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.86)			3.63	0.33
(1:Ikke i det hele tatt – 5: I svært stor grad)				
Q491 I hvilken grad inviterer du foreldrene/de foresatte til å være med og ha innflytelse på læringsaktiviteten på skolen?*			2.82	0.48
Q492 I hvilken grad er du fornøyd med samtale med foreldre/de foresatte om elevenes faglige utvikling?	0.77		3.89	0.35
Q493 I hvilken grad er du fornøyd med foreldrene/de foresattes oppfølging av elevenes faglige utvikling?	0.89		3.47	0.40
Q494 I hvilken grad er du fornøyd med foreldrene/de foresattes oppfølging av elevenes sosiale utvikling på skolen?	0.89		3.55	0.39
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.89)			3.81	0.32
(1: Helt uenig – 5 Helt enig)				
Q6302 Interessen som lærerne viser for mine/våre synspunkter om barnets læring og utvikling.		0.89	4.28	0.35
Q6303 Hvor ofte du/dere får anledning til å diskutere undervisningsmåtene med lærerne.		0.88	3.58	0.42
Q6304 Mulighetene for innflytelse på læringstilbudene til barnet.		0.92	3.44	0.41
Q6317 Jeg/vi får veiledning fra skolen om hvordan vi kan hjelpe barnet mitt/vårt med skolegangen		0.78	3.58	0.52
Q6313 Jeg/vi er usikre på hvilke forventninger skolen har til meg/oss når det gjelder samarbeid med skolen		0.49	3.33	0.40
Q6322 Jeg/vi blir enige med kontaktlæreren om hvordan barnet mitt/vårt skal følges opp når det gjelder læring og utvikling.		0.84	4.41	0.35
Q6314 Som foreldre/foresatte tør vi ikke si fra om hva vi mener om læreren og skolen av frykt for at det skal gå ut over mitt/vårt barn		0.73	4.05	0.44

*LUQ491_mean lader ikke på noen faktorer og tas ut av sumskalaen

Spørsmålene innenfor det tematiske området *hjem-skole samarbeid* lader på hver sin faktor og sumskalaene har høy indre konsistens. Gjennomsnittsverdiene i Tabell 7.15 indikerer at foreldrene generelt skårer høyere på hjem-skole samarbeid enn hva lærerne gjør. Foreldrene skårer særlig høyt på spørsmål som omhandler samarbeid i forhold til barnets læring og utvikling. Tabell 7.16 viser at korrelasjonen mellom foreldrenes og lærernes svar er svak.

Tabell 7.16 *Korrelasjonsanalyse av hjem-skole samarbeid i Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen*

Hjem-skole samarbeid		
	1	2
Lærerundersøkelsen	1	
Foreldreundersøkelsen	.193**	1

8. Unike tematiske områder

I dette kapittelet presenteres, analyseres og kommenteres de unike tematiske områdene. Dette gjøres kun for Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Elevundersøkelsen er utførlig presentert i tidligere publikasjoner (Wendelborg et al. 2011, 2012). Resultatene fra Elevundersøkelsen tas derfor ikke med i dette kapittelet. Merk at gjennomgåelsen av de unike områdene blir mer interessant når man sammenligner resultatene fra en enkelte skole med resultater på andre nivå, for eksempel kommunalt eller nasjonalt nivå.

8.1 Lærerundersøkelsen

Samtlige av de tematiske områdene i avsnitt 8.1 er spørsmål fra GNIST.

8.1.1 Forhold til skoleledelse

Dette tematiske området fokuserer på lærernes forhold til skoleledelsen. Spørsmålene omhandler blant annet lærernes vurdering av rektors tilrettelegging og pedagogisk ledelse.

Tabell 8.1 *Faktorladninger, gjennomsnitt og standardavvik for variabler som omhandler lærernes forhold til skoleledelse samt Cronbach's alpha for sumskalaen.*

Forhold til skoleledelse			
	F1	Gj.snitt	Standardavvik
Lærerundersøkelsen (Cronbach's alpha:.95)		3.82	0.65
Q5976 Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med din rektors tilrettelegging for at dere skal oppnå gode læringsresultater ved skolen? (1: Svært misfornøyd – 5: Svært fornøyd)	0.83	3.62	0.57
Q5978 Rektor er flink til å lede undervisningsarbeidet og drive faglig veiledning av lærere. (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	0.92	3.48	0.76
Q5979 Rektor sørger for god intern administrasjon, styring og kontroll. (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	0.93	4.04	0.75
Q5980 Rektor bidrar til en god organisasjonskultur ved å tilrettelegge for samarbeid på skolen og bidra til et godt arbeidsmiljø. (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	0.94	4.02	0.73
Q5981 Rektor styrer utviklings- og endringsprosesser ved min skole på en god måte. (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	0.96	3.94	0.73

Tabell 8.1 viser at spørsmålene som skal fange opp lærernes forhold til skoleledelsen lader på en faktor og at den indre konsistensen er tilfredsstillende. Lærerne skårer gjennomgående relativt høyt på spørsmålene, men lavest på spørsmålet om *rektor er flink til å lede undervisningsarbeidet og drive faglig veiledning av lærere*. Med andre ord, mange lærere opplever at rektor i hovedsakelig fokuserer i større grad på administrasjon og i mindre grad på pedagogisk ledelse.

8.1.2 Yrkesstatus

Spørsmål om *yrkesstatus* ber lærerne rangere ulike yrker og hvorvidt de opplever seg selv som respektert i lokalsamfunnet. Disse spørsmålene er hentet fra GNIST og er inkludert for å måle eventuell endring i opplevd yrkesstatus blant lærerne. Fordi man ikke kan forvente at disse variablene korrelerer er det ikke blitt gjennomført faktoranalyse og reliabilitetstest. Spørsmålene egner seg heller ikke som additiv indeks.

Tabell 8.2 *Læreres rangering av ulike yrker ut fra status*

Yrkesstatus		
	Gj.snitt	Standardavvik
Lærerundersøkelsen		
Q5963 Ranger yrke fra 1-10: Lege	9.21	0.41
Q5957 Ranger yrke fra 1-10: Advokat	8.78	0.54
Q5961 Ranger yrke fra 1-10: Ingeniør	8.14	0.56
Q5960 Ranger yrke fra 1-10: Idrettsutøver	7.63	0.82
Q5962 Ranger yrke fra 1-10: Journalist	6.82	0.75
Q5965 Ranger yrke fra 1-10: Politi	6.62	0.80
Q5967 Ranger yrke fra 1-10: Sykepleier	5.63	0.68
Q5959 Ranger yrke fra 1-10: Håndverker	5.52	0.61
Q5964 Ranger yrke fra 1-10: Lærer	5.49	0.70
Q5966 Ranger yrke fra 1-10: Saksbehandler i offentlig sektor	4.90	0.85
Q5958 Ranger yrke fra 1-10: Butikkmedarbeider	3.15	0.63

Tabell 8.2 indikerer at lærerne opplever at samfunnet rangerer yrkesprofesjonen lavt. Av ti yrker plasserer lærerne sin egen yrkesgruppe som nummer tre lavest. Lærere opplever kun at saksbehandlere i offentlig sektor og butikkmedarbeidere har lavere status i samfunnet enn dem selv.

Tabell 8.3 *Læreres vurdering av læreryrkets status. Gjennomsnitt og standardavvik*

Yrkesstatus		
	Gj.snitt	Standardavvik
Lærerundersøkelsen		
Q5968 Lærere er høyt respektert i dette lokalsamfunnet. (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	2.76	0.46
Q5969 Opplever du statusen til læreryrket som (1) synkende, (2) stabil, (3) økende?	1.59	0.30

Tabell 8.3 forsterker inntrykket fra foregående tabell. Lærerne opplever ikke at læreryrket er særlig respektert i lokalsamfunnet og at statusen til læreryrket er gjennomsnittlig et sted mellom synkende og stabil.

8.1.3 Etter og videreutdanning

Spørsmål om *etter og videreutdanning* ber lærerne oppgi om hvorvidt de har deltatt på kurs eller tatt formell videreutdanning. I tillegg spørres det om betydningen av dette for egen utvikling som lærer.

Tabell 8.4 *Andel lærere på skolene som har etterutdanning og videreutdanning og deres vurdering av nytteverdien av dette. Andel, gjennomsnitt og standardavvik.*

Etter- og videreutdanning		
	Andel og gj.snitt	Standardavvik
Lærerundersøkelsen		
Q6387 Andel med etterutdanning (f eks . kurs, konferanser, seminarer, nettverk)	67.37	21.62
Q6388 Andel med videreutdanning (studier mot en formell grad / formelle studiepoeng)	19.23	16.75
Q6389 Hvilken betydning hadde etterutdanningen for din utvikling som lærer? (1: Ingen betydning – 4: Stor betydning)*	3.03	0.36
Q6390 Hvilken betydning hadde videreutdanningen for din utvikling som lærer? (1: Ingen betydning – 4: Stor betydning)*	3.49	0.42

*Skalaen går til 4

Gjennomsnittlig har rundt 67 prosent av lærerne på skolene tatt etterutdanning og 19 prosent har tatt videreutdanning. Lærerne oppgir at videreutdanning har hatt større betydning for deres utvikling som lærer sett i forhold til etterutdanning.

8.1.4 Forhold og trivsel

Dette tematiske området handler om lærernes opplevelse av hvordan forholdene ligger til rette for å kunne utføre en god jobb og i hvilken grad de trives med arbeidet. Fordi *forhold og trivsel* kun består av to spørsmål er det ikke gjennomført faktoranalyse og reliabilitetstest. Det kan også tenkes at disse to spørsmålene omhandler noe ulike fenomen.

Tabell 8.5 Læreres vurdering av om forhold er lagt til rette for å gjøre en god jobb og trivsel. Gjennomsnitt og standardavvik

Forhold og trivsel		
	Gj.snitt	Standardavvik
Lærerundersøkelsen		
Q5982 Hvor godt eller dårlig mener du forholdene ligger til rette for at du skal kunne gjøre en god jobb som lærer? (1: Svært dårlig – 5: Svært godt)	3.82	0.44
Q5983 Når alt kommer til alt, hvor misfornøyd eller fornøyd er du med jobben som lærer? (1: Svært misfornøyd – 5: Svært fornøyd)	4.08	0.35

Tabell 8.5 viser at lærerne skårer relativt høyt på spørsmål om forholdene er lagt til rette for å gjøre en god jobb. Ut fra tabellen ser det også ut som at lærerne generelt er godt fornøyd med jobben som lærer.

8.2 Foreldreundersøkelsen

8.2.1 Kommunikasjon

Kommunikasjon handler om foreldrenes opplevelse av ulike relasjonelle forhold til skolen. Dette tematiske området fokuserer blant annet på hvordan foreldrene opplever å bli tatt i mot av skolen og hvor raskt de får kontakt. Det er også et generelt spørsmål om hvor fornøyd foreldrene er med kommunikasjonen mellom skole og hjem. Det kan tenkes at flere av spørsmålene her kan relateres til *hjem-skole samarbeid* (se 7.11).

Tabell 8.6 Foreldres vurdering av kommunikasjon med skolen. Faktorladninger, Cronbach's alpha, gjennomsnitt og standardavvik

Kommunikasjon			
	F1	Gj.snitt	Standardavvik
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.89) (1: Svært misfornøyd – 5: Svært fornøyd)		4.29	0.28
Q6305 Måten du/dere blir tatt i mot på dersom du/dere har behov for kontakt med skolen	0.88	4.47	0.33
Q6306 Hvor raskt du/dere kan få møte med kontaktlærer	0.84	4.37	0.33
Q6307 Hvor raskt du/dere kan få møte med skolens ledelse	0.77	3.98	0.44
Q6298 Skolen informerer oss om barnets utvikling	0.81	4.37	0.30
Q6299 Vi informerer skolen om barnets utvikling	0.72	4.27	0.31
Q6301 Kommunikasjonen mellom hjem og skole	0.88	4.25	0.37

Tabell 8.6 viser at spørsmålene som omhandler kommunikasjon med skolen lader på samme faktor og har en god indre konsistens målt som Cronbach's alpha. Foreldrene skårer generelt høyt hva angår kommunikasjon med skolen med et samlet gjennomsnitt på 4.29.

8.2.2 Arbeidsinnsats

Dette tematiske området gir foreldrene mulighet til å uttale seg om i hvilken grad de opplever at lærerne stiller krav og forventninger til barnet. Fordi *arbeidsinnsats* kun består av to spørsmål er det ikke gjennomført faktoranalyse. Det er likevel regnet ut en sumskåre.

Tabell 8.7 Foreldres vurdering av arbeidsinnsats. Gjennomsnitt, standardavvik og Cronbach's alpha

Arbeidsinnsats		
	Gj.snitt	Standardavvik
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.88) (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	4.37	0.33
Q6340 Lærerne stiller krav og forventninger til mitt/vårt barns arbeidsinnsats	4.45	0.31
Q6341 Lærerne stimulerer mitt/vårt barn til læring og arbeidsinnsats	4.29	0.39

Tabell 8.7 viser at foreldrene skårer høyt på spørsmålene om at lærerne stiller krav og forventninger, samt stimulerer til arbeidsinnsats.

8.2.3 Foreldrestøtte

Spørsmål om *foreldrestøtte* undersøker hvorvidt foreldrene gir barnet støtte både faglig og sosialt. Dette tematiske området fokuserer blant annet på hvorvidt foreldrene hjelper til med skolearbeidet. Fordi *foreldrestøtte* kun består av to spørsmål er det ikke gjennomført faktoranalyse og reliabilitetstest. Det er likevel regnet ut en sumskåre.

Tabell 8.8 Foreldres vurdering av egen støtte til barnet. Gjennomsnitt, standardavvik og Cronbach's alpha

Foreldrestøtte		
	Gj.snitt	Standardavvik
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.52) (1: Helt uenig – 5 Helt enig)	(4.51)	(0.32)
Q6316 Jeg/vi hjelper mitt/vårt barn flere ganger ukentlig med skolearbeidet	4.38	0.49
Q6318 Jeg/vi snakker med barnet mitt/vårt flere ganger ukentlig om hvordan det trives på skolen	4.63	0.25

Tabell 8.8 viser at foreldrene som har deltatt i Foreldreundersøkelsen i relativt høy grad hjelper barnet deres med skolearbeidet og snakker med dem om hvordan de trives på skolen.

8.2.4 Kjennskap til rettigheter

Kjennskap til rettigheter gir foreldrene anledning til å uttale seg om de kjenner til lovverk og læreplan for skolen. Videre spørres det mer konkret om kjennskap til tilpasset opplæring og hvordan klager eventuelt kan fremmes.

Tabell 8.9 *Foreldres rapportering av kjennskap til rettigheter. Faktorladninger, Cronbach's alpha, gjennomsnitt og standardavvik*

Kjennskap til rettigheter			
	F1	Gj.snitt	Standardavvik
Foreldreundersøkelsen (Cronbach's alpha:.82) (1: Helt uenig – 5 Helt enig)		3.83	0.33
Q6310 Jeg/vi har kjennskap til våre rettigheter og plikter som foreldre i forhold til lovverket og læreplanen for skolen	0.86	4.14	0.29
Q6311 Skolen har gjort oss kjent med hva tilpasset opplæring vil si for mitt/vårt barn	0.87	3.74	0.45
Q6312 Jeg/vi har kjennskap til hvordan vi kan fremme klager og saksgang i klagesaker	0.87	3.61	0.38

Inntrykket av tallene i Tabell 8.9 er at foreldrene har best kjennskap til lovverk og læreplan, men noe mindre kjennskap til tilpasset opplæring og saksgang i forhold til klager.

8.2.5 SFO

Spørsmål om *SFO* gir foreldre som har barn som deltar på dette mulighet til å uttrykke seg om ulike forhold ved skolens skolefritidsordning. Dette inkluderer både faglige, sosiale og fysiske forhold. I tillegg stilles det spørsmål som omhandler alt fra måltider, leksehjelp og informasjonsflyt. Det er ikke gjennomført faktoranalyse og reliabilitetstest for dette området fordi det består av veldig mange ulike tematiske områder. Dette vil resultere i mange enkeltfaktorer som består av få variabler. Dette er likevel noe som kan gjøres i fremtidige analyser av datamaterialet, kanskje spesielt dersom man ønsker å utvide spørsmålsbatteriet.

Tabell 8.10 Foreldres vurdering av SFO. Gjennomsnitt og standardavvik

SFO		
	Gj.snitt	Standardavvik
Foreldreundersøkelsen (1: Helt uenig – 5 Helt enig)		
Q6505 Barnet mitt trives på SFO	4.34	0.47
Q6506 Jeg opplever at personalet på SFO bidrar til et godt sosialt miljø for barna	4.20	0.52
Q6507 Jeg opplever at personalet på SFO bidrar til et fysisk trygt miljø for barna	4.17	0.51
Q6508 Det samlede aktivitetstilbudet på SFO er variert	3.72	0.67
Q6509 Det samlede aktivitetstilbudet på SFO er godt tilpasset	3.69	0.66
Q6510 Aktivitetene i skolens ferier er gode	3.39	0.88
Q6511 Aktivitetene i skolens ferier er varierte	3.34	0.85
Q6513 Jeg har et godt samarbeid med personalet på SFO	4.32	0.47
Q6514 Jeg opplever at beskjedene jeg gir til personalet på SFO, blir fulgt opp	4.32	0.46
Q6515 Jeg opplever at jeg får tilstrekkelig informasjon om SFO-tilbudet	4.15	0.56
Q6516 Det er nyttig for vår familie at informasjonen om SFO og dets aktivitetstilbud og matplaner er tilgjengelig på Internett	3.82	0.59
Q6517 Tilbudet om leksehjelp i SFO-tiden fungerer bra for mitt barn	4.34	0.47
Q6518 Måltidet på SFO er variert	4.20	0.52
Q6519 Måltidet på SFO er sunt	4.17	0.51
Q6520 Jeg synes det er riktig at SFO har enkelte foreldrebetalte aktiviteter	3.72	0.67

Tabell 8.10 gir en oversikt over foreldrenes vurderinger av ulikeforhold ved SFO. Generelt er foreldrene fornøyd, spesielt når det kommer til samarbeid og informasjonsflyt. De laveste skårene finner man på spørsmål som omhandler hvorvidt aktivitetene er varierte og tilbud om leksehjelp.

9. Helhetlige beskrivelse av læringsmiljø

For å gi en helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet ved den enkelte skole, tas det utgangspunkt i de fem områdene som er viktige for å opprette og opprettholde et godt læringsmiljø (se nærmere beskrivelse av de fem områdene i Kapittel 2). Tabell 9.1 gir eksempel på hvilke tematiske områder som kan inngå i disse.

Tabell 9.1 Tematiske områder i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen

Overordnede områder	Tematisk område	Perspektiv
Lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp	Faglig veiledning	Elev
	Bråk og uro	Lærer Foreldre
Positive relasjoner mellom elev og lærer	Trivsel lærer-elev	Elev
	Medbestemmelse	Lærer Foreldre
Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene	Sosial trivsel	Elev
	Motivasjon	Lærer
Godt samarbeid mellom skole og hjem	Hjem-skole samarbeid	Lærer
	Kommunikasjon	Foreldre
God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen	Forhold skoleledelse	Elev
	Elevdemokrati	Lærer

I det følgende vises et eksempel på hvordan en helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet kan illustreres for en enkelt skole. Figurene viser gjennomsnittsskårene til eksempelskolen og sammenligner disse med nasjonale skårer.

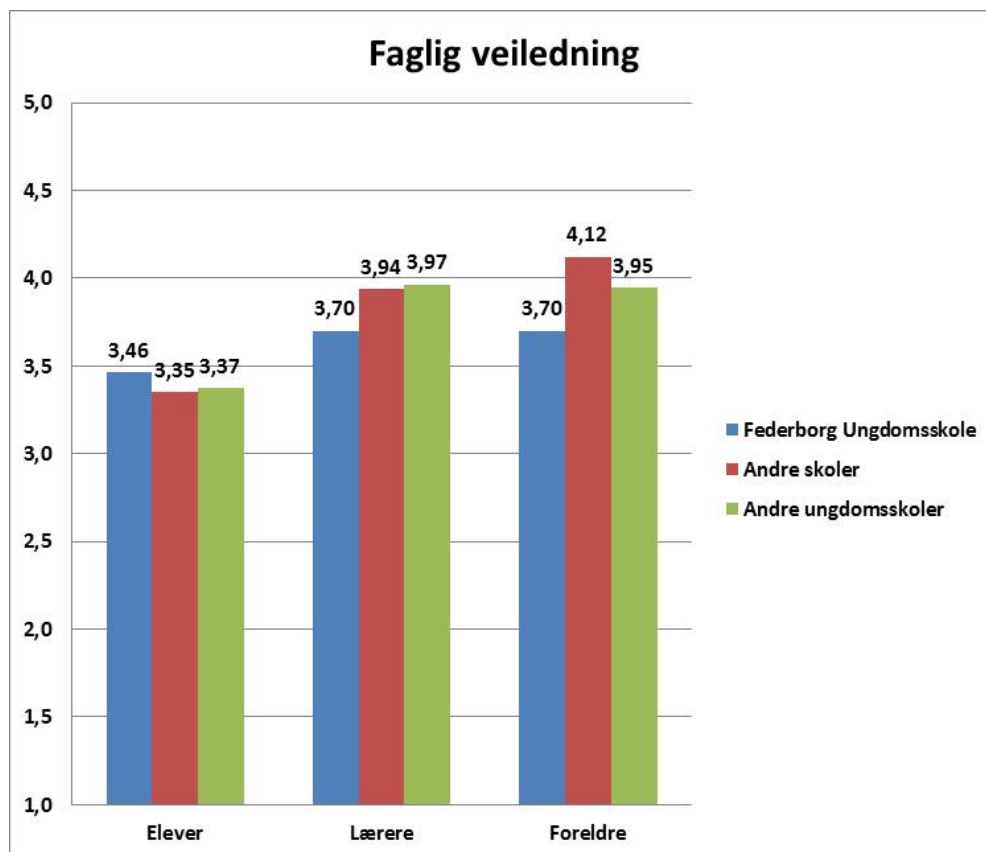
9.1 Federborg ungdomsskole – eksempelskole

Det ble valgt ut en eksempelskole med relativt mange besvarelser fra elever, lærere og foreldre i de tre brukerundersøkelsene. I denne rapporten kalles skolen for Federborg Ungdomsskole. Skolen er lokalisert i Midt-Norge og det er 365 elever som har besvart Elevundersøkelsen, 45 som har besvart Lærerundersøkelsen og 187 som har besvart Foreldreundersøkelsen.

I de følgende figurer og tabeller vil Federborg Ungdomsskole sine resultater på Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen bli sammenlignet med resultater på nasjonalt nivå, men det skilles mellom samtlige skoler og ungdomskoler.

9.1.1 Lærers evne til å lede klasser og undervisningsforløp

Som vist i Tabell 9.1 har vi innenfor området *lærers evne til å lede klasser og undervisningsforløp* valgt ut de tematiske områdene *faglig veiledning* og *bråk og uro* som indikatorer.

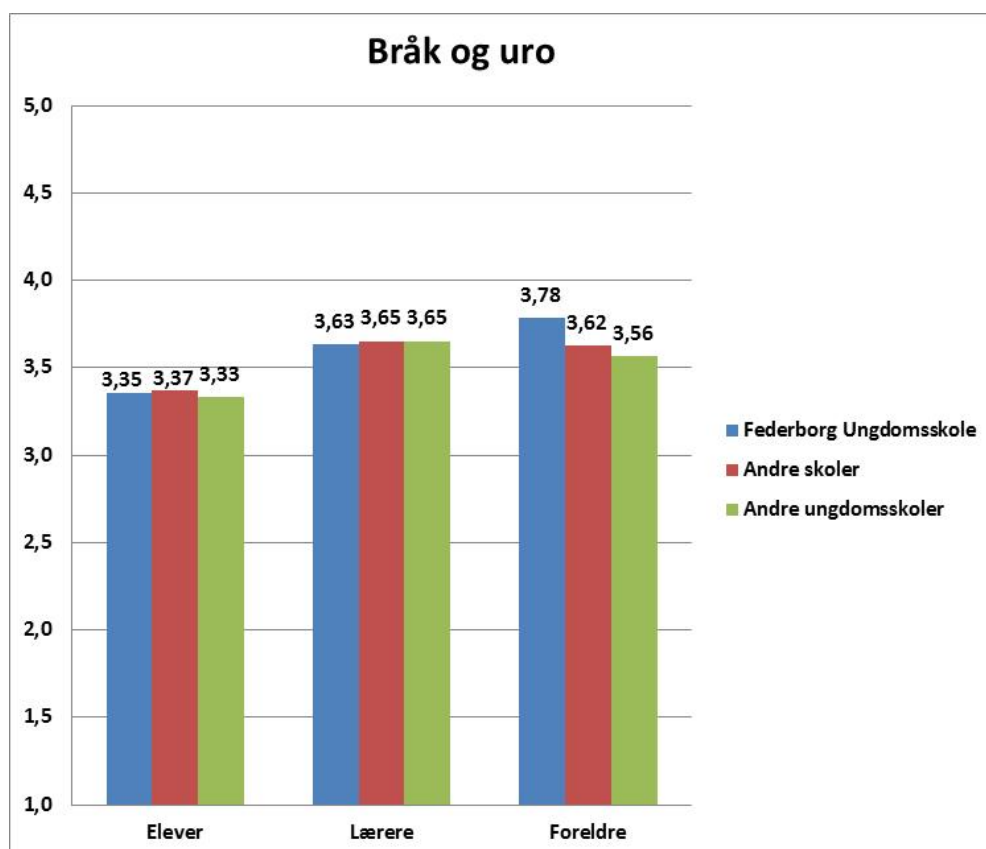
Figur 9.1 Vurdering av faglig veiledning av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

Ved Federborg Ungdomsskole ser man ut fra Figur 9.1 at elevene skårer marginalt bedre enn elever på andre skoler når det gjelder *faglig veiledning*. Foreldre og lærere skårer høyere på sumskalaen, men lærerne og særlig foreldrene ved Federborg Ungdomsskole oppgir lavere skåre på *faglig veiledning* enn hva lærere og foreldre fra andre skoler gjør. Dette er et forhold som skolens ledelse videre kan undersøke i samtaler med foreldrene og lærerne. Er det noen spesielle årsaker til at svarene fordeler seg slik? Dette er informasjon som kan være sentralt i en videre prosess- og kvalitetsutvikling av Federborg Ungdomsskole. En mulig strategi for nærmere undersøkelser er å se på enkeltpørsmålene i denne sumskalaene for å se om det er enkeltpørsmål som skiller seg ut.

Tabell 9.2 Elevenes, lærernes og foreldrenes svar ved Federborg Ungdomsskole på enkeltspørsmålene i faglig veiledning sammenlignet med resten av landet (gjennomsnitt)

Faglig veiledning	Federborg Ungdomsskole	Øvrige skoler	Øvrige ungdomsskoler
Elevundersøkelsen	3.46	3.35	3.37
Q392 Forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?	3.51	3.52	3.52
Q382 Vet du hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene (kompetansemålene står i læreplanen)?	3.61	3.63	3.65
Q394 Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?	3.27	3.18	2.95
Lærerundersøkelsen	3.70	3.94	3.97
Q356 Vet elevene dine hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene?	3.73	3.93	4.02
Q355 Bruker du læreplanen aktivt i læringsarbeidet med elevene?	3.67	3.95	3.91
Foreldreundersøkelsen	3.70	4.12	3.95
Q6342 Mitt/vårt barn får den hjelpen det trenger fra lærerne til skolearbeidet	3.72	4.13	3.95
Q6343 Måten lærerne tilrettelegger for læring på fungerer bra for barnet mitt/vårt	3.69	4.11	3.94

Tabell 9.2 viser at lærerne ved Federborg Ungdomsskole i lavere grad rapporterer på begge spørsmålene i sumskalaen enn øvrige lærere. Ved Federborg Ungdomsskole benyttes lærerplanen mindre aktivt i læringsarbeidet og elevene har mindre kunnskap om hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene, enn landsgjennomsnittet. Tilsvarende funn ser man hos foreldrene. Foreldrene skårer lavere på skalaen på begge spørsmålene i sumskalaen, men forskjellen er mindre når det kun sammenlignes med øvrige ungdomsskoler.

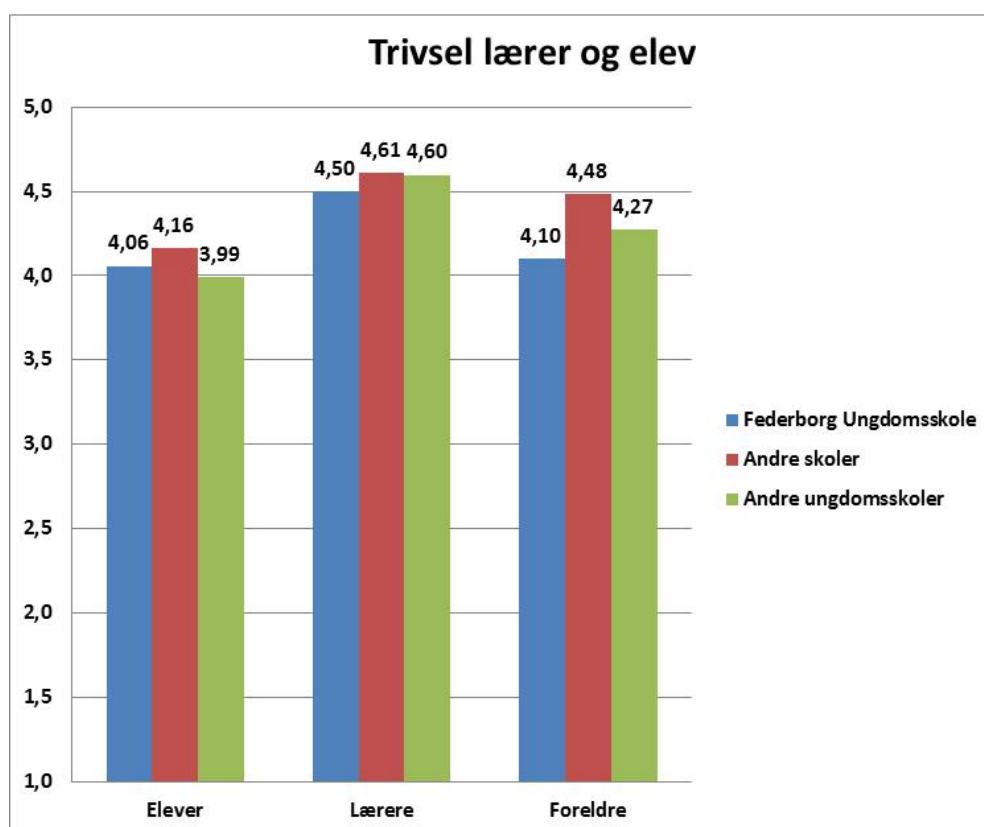

Figur 9.2 Vurdering av bråk og uro av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

Når det gjelder *bråk og uro* skiller ikke Federborg Ungdomsskole seg fra andre skoler når man ser på elevers og læreres rapportering i Figur 9.2. Dette betyr at tilstanden er tilnærmet lik landsgjennomsnittet. Fordi dette er gjennomsnittstall kan man dermed tenke seg at det finnes andre skoler som har flere utfordringer med bråk og uro og andre skoler som har færre. Foreldrene ved Federborg Ungdomsskole skårer imidlertid bedre på *bråk og uro* enn gjennomsnittet for øvrige foreldre som har deltatt i undersøkelsen. Det er viktig å merke seg at foreldrene kun har svart på ett spørsmål om bråk. Dette er *det er ro og orden i gruppa/klassen som barnet mitt/vårt går*.

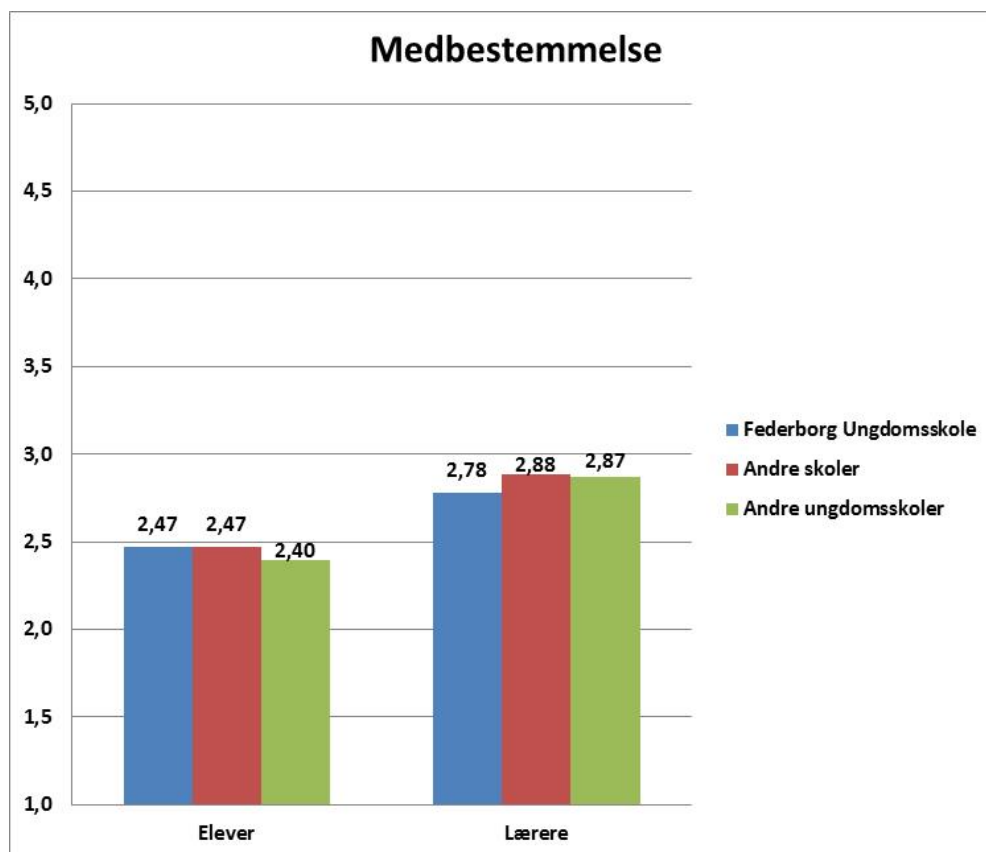
9.1.2 Positive relasjoner mellom lærer og elev

Positive relasjoner mellom lærer og elev er et annet sentralt element i et godt læringsmiljø og en svært sentralt faktor for elevenes motivasjon og læring. De tematiske områdene *trivsel lærer-elev* og *medbestemmelse* er to forhold som kan gi indikasjon på denne relasjonen.

Figur 9.3 Vurdering av trivsel mellom lærer og elev av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

Figur 9.3 viser at lærerne rapporterer en noe lavere kvalitet på forhold mellom lærer og elev enn øvrige elever og lærere nasjonalt. Elevene ved Federborg Ungdomsskole rapporterer også litt lavere sammenlignet med alle skoler, men litt høyere enn gjennomsnittet for ungdomsskoler. Imidlertid ser man at foreldrene ved Federborg Ungdomsskole skårer betraktelig lavere på *trivsel lærer-elev* enn hva andre foreldre gjør når man ser alle skoler under ett. Avstanden er noe mindre, men fremdeles betydningsfull når man sammenligner foreldrenes svar med øvrige ungdomsskoler. Merk at foreldrene kun har svart på påstanden *mitt/vårt barn liker lærerne på skolen*. Foreldrene ved Federborg Ungdomsskole er mindre enige i dette enn øvrige foreldre. Dette er tema som skoleledelsen og det enkelte lærerteam kan ta opp i det kontinuerlige kvalitetsutviklingsarbeidet ved skolen.

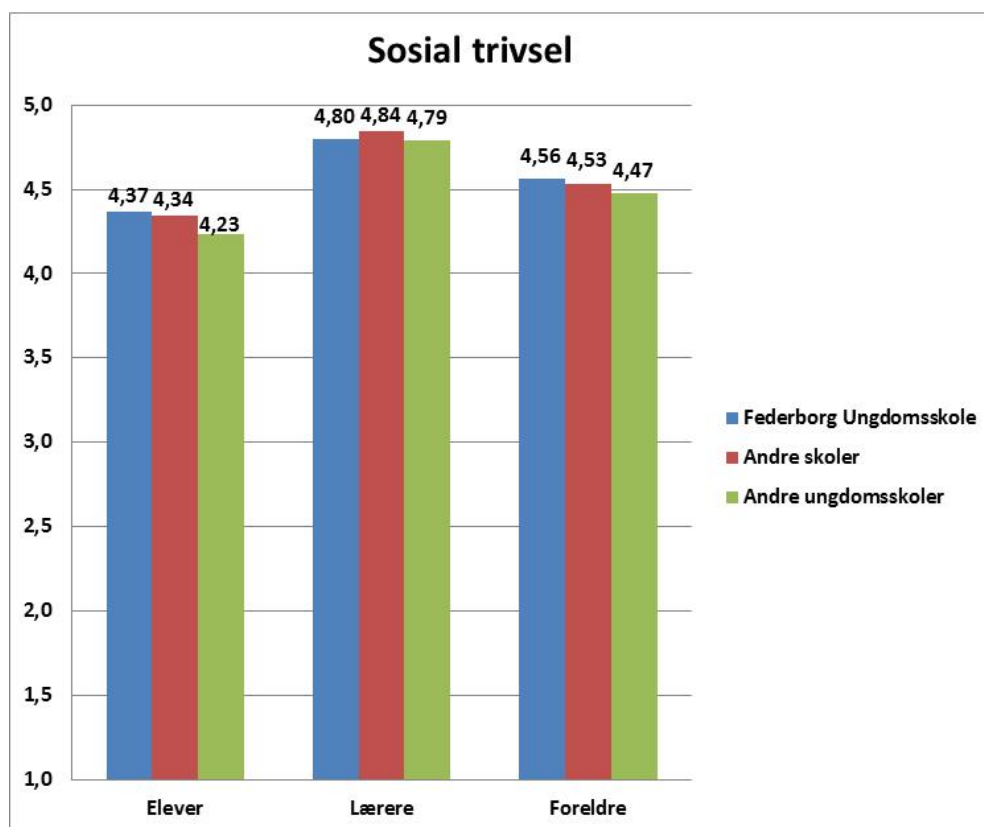

Figur 9.4 *Vurdering av medbestemmelse av elever og lærere ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler*

Det er svært små forskjeller mellom hva elevene og lærerne ved Federborg Ungdomsskole rapporterer om *medbestemmelse* sammenlignet med gjennomsnittet for elever og lærere i resten av landet. Det er verdt å merke seg at selv om skårene er relativt like i forhold til landsgjennomsnittet er ikke dette ensbetydende med at resultatet er tilfredsstillende. Både lærerne og elevenes vurdering av medbestemmelse er rundt det teoretiske gjennomsnittet. Med tanke på at forskning har vist at medbestemmelse og autonomi er svært sentralt for elevenes motivasjon, er lave skårer på dette tematiske området absolutt et funn som kan diskuteres ved den enkelte skole. For eksempel, dersom elevenes opplevelse av medbestemmelse er noe skolen ønsker å fremme, kan det gjennomføres et utredningsarbeid om hvilke tiltak som kan iverksettes. Her kan det tenkes at både elever, lærere, skoleledelse og foreldre kan komme med innspill.

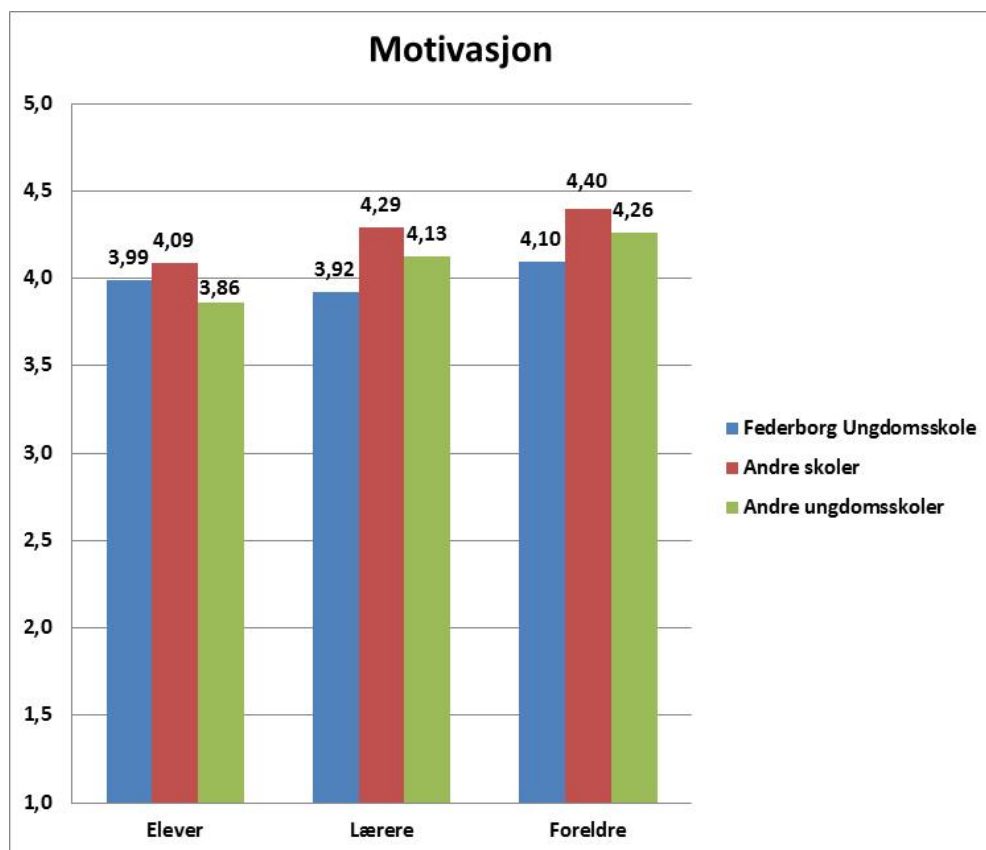
9.1.3 Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene

Positive relasjoner og kultur for læring blant elevene inkluderer et positivt læringsfellesskap blant elevene. Læringskulturen innebærer at elevene samarbeider, opplever trygghet, tillit og inkludering og fravær av mobbing. *Sosial trivsel* og *motivasjon* er to forhold som kan være et mål på dette tematiske området.

Figur 9.5 Vurdering av sosial trivsel av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

Figur 9.5 viser at alle de tre gruppene som har fått uttalt seg om elevenes trivsel ved Federborg Ungdomsskole skårer mer eller mindre likt som gjennomsnittet for resten av landet. Skolen skårer noe høyere dersom man sammenligner med øvrige ungdomsskoler.

Figur 9.6 Vurdering av motivasjon av elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

I motsetning til *sosial trivsel* skiller elevene, og særlig lærerne og foreldrene, ved Federborg Ungdomsskole seg ut fra landsgjennomsnittet hva angår elevenes motivasjon. For sumskalaen *motivasjon* ligger lærerne henholdsvis 0,37 og 0,21 lavere på skalaen enn gjennomsnittet til lærere i resten av landet og i øvrige ungdomsskoler. Foreldrene ved skolen ligger henholdsvis 0,3 og 0,16 lavere på skalaen enn gjennomsnittet av foreldrene i resten av landet og på øvrige ungdomsskoler. Elevene ligger også litt lavere enn gjennomsnittet på *motivasjon* når disse skårene sammenlignes med hele landet, men høyere enn gjennomsnittet når man sammenligner med øvrige ungdomsskoler.

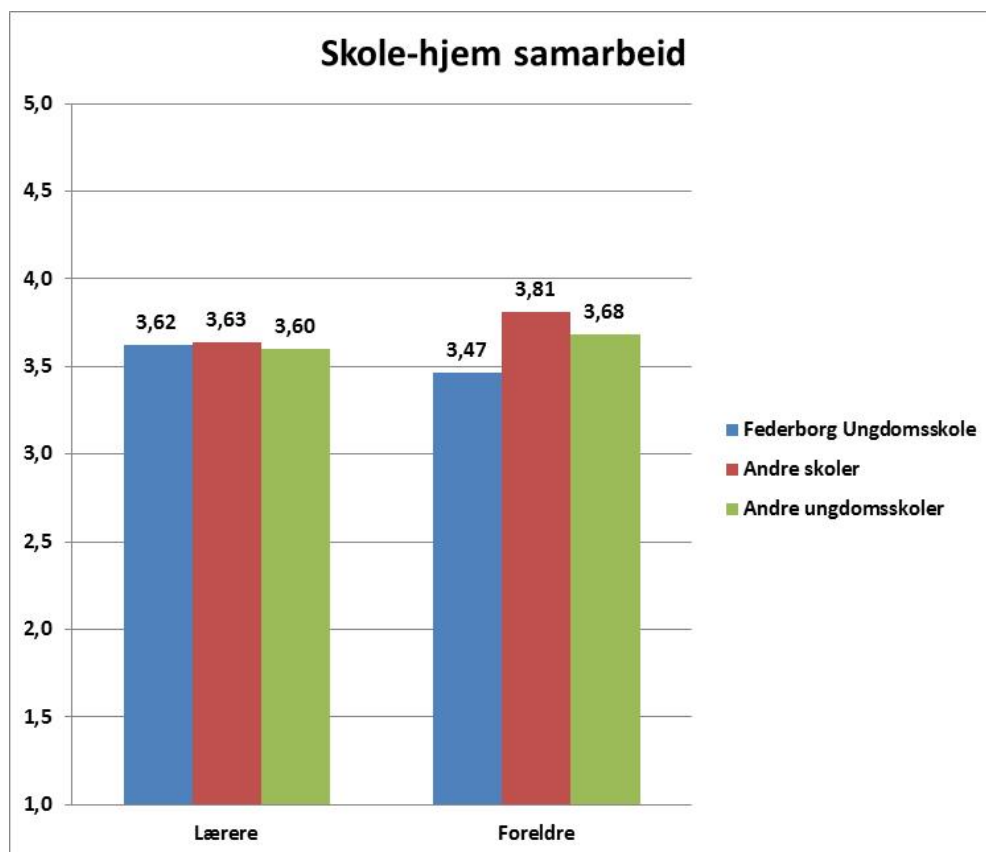
Tabell 9.3 *Elever, lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole svar på enkeltspørsmålene i motivasjon sammenlignet med resten av landet (gjennomsnitt)*

Motivasjon	Federborg Ungdomsskole	Øvrige skoler	Øvrige ungdomsskoler
Elevundersøkelsen	3.99	4.09	3.86
Q314 Er du interessert i å lære på skolen?	4.14	4.17	4.03
Q315 Gjør du leksene dine?	4.42	4.45	4.15
Q317 Hvor godt liker du skolearbeidet?	3.37	3.49	3.15
Q473 Følger du med og hører etter når lærerne snakker?	4.03	4.23	4.12
Lærerundersøkelsen	3.92	4.29	4.13
Q342 Er elevene dine interesserte i å lære på skolen?	4.20	4.48	4.34
Q343 Viser elevene dine god arbeidsinnsats?	3.84	4.24	4.08
Q344 Liker elevene dine skolearbeidet?	3.71	4.12	3.92
Q345 Er elevene dine motiverte for å lære?	3.82	4.23	4.06
Q347 Gjør elevene dine leksene sine?	4.04	4.38	4.21
Foreldreundersøkelsen	4.10	4.40	4.26
Q6334 Mitt/vårt barn viser en positiv utvikling på skolen.	4.16	4.49	4.35
Q6335 Mitt/vårt barn viser interesse for skolearbeidet	4.04	4.31	4.17

Ved å se nærmere på spørsmålene som er med i sumskalaene om motivasjon (Tabell 9.3) ser man at ingen av enkeltspørsmål skiller seg ut. Lærerne og foreldrene skårer derimot jevnt over lavere på samtlige spørsmål. Hva dette skyldes er vanskelig å svare på, men dette er noe skoleledelsen kan gripe fatt i for utvikle et best mulig læringsmiljø ved skolen. Det er interessant at elevene ved Fagerborg Ungdomsskole skårer høyere enn øvrige ungdomsskoleelever på spørsmål om lekser og hvorvidt de liker skolearbeidet.

9.1.4 Godt samarbeid mellom skole og hjem

Spørsmål om hjem-skole samarbeid er naturlig nok kun blitt stilt til foreldre og lærere. I dette avsnittet presenteres lærernes og foreldrenes opplevelser av hjem-skole samarbeidet i tillegg til foreldrenes vurdering av kommunikasjonen med skolen.

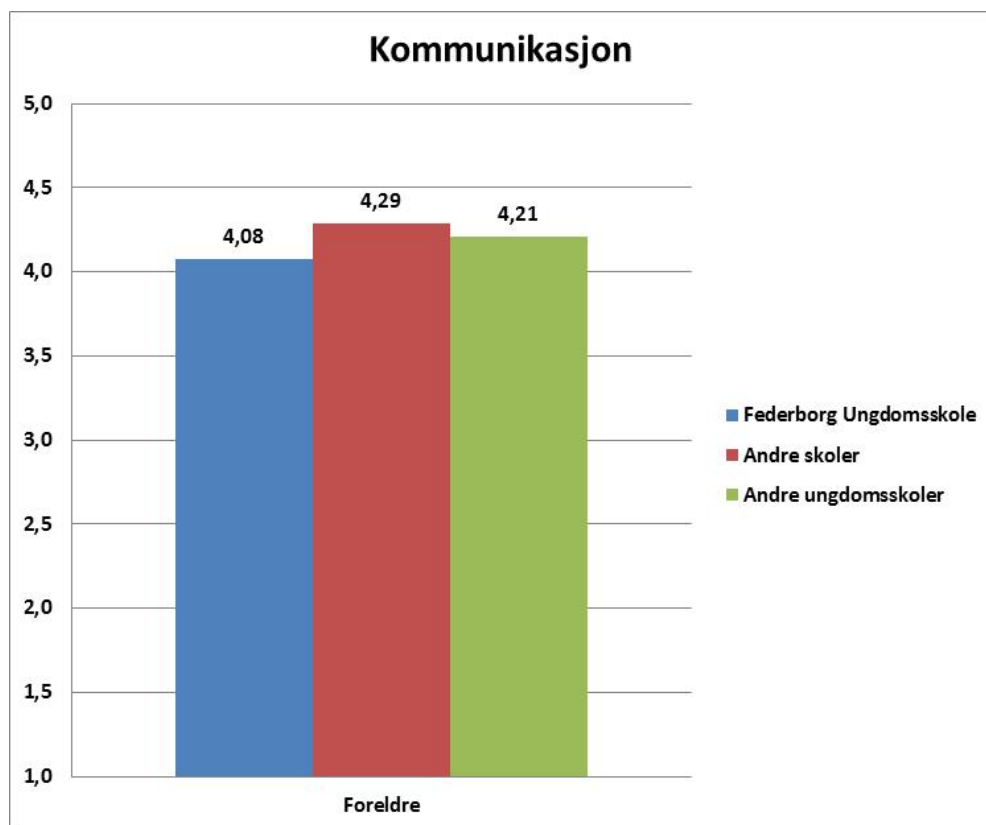
Figur 9.7 *Vurdering av hjem-skole samarbeid av lærere og foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler*

Resultatene viser at lærerne ved Federborg ungdomsskole vurderer *hjem-skole samarbeidet* likt som gjennomsnittet av norske lærere på andre skoler i landet. Foreldrene ved Federborg ungdomsskole skårer derimot betydelig lavere enn andre foreldre. For å undersøke dette nærmere kan man se på enkeltpørsmålene i sumskalaen *hjem-skole samarbeid*. Disse er vist i Tabell 9.4. Om slike funn skyldes særlig krevende foreldre eller en dårlig utviklet kultur for hjem-skole samarbeid er det vanskelig å gi svar på. Dette kan uansett tas tak i av skolens ledelse.

Tabell 9.4 Foreldre ved Federborg Ungdomsskole svar på enkeltspørsmålene i hjem-skole samarbeid sammenlignet med øvrige foreldre (gjennomsnitt)

Hjem-skole samarbeid	Federborg Ungdomsskole	Øvrige skoler	Øvrige ungdomsskoler
Q6302 Interessen som lærerne viser for mine/våre synspunkter om barnets læring og utvikling.	3.94	4.28	4.17
Q6303 Hvor ofte du/dere får anledning til å diskutere undervisningsmåtene med lærerne.	3.25	3.58	3.49
Q6304 Mulighetene for innflytelse på læringstilbudene til barnet.	3.16	3.44	3.34
Q6317 Jeg/vi får veiledning fra skolen om hvordan vi kan hjelpe barnet mitt/vårt med skolegangen	2.81	3.58	3.30
Q6313 Jeg/vi er usikre på hvilke forventninger skolen har til meg/oss når det gjelder samarbeid med skolen	3.17	3.33	3.23
Q6322 Jeg/vi blir enige med kontaktlæreren om hvordan barnet mitt/vårt skal følges opp når det gjelder læring og utvikling.	4.07	4.41	4.32
Q6314 Som foreldre/foresatte tør vi ikke si fra om hva vi mener om læreren og skolen av frykt for at det skal gå ut over mitt/vårt barn	3.86	4.05	3.92

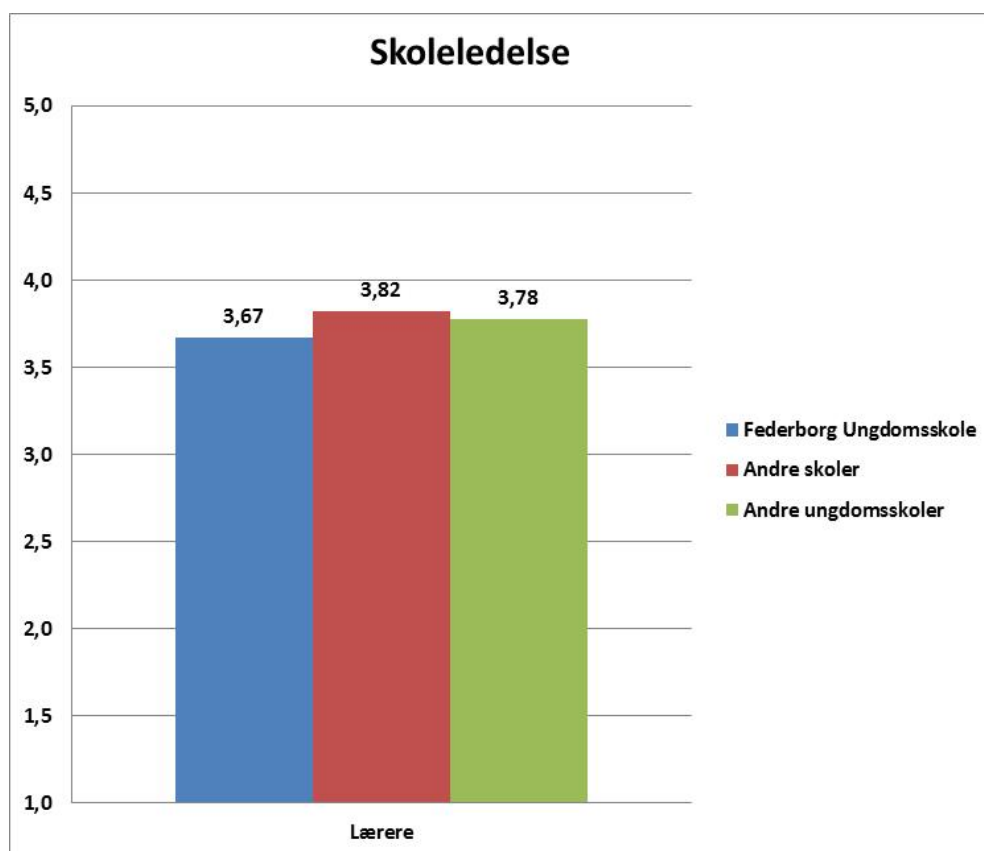
Tabellen viser at foreldrene ved Federborg Ungdomsskole skårer lavere på samtlige spørsmål når man sammenligner med landsgjennomsnittet, men særlig på spørsmålet *jeg/vi får veiledning fra skolen om hvordan vi kan hjelpe barnet mitt/vårt med skolegangen*. Fordi flere studier viser at foreldreengasjement og et godt hjem-skole samarbeid kan ha positiv innvirkning på elevenes karakterer, oppmøte og trivsel på skolen er et godt samarbeid mellom hjem og skole et viktig grunnlag for å skape et godt læringsmiljø. Slike funn bør derfor diskuteres ved den enkelte skole.

Figur 9.8 Vurdering av kommunikasjon av foreldre ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

Figur 9.8 viser at foreldrene ved Federborg Ungdomsskole skårer litt lavere enn øvrige foreldre på *kommunikasjon*. En nærmere undersøkelse av svarene på enkeltpørsmålene viser at foreldrene også her skårer lavere på samtlige spørsmål sammenlignet med landsgjennomsnittet. Dette gjelder særlig spørsmålene *skolen informerer oss om barnets utvikling* og *vi informerer skolen om barnets utvikling*. Fordi foreldrene også skårer lavt på det tematiske området som omhandler hjem-skole samarbeidet kan dette sies å være en klar indikasjon på at kommunikasjonen mellom skole og hjem ikke nødvendigvis er så god som den kunne være. Dette illustrerer viktigheten av å se flere tematiske områder i sammenheng. Generelt kan slike funn være et godt utgangspunkt for diskusjon og iverksetting av tiltak ved den enkelte skole.

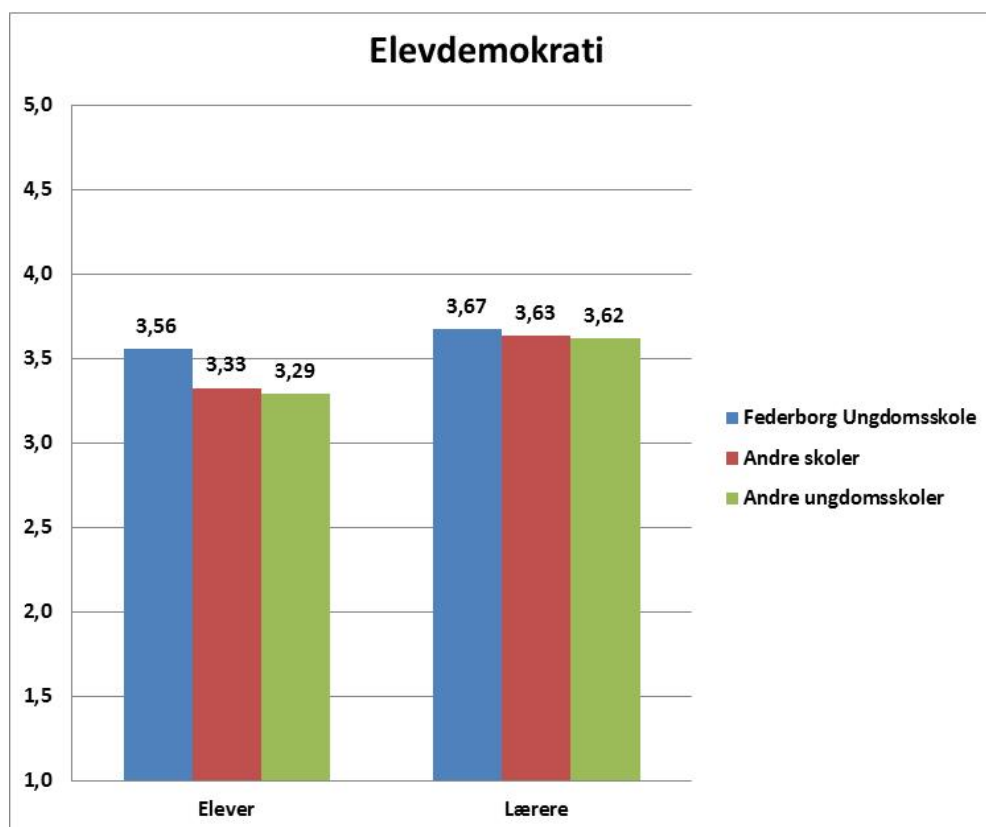
9.1.5 God ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen

Figur 9.9 Vurdering av skoleledelse av lærere ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

Figur 9.9 viser at lærerne ved Federborg Ungdomsskole skårer litt lavere på *vurdering av skoleledelse* sammenlignet med landsgjennomsnittet. Enkeltspørsmålene i dette tematiske området viser at lærerne skårer noe høyere på spørsmålet *rektor sørger for god intern administrasjon, styring og kontroll*, men lavere på spørsmålene *rektor er flink til å lede undervisningsarbeidet og drive faglig veiledning av lærere* og *rektor styrer utviklings- og endringsprosesser ved min skole på en god måte*. Når forskning viser at en god skoleledelse er den faktoren etter læreren som representerer den viktigste enkeltfaktoren for læring, er lave skårer innenfor dette tematiske området viktig å ta opp ved den enkelte skole.

Det er viktig å merke seg at dette er en subjektiv vurdering av skoleledelsen og at negative utslag for eksempel kan henge sammen med nylige hendelser ved skolen. Dette illustrerer at spørsmål i undersøkelser, og resultater fra disse, ikke bør tas ut av kontekst, men vurderes i relasjon til situasjonen ved den enkelte skole.

Figur 9.10 Vurdering av elevdemokrati av elever og lærere ved Federborg Ungdomsskole sammenlignet med alle andre skoler

Det siste punktet innenfor *god ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen* er elevenes og lærernes vurdering av *elevdemokrati*. Dette er spørsmål som fokuserer på elevenes og lærernes oppfatninger av arbeidet til elevrådet, i hvilken grad elevenes forslag blir hørt og hvordan skolen legger til rette for elevrådsarbeid. Elevene ved Federborg Ungdomsskole vurderer elevdemokrati høyere enn elever ved andre skoler, mens lærerne ved Federborg Ungdomsskole plasserer seg rundt landsgjennomsnittet. Det er særlig på spørsmålet *oppmuntrer lærerne til at elevene kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt* at elevene skårer høyere enn resten av landet.

10. Predikasjon av forhold i læringsmiljø

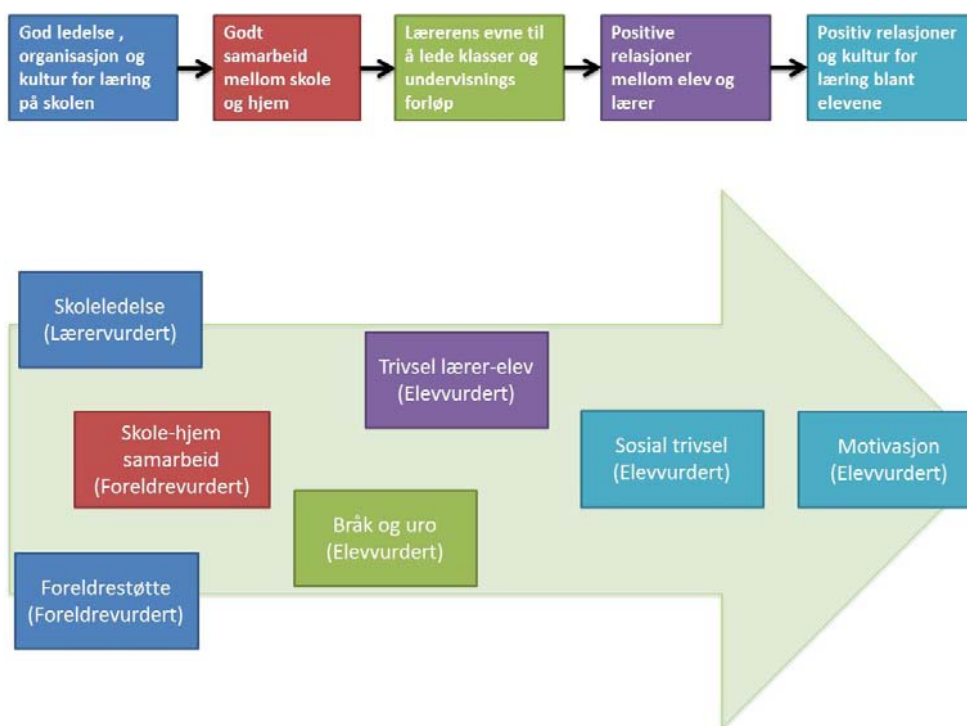
I forhold til predikasjon av ulike forhold i elevenes læringsmiljø benyttes flere av de samme variablene som ble illustrert i forrige kapittel. Det tas utgangspunkt i en teoretisk modell som viser hvordan relasjoner mellom ulike forhold i læringsmiljøet kan fremstilles. Denne testes så ved å benytte data fra Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Nytteverdien av å kombinere de tre undersøkelsene er at man får et mer helhetlig bilde av relasjoner og sammenhenger. Slike sammenhenger får man ikke frem dersom man analyserer undersøkelsene hver for seg.

10.1 Teoretisk modell

Det er viktig å merke seg at når man skal predikere og undersøke relasjoner mellom variabler ved bruk av structural equation modeling, er det en forutsetning at man tar utgangspunkt i teori og tidligere forskning. Det vil ikke bli gitt en inngående teoretisk gjennomgang i dette tilfellet på bakgrunn av at det overordnede målet med rapporten er å gi oppdragsgiver innspill til hvilke analytiske muligheter og begrensninger datasettene gir når man ser dem i sammenheng.

Teorimodellen er fundamentet på teori og tidligere forskning som er beskrevet i Kapittel 2 og tar utgangspunkt i de fem områdene som Utdanningsdirektoratet har konkretisert: (1) *lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp*, (2) *positive relasjoner mellom elev og lærer*, (3) *positive relasjoner og kultur for læring blant elevene*, (4) *godt samarbeid mellom skole og hjem* og (5) *god ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen*. Som allerede nevnt har de seneste års analyser av Elevundersøkelsen (Wendelborg et al., 2011,2012) avdekket at det kan være formålstjenlig å inkludere andre forhold som ikke fanges opp av spørsmål i Elevundersøkelsen for å beskrive elevenes læringsmiljø. Dette gjelder særlig skolens ledelse og hjem-skole samarbeid. Viktigheten av en god skoleledelse støttes av forskning som viser at skoleledelsen er den faktoren, etter læreren, som representerer den viktigste enkeltfaktoren for læring (Leithwood et al., 2008). Videre er et godt samarbeid mellom hjem og skole et viktig grunnlag for å skape et godt læringsmiljø. Det er klare holdepunkter for at foreldres positive holdning til utdanning og læring, og et godt samarbeid mellom hjem og skole er gunstig både for elevenes læringsmiljø, motivasjon for læring og læringsresultater (St.meld. nr. 22 2010-11).

Ved å se Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen i sammenheng med Elevundersøkelsen får man nå muligheten til å se nærmere på hvordan lærernes opplevelse av skoleledelse og foreldrenes vurdering av hjem-skole samarbeidet har innvirkning på elevenes opplevelse av læringsmiljøet. Den teoretiske modellen er vist i Figur 10.1 og skal leses fra venstre mot høyre.

Figur 10.1 Teoretisk modell over forventet samspill mellom ulike faktorer i læringsmiljøet.

Den teoretiske modellen viser at det forventes at god ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen, har innvirkning på de øvrige forholdene i læringsmiljøet. Skoleledelse vurdert av lærere er målet på skoleledelse og som det forventes har innvirkning på et godt samarbeid mellom skole og hjem, lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp, positive relasjoner mellom elev og lærer, og positive relasjoner og kultur for læring blant elevene. Foreldrestøtte vurdert av foreldrene er ikke et direkte mål på god ledelse, organisasjon og kultur for læring på skolen, men kan gi en indikasjon på foreldrenes innstilling til skolen og dermed kultur for læring i skolen. Foreldrenes innstilling til skolen, og hvordan de støtter og involverer seg i barnets skolegang, forventes det har innvirkning på de øvrige forholdene i et læringsmiljø, slik som skoleledelse.

Videre kan man se for seg at et *godt samarbeid mellom skole og hjem* har innvirkning på elevenes læringsmiljø og motivasjon. Graden av bråk, uro og forstyrrelser i klasserommet vurdert av elever (bråk og uro, se 6.9) kan representere *lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp* og det er sannsynlig at dette har innvirkning på *trivsel lærer-elev*, *sosial trivsel* og *motivasjon*. *Positive relasjoner mellom elev og lærer* er her målt ved hjelp av skalaen *trivsel lærer-elev* (se 6.1) og det forventes at denne har en positiv innvirkning på *positive relasjoner og kultur for læring blant elevene*, her representert ved *sosial trivsel* og *motivasjon*. Dersom elevene trives på skolen forventes det også at de skårer høyere på *motivasjon*.

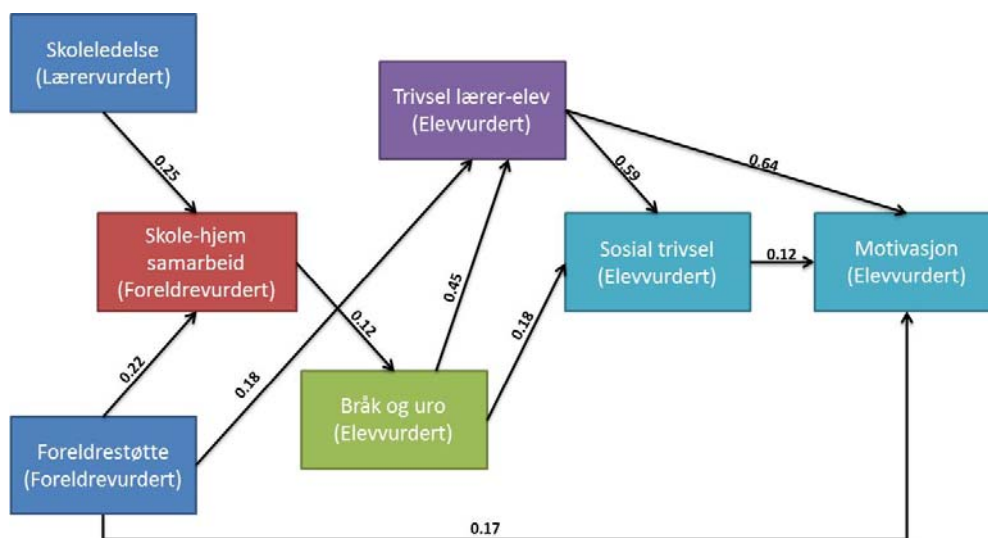
10.1.1 Kausale tolkninger

Når det i teorimodellen beskrives forventede sammenhenger mellom variabler, så ligger det en retningsforståelse til grunn hvor eksempelvis *skoleledelse* og *foreldrestøtte* påvirker de andre variablene i modellen. Her er det lett å tenke årsakssammenhenger, for eksempel at *foreldrestøtte* fører til *motivasjon*. Dette har man ikke grunnlag for å uttale seg om i dette datamaterialet, fordi det er tverrsnittsdata. Det er heller ikke hensikten å trekke slutninger om kausalitet eller årsakssammenhenger. Dette må en være oppmerksom på, spesielt med tanke på at det refereres til hvilken effekt en variabel har på en annen variabel (for eksempel trivsel → motivasjon).

Dersom man skal konkludere med årsakssammenhenger mellom variabler må man for det første avklare hvilken variabel som kommer først i tid og om alternative forklaringer kan utelukkes. Dette er det svært vanskelig å gjøre i samfunnsvitenskapelig forskning. For eksempel kan man hevde at skolens ledelse oppstår først i tid og på den måten påvirker læringsmiljøet gjennom hjem-skole samarbeid, trivsel mellom lærer og elev, og elevenes motivasjon. Imidlertid kjenner man til at det også det kan være slik at lærere finner det lettere å strukturere og utøve klasseledelse på skoler hvor elevene er motiverte og har positive holdninger til skolen. Foreldrenes innstilling til skolen kan påvirke både lærernes muligheter til å lede klasser og elevenes motivasjon. Forskning innenfor for eksempel motivasjonsfeltet har vist at det er en gjensidig vekselvirking mellom slike variabler (se for eksempel Pintrich & Schunk, 2008).

10.2 Empirisk modell

Figur 10.2 viser samspillet mellom de ulike elementene i læringsmiljøet og hvordan de virker inn på hverandre og motivasjon. Tallene i modellen er standardiserte betaverdier som gir en indikasjon på styrken i relasjonen mellom de ulike variablene i modellen. I utgangspunktet skulle den empiriske modellen testes på barnetrinnet, ungdomstrinnet og VGS, men i og med det er bare 341 skoler som har gjennomført alle tre brukerundersøkelser blir datamaterialet for tynt å dele det opp på skoletrinn. Derfor er den teoretiske modellen teste opp mot hele datamaterialet (341 skoler) og ikke delt på skoletrinn.

Figur 10.2 SEM-analyse av relasjoner mellom skoleledelse, foreldrestøtte, hjem-skole samarbeid, bråk og uro, trivsel lærer-elev, sosial trivsel og motivasjon. IBM AMOS 20. Standardiserte betaverdier (N=341 skoler; RMSEA=0.018; CFI/IFI=0.998; TLI=0.995)

Figur 10.2 viser relasjonene mellom variablene i modellen. Ikke-signifikante relasjoner er tatt bort. Det er dermed færre relasjoner i den empiriske modellen enn i den teoretiske modellen som var utgangspunktet for analysen. Imidlertid viser analysen som gjengis i Figur 10.2 at modellen gir et godt bilde av sammenhengene mellom skoleledelse, foreldrestøtte, skolehjem-samarbeid, bråk og uro, trivsel lærer-elev, sosial trivsel og motivasjon².

Figur 10.2 viser at skoleledelse vurdert av lærerne har en klar positiv effekt på hjem-skole samarbeid ($\beta = .25$). Dette er den eneste direkte effekten skoleledelse har i modellen. Foreldrestøtte har på sin side direkte positiv effekt på hjem-skole samarbeid ($\beta = .22$), trivsel lærer-elev ($\beta = .18$) og motivasjon ($\beta = .17$). Foreldrestøtte virker også indirekte på motivasjon via hjem-skole samarbeid og trivsel lærer-elev. Hjem-skole samarbeid har kun direkte positiv effekt på elevenes vurdering av bråk og uro ($\beta = .12$), men virker på de øvrige variablene til høyre i modellen gjennom denne. Bråk og uro vurdert av elevene har liten men signifikant positiv effekt på sosial trivsel ($\beta = .18$) og en moderat effekt på Trivsel lærer-elev med en betaverdi på $\beta = .45$. Her er det viktig å huske på at skårer elevene høyt på sumskalaen bråk og uro vil det si at det er lite bråk og uro i klasserommet. Det betyr at der det er lite bråk og uro øker sannsynligheten for at elevene skåre høyt på trivsel lærer-elev. Figuren viser også at positive relasjoner mellom lærer elev, målt av trivsel lærer-elev, har en sterk positiv

² Dette underbygges av koeffisientene på målene RMSEA=0.018; CFI/IFI=0.998; TLI=0.995. RMSEA bør være under 0.05, mens CFI/IFI og TIL bør være større en 0.9 for at en kan konkludere med at teorimodellen samsvarer med empirimodellen. Resultatene på disse målene i denne analysen er mer enn tilfredsstillende og vi kan si at den foreliggende modellen gir et godt bilde av samspillet mellom disse elementene i læringsmiljøet.

effekt på *positive relasjoner og kultur for læring blant elevene*, her er målt av *sosial trivsel* ($\beta = .59$) og *motivasjon* ($\beta = .64$). Dersom elevene trives påvirker dette elevenes motivasjon i positiv forstand ($\beta = .12$).

10.2.1 Effekt

Tabell 10.1 viser den totale effekten de ulike variablene i modellen har på hverandre. Den totale effekten er en kombinasjon av den direkte effekten variablene har og den indirekte effekten som går via andre variabler i modellen. Selv om vi bruker begrepet effekt, ligger det ingen årsaksforklaring her. Det er kanskje mer korrekt å si den totale graden av relasjon som finnes mellom variablene.

Tabell 10.1 Total effekt fra de uavhengige variablene (standardiserte regresjonskoeffisienter)

	Foreldrestøtte	Skoleledelse	Skolehjem-samarbeid	Bråk og uro	Trivsel lærer elev	Sosial trivsel
Skolehjem-samarbeid	0.22	0.25	-	-	-	-
Bråk og uro	0.03	0.03	0.12	-	-	-
Trivsel lærer elev	0.19	0.01	0.05	0.45	-	-
Sosial trivsel	0.12	0.01	0.05	0.45	0.59	-
Motivasjon	0.31	0.01	0.04	0.35	0.72	0.14

Tabell 10.1 viser at *foreldrestøtte* er en sentral variabel som har innvirkning på læringsmiljø. Dersom foreldrene hjelper og støtter barna sine med skolearbeid og viser interesse for om de trives på skolen, har dette positiv effekt på både elevenes relasjon med lærer, sosial trivsel og motivasjon. Naturlig nok har foreldrestøtte også en positiv innvirkning på hjem-skole samarbeidet. *Skoleledelse* på sin side har i denne modellen en noe svak innvirkning på de andre variablene. Skoleledelse har kun innvirkning på hjem-skole samarbeid, men ingen særlig sterk relasjon til andre elementer i læringsmiljøet utover dette. *Hjem-skole* samarbeid har svak effekt på øvrige elementer i læringsmiljøet. Det er bare *bråk og uro* som hjem-skole samarbeid har en liten, men positiv innvirkning på. I modellen representerer *bråk og uro* i klasserommet *lærerens evne til å lede klasser og undervisningsforløp* og vi ser i tabellen at dette målet har en moderat positiv total effekt *positive relasjoner mellom elev og lærer (trivsel lærer-elev)* og *positive relasjoner og kultur for læring blant elevene (sosial trivsel og motivasjon)*.

10.3 Oppsummering

Denne analysen av prediksjon av forhold i læringsmiljø illustrerer en mulig tilnærming til hvordan læringsmiljø kan analyseres på en helhetlig måte. Ved å inkludere foreldrenes og lærernes vurderinger av for eksempel hjem-skole samarbeid og skolens ledelse kan man estimere hvordan dette innvirker på et elevvurdert

læringsmiljø. Analysen viser at foreldrenes innstilling til skolen påvirker læringsmiljøet på skolen, både direkte og indirekte. Videre viser analysen at skoleledelse kan ha betydning for hjem-skole samarbeidet. Dette er viktig kunnskap som bør vektlegges i arbeidet med utvikle læringsmiljøet ved den enkelte skole.

Det er viktig å merke seg at dette kun er *en* modell av *mange* mulige. Andre teoretiske modeller kan bli utledet og testet, og analyser av disse kan gi videre innsikt i hvordan andre forhold påvirker eller relaterer seg til et læringsmiljø. For eksempel kan man få innsikt i hvordan forhold utenfor klasserommet påvirker ulike variabler. Dette er viktig kunnskap i forhold den kontinuerlige kvalitetsutviklingen av skolen både på nasjonalt nivå, kommunalt og lokalt nivå. Innsikt i hvilke forhold som påvirker elevenes læringsmiljø, kan gi skoleeiere, skoleledere og foreldre et godt utgangspunkt for å diskutere tilstanden ved den enkelte skole – slik som er eksemplifisert i Kapittel 9. Ut fra denne informasjonen har skolene muligheter til å gjøre målrettede grep i den videre kvalitetsutviklingen.

11. Rapportering

I dette kapitlet fremmes det innspill til hvordan resultatene kan presenteres og benyttes på ulike nivå med tanke på videre prosess- og kvalitetsutvikling i skolen. Overordnet bør datamaterialet fra de tre brukerundersøkelsene gjøres tilgjengelig både for den enkelte skole (inkludert foreldre og lærere) og skolemyndigheter. Den mest effektive og formålstjenlige publiseringskanalen kan tenkes å være en web-basert løsning. Resultatene fra den enkelte undersøkelse eller disse sett under ett kan informativt presenteres og danne et empirisk grunnlag for diskusjon og implementering av endringer. Dette fordrer en enkel rapportgenerering hvor skolene kan sammenligne resultater på fellesindekser mellom de tre undersøkelsene. For eksempel kan man undersøke hva lærere, foreldre og elever mener om det fysiske miljøet på skolen. Det bør også komme enkelt fram hvordan skolens resultater på Lærerundersøkelsen, Foreldreundersøkelsen og Elevundersøkelsen skiller seg fra øvrige skoler/trinn i kommunen, fylket og nasjonalt. En slik web-basert rapportgenerator finnes allerede i form av Skoleporten og det bør vurderes hvorvidt de andre brukerundersøkelsene kan inkluderes i denne løsningen.

11.1 Rapportering på nasjonalt nivå

Nasjonalt kan brukerundersøkelsene gi overordnede perspektiver på læringsmiljø og være et utgangspunkt for utvikling. Videre kan undersøkelsene formidle viktig informasjon om ulike tematiske områder, som for eksempel hjem-skole samarbeid og lærernes opplevelse av skoleledelse. En slik informasjonen kan benyttes av departement, direktorat og andre involverte aktører på sentralt nivå. For eksempel kan brukerundersøkelsene bidra til å gi perspektiver på hva som bør settes på den politiske dagsorden.

Konkret for skolemyndighetene kan resultatene fra brukerundersøkelsene benyttes som en tilstandsrapport om forhold ved norske skoler og som et ledd i målstyring. Som tilstandsrapport kan brukerundersøkelsene gi en indikasjon på hvilke mål som eventuelt er oppnådd samt gi innspill til nye satsningsområder. Dersom tilstandsrapporten eksempelvis indikerer at hjem-skole samarbeidet ikke er velfungerende, kan det settes inn ressurser nasjonalt for å utrede og bedre dette.

11.2 Rapportering på skoleeiernivå

Resultatene fra brukerundersøkelsene kan også benyttes som en tilstandsrapport for lokale skolemyndigheter og fokusere på forhold ved kommunens/fylkeskommunens skoler. Med tanke på at skoler i dag anses om selvstyrte enheter hvor virksomhetsleder er ansvarlig for de pedagogiske, administrative og merkantile arbeidsoppgavene, kan undersøkelsene videre fungere som et ledd i målstyringen på lokalt nivå. For eksempel kan man tenke seg at ulike skoleeiere har ulike satsningsområder. Ved å benytte brukerundersøkelsene som utgangspunkt kan kommuner eller fylkeskommuner

undersøke hvordan skolene deres kommer ut i forhold til sammenlignbare skoler, både generelt og innenfor eventuelle satsningsområder.

11.3 Rapportering på skolenivå

Ved å forstå læringsmiljø som en helhet som består av flere relaterte faktorer, kan en ved hjelp av brukerundersøkelsene se nærmere på tilstanden til den enkelte skole innenfor flere områder. Skoleeiere, skoleledelse, ansatte, foresatte og elever kan med et empirisk utgangspunkt undersøke og drøfte hvorvidt de har felles oppfatninger av ulike forhold ved ett og samme læringsmiljø. I tillegg kan det gis en helhetlig beskrivelse av læringsmiljøet ved den enkelte skole (jf. Kapittel 9). En slik type formidling og bruk av empiriske data kan for eksempel avdekke behov for informasjon og dialog mellom de ulike aktørene for å få en bedre felles forståelse av læringsmiljøet. Dette kan også legge et godt grunnlag for prosess- og kvalitetsutvikling på den enkelte skole.

11.4 Oppfølging som del av kvalitetsutvikling

I tillegg til lett tilgjengelig informasjon om funnene i de ulike undersøkelsene og en illustrativ sammenstilling av dem, er det også sentralt å formidle hvordan skolene kan benytte seg av resultatene i et prosess- og kvalitetsutviklingsperspektiv. For eksempel kan skoleeiere initiere til ulike fora hvor skoleledere kan diskutere styrker og svakheter ved kommunens/fylkeskommunens skoler. En kan også tenke seg lokale eller regionale skolelederforum hvor man kan utveksle erfaringer og dele eventuelle vellykkede implementeringer som har utgangspunkt i de tre brukerundersøkelsene. Skoler som har et velfungerende hjem-skole samarbeid kan for eksempel formidle sine perspektiv og arbeidsmetoder til andre skoler.

Videre er det svært sentralt å ta hensyn til de ulike skolekontekstene i oppfølgingsarbeidet av brukerundersøkelsene. Det kan for eksempel tenkes at flere skoler har nedfelt forskjellige satsningsområder i deres mål og virksomhetsplaner. I slike tilfeller er det ikke sikkert at lave skårer på ett tematisk område skal gis for mye oppmerksomhet, da skolen kan ha andre fokusområder. Evaluering av eventuelle satsningsområder kan gjøres ved å se de tre brukerundersøkelsene under ett, forutsatt at området måles av undersøkelsene. Disse kan da gi informasjon på en relativ systematisk måte og er en lettfattelig måte å evaluere eventuelle mål og satsninger.

På skolenivå kan en gi konkrete anbefalinger om hvordan en bør jobbe med resultatene i et kvalitetsutviklingsperspektiv. Utdanningsdirektoratet har allerede utarbeidet slike for Elevundersøkelsen (www.udir.no). Tilsvarende anbefalinger bør inkluderes når sammenstillingen av de tre brukerundersøkelsene presenteres. For eksempel foreslår Utdanningsdirektoratet at elevrådet, lærerne og skoleledelsen analyserer resultatene i fellesskap. Videre anbefales det at foreldrerepresentantene bør trekkes inn i dette arbeidet. Ut fra dette kan gruppene identifisere ulike områder med forbedringspotensial og fremme forslag til endringer.

Forslag om forbedring og fokusområder kan man anta bør sees i forhold til hva teori og forskning sier er viktig for å opprettholde et godt læringsmiljø. For eksempel kan analyser av sammenhenger som illustrert i Kapittel 10 være et grunnlag her. Videre kan man tenke seg at det i fremtiden vil bli produsert øvrige nasjonale rapporter basert på brukerundersøkelsene. Når forbedringsområder er identifisert bør en utforme konkrete tiltak og nedfelle dem i skolens utviklings- eller virksomhetsplan, sammen med plan for evaluering og tildelte ansvarsområder. I og med at brukerundersøkelsene gjennomføres årlig kan skolene enkelt evaluere egen utvikling og se om målene er oppnådd.

12. Oppsummering

Et overordnet mål med denne rapporten var å gi oppdragsgiver innspill til hvilke problemstillinger som kan besvares ved å se de tre brukerundersøkelsene i sammenheng, hvilke analytiske muligheter og begrensninger datasettene gir, og hvordan resultatene kan formidles med tanke på prosess og kvalitetsutvikling av elevenes læringsmiljø.

På bakgrunn av at brukerundersøkelsene delvis stiller *like* spørsmål til de tre gruppene og samtidig delvis stiller *ulike* spørsmål til gruppene ble det utarbeidet tre overordnede problemstillinger (se Kapittel 1). Kort oppsummert fokuserte den første problemstillingen på å belyse de ulike aktørenes felles oppfatninger av *like* forhold (for eksempel trivsel lærer-elev). Den andre problemstillingen fokuserte på å belyse de ulike aktørenes oppfatninger av *ulike* forhold og hvordan disse oppfatningene kan utfylle hverandre (for eksempel kommunikasjon). Den tredje problemstillingen fokuserte på hvorvidt forhold i læringsmiljøet kan predikere opplevelser hos elevene (for eksempel motivasjon).

For å besvare disse problemstillingene ble spørsmålene i Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen innledningsvis grundig gjennomgått og skjønsmessig systematisert. Denne systematiseringen kan relateres til en forståelse av læringsmiljø som en helhet bestående av flere faktorer. Med dette menes at dersom man skal gi et helhetlig bilde av læringsmiljø og samtidig undersøke enkeltelementer, må begrepet stykkes opp i mindre målbare enheter (for eksempel hjem-skole samarbeid, skoleledelse, faglig veiledning). Overordnede og generelle mål ville ikke gitt konkret informasjon om hva som er de eventuelle styrkene og svakhetene i et gitt læringsmiljø. Slike mål ville også ha utelukket muligheten til å undersøke hvordan ulike forhold relaterer seg til hverandre.

Med en slik forståelse som utgangspunkt er det i rapporten blitt illustrert hvordan de tre brukerundersøkelsene kan analyseres og sammenlignes. Et overordnet mål har vært å gjøre resultatene mer tilgjengelige og enklere å nyttiggjøre seg av. Ved at man for eksempel viser overordnede relasjoner mellom tematiske områder i et læringsmiljø (se Kapittel 10) kan ulike interessenter og involverte i skolen få en lett lettfattelig forståelse av hvordan ulike elementer i et læringsmiljø henger sammen i norsk skole.

Selv om datamaterialet fra de tre brukerundersøkelsene lett kan gjøres tilgjengelig og presenteres på en enkel måte, er det også viktig at resultatene følges opp på ulike nivå. Veien fra tallfestede funn til faktiske endringsprosesser kan kanskje være kronglete og man kan tidvis være fristet til å tenke at tallene er uten substansiell betydning. Det kan derfor tenkes at det er viktig å utvikle gode rutiner for oppfølging og slike rutiner bør, som allerede nevnt, sees i lys av den enkelte kontekst, spesielt på lokalt nivå.

Oppsummert viser denne rapporten at for å få et helhetlig bilde av læringsmiljøet på den enkelte skole må flere perspektiv involveres. I denne sammenheng er Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen viktige og nyttige

instrumenter som kan være utgangspunkt for skolene i det kontinuerlige arbeidet med å utvikle læringsmiljøet.

12.1 Begrensninger og innspill

Elevundersøkelsen, Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen har hver for seg og samlet et stort analytisk og substansielt potensiale. Det er likevel viktig å merke seg at som i likhet med alle undersøkelser er også brukerundersøkelsene i skolen beheftet med begrensninger som det må tas høyde for, både når dataene analyseres og når disse tolkes. I de følgende avsnittene beskrives flere av disse. Der det er mulig fremmes det også innspill til hvordan man kan forholde seg til disse begrensningene med tanke på gjennomføring og analyser av fremtidige brukerundersøkelser.

12.1.1 Validitet

Validitet er et sentralt begrep i all forskning. Overordnet er det en betegnelse på hvor godt man klarer å måle det man har til hensikt å måle eller undersøke (for eksempel motivasjon). Dette betyr at validitet handler om tolkningen av dataene og ikke nødvendigvis selve målemetoden. I forhold til de brukerundersøkelsene er det tre validitetsbegrep som er sentrale.

Begrepsvaliditet handler om i hvilken grad man virkelig måler det man ønsker å måle og kan betraktes som graden av samsvar mellom den teoretiske definisjonen av den latente egenskapen og den operasjonelle definisjonen av den manifeste egenskapen. Begrepsvaliditet er dermed broen mellom det teoretiske og praktiske. Dette kan eksemplifiseres med hvordan begrepet motivasjon er definert og hvordan spørsmålene er utformet. Dersom man relativt sikkert kan si at det er et samsvar mellom disse, er begrepsvaliditeten god.

Uttalelser om begrepsvaliditet er både teoretisk og empirisk forankret. En måte å sikre god begrepsvaliditet er for eksempel å ta utgangspunkt i hvordan tidligere studier har definert og operasjonalisert det aktuelle begrepet (for eksempel lærer-elev relasjonen). I brukerundersøkelsene fremstår enkelte tematiske områder som svært godt teoretisk og empirisk forankret, andre ikke. En måte å forbedre begrepsvaliditet er dermed å i større grad planlegge utformingen av undersøkelsene.

Nomologisk validitet er relatert til begrepsvaliditet. Nomologisk validitet handler om å betrakte ulike begrep innenfor et *nomologisk nettverk*. Et slikt nettverk er en representasjon av ulike begrep og relasjonene mellom dem. I forkant av en undersøkelse kan det eksempelvis utledes hypoteser om styrken på relasjonene mellom de aktuelle begrepene. I forhold til brukerundersøkelsene var det eksempelvis på teoretisk og empirisk grunnlag naturlig å anta at det ville være en positiv og relativt sterk sammenheng mellom trivsel lærer-elev og elevenes motivasjon. Dersom analysene ikke hadde gjengitt dette mønsteret kunne det vært en indikasjon på at begrepsvaliditeten var svak. Tilsvarende analyser kan gjennomføres på tilsvarende

måte for flere av de tematiske områdene i brukerundersøkelsene. Et nyttig utgangspunkt i forbindelse med slike analyser er korrelasjonene mellom de tematiske områdene. Disse finnes i korrelasjonsmatrisen som finnes i Vedlegg D.

Statistisk validitet handler om man har et tilstrekkelig statistisk grunnlag for å generalisere eller konkludere. Statistisk validitet er eksempelvis hvorvidt man trekker de riktige konklusjonene om sammenhenger i analysene. Det handler derfor om graden av tallmessig nøyaktighet, feilfrihet og representativitet. Et resultat kan sies å være statistisk valid dersom det ikke skyldes tilfeldige eller systematiske feil i dataene og dersom det er et representativt utvalg for en kjent populasjon.

I forhold til brukerundersøkelsene er det spesielt Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen som kan tenkes å ha noe lav statistisk validitet. Dette skyldes at man kan anta at det foregår en seleksjon på skolenivå og til en viss grad på kommunenivå fordi rektor eller skoleeier bestemmer om undersøkelsene skal gjennomføres. Denne seleksjonen kan medføre skjevheter som gjør at resultatene fra disse undersøkelsene ikke kan generaliseres til populasjonen av lærere og foreldre. En måte å bedre den statistiske validiteten er å øke antall observasjoner. Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen kunne for eksempel vært obligatorisk for skoleleder å implementere.

Videre i forhold den statistiske validiteten er systematiske målefeil. Slike feil truer validiteten og er relatert til begrepsvaliditet. Dersom de tematiske områdene i brukerundersøkelsene ikke måler det man antar, er dette en systematisk feil som i verste fall kan bidra til at man uttaler seg områder man egentlig ikke har målt. Fordi det er usikkert i hvilken grad enkelte av de tematiske områdene er teoretisk og empirisk fundamentert, er dette noe som kan sees nærmere på i fremtidige analyser.

Oppsummert er det viktig å merke seg at reliabilitet er en forutsetning for validitet. En test kan være reliabel uten å være valid, men ikke omvendt. Dette kan for eksempel vise seg i form av at gjentatte undersøkelser indikerer at spørsmålene som omhandler tilpasset opplæring har god indre konsistens (Cronbach's alpha), men det er ikke sikkert at det er tilpasset opplæring spørsmålene faktisk måler. Bevissthet rundt dette er svært viktig i forbindelse med tolkningene av resultatene fra brukerundersøkelsene.

12.1.2 Psykometriske egenskaper

Den skjønnsmessige sorteringen av tematiske områder ble gjennomført for å lage sammensatte mål. Sentralt innenfor psykometri er at det benyttes flere enkeltvariabler for å måle samme begrep. Dette gjøres fordi mange psykologiske variabler ofte er abstrakte begreper som ikke kan observeres direkte, samt for å øke validiteten og reliabiliteten (se 4.1.1 og 12.1.1) til målene. Poenget med dette kan illustreres ved å forestille seg at alle elever har en gitt hypotetisk skåre på motivasjon. Dersom man tenker seg at virkeligheten kan måles i tall, vil denne skåren befinne seg et sted på en tallinje som går fra null til uendelig. Ved å måle motivasjon med kun ett spørsmål, ville elevens skåre befinne seg på en skala fra 1 – 5. Dette gir et relativt lite nyansert

bilde og måler kun ett aspekt av fenomenet. Teori og empiri beskriver motivasjon som et fenomen med flere aspekt som er høyt korrelert, for eksempel innsats og utholdenhet. Ved å inkludere flere spørsmål vil elevens motivasjon bedre fanges opp. Stilles det to spørsmål vil elevens skåre nå befinne seg på en tallinje som går fra 2 – 10. Ved å stille fem spørsmål vil skåren gå fra 5 – 25. Dette viser at flere spørsmål gir et mer nyansert bilde av elevens motivasjon samtidig som flere aspekter av begrepet inkluderes.

I brukerundersøkelsene kan det se ut som at enkelte tematiske områder er blitt produsert med tanke på dette, andre ikke. Å ikke ta høyde for dette kan gå utover validiteten i undersøkelsene og medføre usikkerhet om hva man måler og ikke måler. Den skjønsmessige sorteringen var et forsøk på å identifisere mulige sammensatte mål og de eksplorerende faktoranalysene ble utført for å undersøke validiteten til disse (der disse kunne betraktes som skalaer, se 4.1). Det ble også gjennomført reliabilitetstester. For å videre validere de sammensatte målene bør fremtidige analyser også bestå av konfirmerende faktoranalyser med latente variabler. Dette er kraftigere analyser som kan gi en bedre indikasjon på hvorvidt målene er valide. Det er viktig å merke seg at slike konfirmerende analyser bør være teoretisk og empirisk forankret.

12.1.3 Flernivåanalyse

Datamaterialet gir også mulighet til å implementere flernivåanalyse. Flernivåanalyse er en metode som er utviklet for å analysere data som har en hierarkisk struktur. Det vil si at data befinner seg på forskjellige nivåer samtidig, som for eksempel på elevnivå og skolenivå. Det kan ofte være svært hensiktsmessig å gjennomføre flernivåanalyse dersom man ønsker å se hvordan eksempelvis skolestørrelse eller lærerens vurdering av skoleledelsen har effekt på elevenes motivasjon på individnivå.

Ved en flernivåanalyse tas det hensyn til variasjon som skyldes det som er felles for skolen og det som skyldes variasjon i individet. Ved å inkludere skolenivå direkte i en ordinær regresjonsanalyse og ikke tar hensyn til den felles variansen som kan tillegges skolenivået, står en i fare for å underestimere standardfeilene. Dette fører til at man kan finne signifikante sammenhenger som egentlig ikke er signifikante. Det er derfor viktig å gjennomføre flernivåanalyse hvis en ønsker å predikere forhold som motivasjon på individnivå.

Det foreliggende datamaterialet har et stort potensial for slike analyser, men flernivåanalyser er avanserte og lite intuitive. De er først fremst viktig for å bygge opp et bedre og mer presist estimat for sammenhenger i læringsmiljøet og hvordan disse har innvirkning på individnivå. Slike analyser er viktige i fremtidige analyser av brukerundersøkelsene, men kan tenkes å i første omgang være mest passende for et vitenskapelig publikum. Det kunnskapsgrunnlaget som bygges opp kan videre benyttes i for eksempel skoleutvikling.

I denne rapporten ble det valgt å aggregere dataene slik at analysene ble gjennomført på skolenivå. Skolenivået er dermed utgangspunktet for analysene. Ved å aggregere opp dataene mister man mye variasjon i datamaterialet og det er dermed vanskeligere finne sammenhenger som kan finnes på individnivå. Til tross for dette får man et mer lettfattelig datamaterialet som enklere kan formidles til et bredt publikum.

12.1.4 Enkeltbegrensninger og betraktninger

I det følgende avsnittet presenteres enkeltbegrensninger i forhold de analytiske mulighetene som datasettene gir samt betraktninger som er blitt gjort underveis i arbeidet med analysene av de tre brukerundersøkelsene.

Lik spørsmålsformulering og like svaralternativer: En svakhet med brukerundersøkelsene er at flere av de tematiske områdene som er overlappende (for eksempel trivsel lærer-elev) består av spørsmål som ikke er likt formulert. Det samme gjelder mulige svarkategorier. Dersom man ønsker at elever, lærere og foreldre skal uttale seg om samme sak (begrepsvaliditet) bør spørsmålene stilles på identisk måte og inneholde de samme svarkategoriene. Det er viktig å merke seg at en slik løsning ikke utelukker at den enkelte undersøkelse kan ha flere spørsmål enn de andre innenfor et tematisk område. Eksempelvis kunne de tre brukerundersøkelsene inneholdt fire identiske spørsmål om motivasjon, men Elevundersøkelsen kunne inneholdt flere spørsmål utover dette.

I denne rapporten er det viktig å merke seg at felles områder er antatt å måle samme fenomen. Dette trenger ikke å være tilfelle. På bakgrunn av at det stilles ulike spørsmål med ulike svarkategorier innenfor samme tema, må tematiseringen derfor betraktes som grove mål. En videre substansiell analyse er nødvendig. En sentral anbefaling er å revidere Elevundersøkelsen slik at den i større grad er empirisk og teoretisk fundert. Med dette menes at man bør ta utgangspunkt i teori og allerede etablerte mål, for eksempel mål på motivasjon. Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen bør deretter bli revidert med utgangspunkt i Elevundersøkelsen. På denne måten kan spørsmålsformuleringene og svaralternativene bli enhetlige mellom undersøkelsene og dermed i større grad gjenspeile de ulike aktørenes opplevelser av samme fenomen. Dette antas å forbedre potensialet til undersøkelsene som verktøy i den kontinuerlige prosess- og kvalitetsutviklingen på ulike nivå.

Brukerveiledning: I forbindelse med å sikre kontinuitet og videreutvikling av de tre brukerundersøkelsene kan det være svært hensiktsmessig å utarbeide en brukerveiledning. Denne bør forklare hensikten med undersøkelsene samt gi en forklaring av de tematiske områdene og enkeltspørsmålene som inngår i disse. Et sentralt aspekt kan være å gi en teoretisk og forskningsbasert forklaring på hvorfor målene er utformet slik de er, hva man tenker de skal måle og hva som er nytteverdien av disse. Dette kan bidra til å legitimere undersøkelsene blant brukerne og derigjennom sikre et bedre kunnskapsgrunnlag fordi validiteten er styrket.

Øke antall spørsmål: Det er flere tematiske områder som i dag kun finnes i en enkelt undersøkelse eller i to av dem. Selv om antall spørsmål bør begrenses for å sikre svarprosent, bør det vurderes om det er flere områder som burde inngå i alle brukerundersøkelsene. I tillegg kan det vurderes hvorvidt eksisterende tematiske områder bør utvides for å fange opp flere perspektiv. Et eksempel på dette er vist i 6.10 – *utviklingssamtaler*.

Utvalg og liten N: En svakhet med Lærerundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen er at dette ikke er tilfeldige utvalg fra populasjonene. Som tidligere nevnt kan dette føre til skjevheter som gjør at resultatene fra disse undersøkelsene ikke kan generaliseres. For å øke antallet respondenter bør alle skoleledere motiveres til å implementere disse undersøkelsene. Til tross for dette er det viktig å merke seg at undersøkelsene *kan* generaliseres til den enkelte skole, spesielt dersom majoriteten av foreldrene har besvart. Foreldrene ved skolen utgjør da populasjonen.

Elevenes skårer: Det er kjent i metodelitteraturen at barn og ungdom lettere benytter seg av ekstremverdiene i svarkategoriene enn hva voksne gjør. Dette gjelder spesielt små barn, for eksempel på barnetrinnet. Grunnen til dette er at barn i denne alderen eksempelvis betrakter seg som enten ikke-motiverte eller motiverte. Uten at dette bør vektlegges for mye i tolkningen av resultatene, kan det være fornuftig å ha en bevissthet rundt dette.

Ulike tolkning: Barn, ungdom og voksne kan legge ulikt innhold i like spørsmål. Det ble gitt et eksempel på dette i forbindelse med *faglig* veiledning (se 6.7). Lærere kan for eksempel legge stor vekt på at kjennskap til kompetansemålene er et sentralt aspekt ved den faglige veiledningen, men det er ikke sikkert at dette spørsmålet forstås på samme måte av elevene. En lav korrelasjon mellom to like spørsmål er derfor ikke ensbetydende med at elevene ikke opplever tilfredsstillende faglig veiledning eller at det er en *faktisk* diskrepans mellom hva elevene og lærerne mener. En mulig måte å undersøke dette er å intervju et lite utvalg elever, lærere og foreldre om deres forståelse av ulike spørsmål.

Sammenligning med andre skoler: I tolkningen av resultatene ved den enkelte skole er det viktig å merke seg at selv om skårene er relativt like i forhold til landsgjennomsnittet, er ikke dette ensbetydende med at resultatet er tilfredsstillende. Kjennskap til størrelsen på skalaene innenfor de tematiske områdene og hva som er et akseptabelt gjennomsnitt er viktig å ha bevissthet om ved den enkelte skole.

Utelatte variabler: I de fleste undersøkelser må det foretas valg om hvilke spørsmål og tematiske områder som skal inkluderes. Selv om brukerundersøkelsene inneholder det man kan anta er de viktigste, er ikke dette ensbetydende med at alle faktorer som kan beskrive eller utgjøre et godt læringsmiljø er tatt med. Med andre ord kan det finnes områder som ikke dekkes av spørsmålene i brukerundersøkelsene per i dag. Det bør være en kontinuerlig bevissthet rundt dette. For eksempel bør man være løpende oppmerksom på hvorvidt sentrale politiske målsettinger eller ny forskning indikerer at

andre tematiske områder bør inkluderes for å gi et helhetlig bilde av elevenes læringsmiljø.

LITTERATUR

- Catsambis, S. (2001) *Expanding knowledge of parental involvement in children's secondary education: connections with high schools seniors' academic success*. *Social Psychology of Education*, 5, 149–177.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. 2 utg. New York: Psychology Press.
- Epstein, J.L. & M.G. Sanders (2000) *Connecting home, school and community: New directions for social achievement*. *Journal of Educational Research*, 98, 196–206.
- Helgøy, I., & Homme, A.D. (2012). *Evaluering av lokale prosjekter om hjem-skole-samarbeid*. Notat 5. Bergen: Rokkansenteret.
- Hoem, J. (2008). *The reporting of statistical significance in scientific journals*. *Demographic Research* 18: 437-442.
- Karabenick, S. A., Woolley, M. E., Friedel, J. M., Ammon, B. V., Blazeovski, J., Bonney, C. R., ... Kelly, K. L. (2007). *Cognitive processing of self-report items in educational research: Do they think what we mean?*. *Educational Psychologist*, 42(3), 139-151.
- Katz, I., Kaplan, A., & Gueta, G. (2010). *Students' Needs, Teachers' Support, and Motivation for Doing Homework: A Cross-Sectional Study*. *Journal of Experimental Education*, 78(2), 246–267.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2008). *Linking leadership to student learning: The contributions of leader efficacy*. *Educational Administration Quarterly*, 44(4), 496-528.
- Nordahl, T. (2005). *Læringsmiljø og pedagogisk analyse*. NOVA rapport 19/05. Oslo: NOVA.
- NOU 2003:16. *I første rekke. Forsterket grunnopplæring for alle*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Ogden, T. (2004). *Kvalitetsskolen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Pallant, J. (2010). *SPSS survival manual a step by step guide to data analysis using the SPSS program* (4th ed.). Maidenhead: Open University Press.
- Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (2008). *Motivation in education : theory, research, and applications* (2nd ed.). Upper Saddle River, N.J.: Merrill Prentice Hall.
- Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Robinson, V. M. J., Lloyd, C. A., & Rowe, K. J. (2008). *The Impact of Leadership on Student Outcomes: An Analysis of the Differential Effects of Leadership Types*. *Educational Administration Quarterly*, 44(5), 635-674.
- Rubin, A. (1985). *Significance testing with population-data*. *Social Service Review* 59: 518- 520.
- Sheldon, S.B. & Epstein J.L. (2005) *Involvement counts: Family and community partnerships and math research*. I: M.T. Hallinan (Ed.), *Handbook of the sociology of education* (pp.285–306), New York: Luwer. Academoc/Plenum Publishers.
- Simon, B.S. (2004) *High school outreach and family involvement*. *Social Psychology of Education*, 7, 185–209.

- Skinner, E., Marchand, G., Furrer, C., & Kindermann, T. (2008). *Engagement and Disaffection in the Classroom: Part of a Larger Motivational Dynamic?* *Journal of Educational Psychology*, 100(4), 765–781.
- Stortingsmelding nr 22 (2010-2011). *Motivasjon, mestring, muligheter*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson/Allyn and Bacon.
- Wendelborg, C., Paulsen, V., Røe, M., Valenta, M. & Skaalvik, E. (2012): *Elevundersøkelsen 2012. Analyse av elevundersøkelsen 2012*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Wendelborg, C., Røe, M. & Skaalvik, E. (2011): *Elevundersøkelsen 2011. Analyse av elevundersøkelsen 2011*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Wentzel, K.R., Battle, A., Russell, S. L., & Looney, L.B. (2010). *Social supports from teachers and peers as predictors of academic and social motivation*. *Contemporary Educational Psychology*, 35(3), 193–202.

Vedlegg A

A 1 Oversikt over spørsmål som omhandler trivsel lærer-elev

Trivsel lærer-elev

Elevundersøkelsen

Q310	Trives du sammen med lærerne dine?
Q323	Har du lærere som gir deg lyst til å jobbe med fagene?
Q469	Er du hyggelig mot lærerne dine?
Q470	Er lærerne dine hyggelige mot deg?

Lærerundersøkelsen

Q432	Er elevene hyggelige mot deg?
Q334	Trives du sammen med elevene dine?

Foreldreundersøkelsen

Q6345	Mitt/vårt barn liker lærerne på skolen
-------	--

A 2 Oversikt over spørsmål som omhandler sosial trivsel

Sosial trivsel

Elevundersøkelsen

Q307	Trives du godt på skolen?
Q308	Trives du sammen med elevene i gruppa/klassen din?
Q309	Trives du i friminuttene/fritimene?

Lærerundersøkelsen

Q325	Trives elevene dine på skolen?
------	--------------------------------

Foreldreundersøkelsen

Q6336	Mitt/vårt barn trives sammen med de andre elevene i gruppa/klassen
-------	--

A 3 Oversikt over spørsmål som omhandler faglig utfordring

Faglig utfordring	
Elevundersøkelsen	
Q6552	Hvor ofte kjeder du deg på skolen fordi du gjør oppgaver du allerede kan?
Q6553	Hvor ofte får du skoleoppgaver som er så lette at de ikke stiller noen krav til deg?
Q6554	Hvor ofte får du skoleoppgaver som er vanskelige, men som du tror du klarer?
Q6655**	Hvor ofte får du skoleoppgaver som er vanskelige, og som du ikke får til?
Q324	Hvordan er oppgavene du får på skolen?
Q5276**	Hvor ofte opplever du at skolearbeidet ikke gir deg nok utfordring?
Q5278	Hvor ofte gir du opp når du arbeider med skolearbeid fordi du synes det er for vanskelig?
Q316	Får du nok utfordringer på skolen?
Lærerundersøkelsen	
Q346	Får elevene dine utfordringer gjennom oppgavene de får på skolen?
Foreldreundersøkelsen	
Q6344	Arbeidsoppgavene som barnet mitt/vårt får på skolen, er for lite utfordrende

**Ikke i datasettet

A 4 *Oversikt over spørsmål som omhandler fysisk miljø*

Fysisk miljø

Elevundersøkelsen

Q503	Luften i klasserommene
Q504	Temperaturen i klasserommene
Q505	Klasserommene ellers
Q506	Lærebøker og utstyr
Q507	Skolebibliotek
Q508	Toaletter
Q509	Garderobe og dusj
Q510	Skolebygget
Q511	Renhold/vasking
Q512	Uteområdet elevene kan bruke i friminuttene

Lærerundersøkelsen

Q451	Kvaliteten på luften i undervisningsrommene
Q452	Temperaturen i undervisningsrommene
Q453	Undervisningsrommene ellers
Q454	Lærebøker/materiell/utstyr
Q455	Skolebiblioteket
Q456	Toaletter
Q457	Garderobe og dusj
Q458	Skolebygget
Q459	Renhold
Q460	Uteområdet som elevene har tilgang til i friminuttene

Foreldreundersøkelsen

Q6328	Standarden på skolebygningen er god
Q6329	Standarden på skolens utearealer er god

A 5 *Oversikt over spørsmål som omhandler mobbing*

Mobbing

Elevundersøkelsen

Q479	Er du blitt mobbet på skolen de siste månedene?
Q483	Blir du mobbet av elever i gruppa/klassen?
Q484	Blir du mobbet av andre elever på skolen?
Q485	Blir du mobbet av en eller flere lærere?
Q486	Blir du mobbet av andre voksne på skolen?
Q488	Har du selv vært med på å mobbe en eller flere elever på skolen de siste månedene?
Q489	Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet?

Lærerundersøkelsen

Q443	Hvor ofte har du observert eller fått vite om at elever har blitt mobbet på skolen de siste månedene?
Q444	Pleier elevene å si fra til lærerne hvis noen blir mobbet?
Q445**	Har skolen retningslinjer for hvordan mobbing skal håndteres?
Q449**	Følger du disse retningslinjene i din håndtering av mobbing?

Foreldreundersøkelsen

Q6337	Skolen håndterer mobbing av elever på en god måte
-------	---

**ikke i datasettet

A 6 *Oversikt over spørsmål som omhandler motivasjon*

Motivasjon

Elevundersøkelsen

Q314	Er du interessert i å lære på skolen?
Q315	Gjør du leksene dine?
Q317	Hvor godt liker du skolearbeidet?
Q473	Følger du med og hører etter når lærerne snakker?

Lærerundersøkelsen

Q342	Er elevene dine interesserte i å lære på skolen?
Q343	Viser elevene dine god arbeidsinnsats?
Q344	Liker elevene dine skolearbeidet?
Q345	Er elevene dine motiverte for å lære?
Q347	Gjør elevene dine leksene sine?

Foreldreundersøkelsen

Q6334	Mitt/vårt barn viser en positiv utvikling på skolen.
Q6335	Mitt/vårt barn viser interesse for skolearbeidet

A 7 Oversikt over spørsmål som omhandler faglig veiledning

Faglig veiledning

Elevundersøkelsen

- Q392 Forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?
Vet du hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene
(kompetansemålene står i læreplanen)?
- Q382
- Q394 Hvor ofte forteller lærerne deg hva du bør gjøre for at du skal bli bedre i fagene?

Lærerundersøkelsen

- Q356 Vet elevene dine hva som kreves for å oppnå de ulike kompetansemålene?
Bruker du læreplanen aktivt i læringsarbeidet med elevene?
- Q355

Foreldreundersøkelsen

- Q6342 Mitt/vårt barn får den hjelpen det trenger fra lærerne til skolearbeidet
Måten lærerne tilrettelegger for læring på fungerer bra for barnet mitt/vårt
- Q6343
-

A 8 Oversikt over spørsmål som omhandler hjelpemidler

Hjelpemidler

Elevundersøkelsen

- Q368 Er det mulig for deg å bruke PC/data/Internett når du trenger det?
- Q369 Er det mulig for deg å bruke oppslagsverk (leksikon, ordbøker og lignende) når du trenger det?
- Q370 Er det mulig for deg å bruke lærebøker når du trenger det?
- Q371 Er det mulig for deg å bruke andre læremidler/materiell/utstyr når du trenger det?
- Q372 Er det mulig for deg å bruke skolebibliotek når du trenger det?

Lærerundersøkelsen

- Q383 Hvor ofte legger du til rette for at elevene får bruke PC/data til arbeid på skolen?
- Q385 Får elevene bruke IKT/data/Internett til arbeid på skolen ved behov?
- Q386 Får elevene bruke oppslagsverk til arbeid på skolen ved behov?
- Q387 Får elevene bruke lærebøker til arbeid på skolen ved behov?
- Q388 Får elevene bruke andre læremidler/materiell/utstyr til arbeid på skolen ved behov?
- Q389 Får elevene bruke skolebibliotek til arbeid på skolen ved behov?

Foreldreundersøkelsen

- Q6330 Jeg/vi er tilfreds med tilgangen på læremidler (bøker o.l.) som mitt/vårt barn har på skolen
- Q6331 Jeg/vi er tilfreds med tilgangen som mitt/vårt barn har til datautstyr/PC på skolen
-
-

A 9 Oversikt over spørsmål som omhandler bråk og uro

Bråk og uro

Elevundersøkelsen

Q472	Må lærerne bruke mye tid på å få ro i klassen?
Q474	Forstyrrer du andre elever når de arbeider?
Q476	Blir du forstyrrt av at andre elever lager bråk og uro i arbeidsøktene?
Q5280	Jeg blir ofte forstyrrt av andre elever når jeg arbeider på skolen.
Q471	Kommer lærerne presis til timene/arbeidsøktene?
Q475	Kommer elevene i din gruppe/klasse for sent til timene?
Q5285	Det er god arbeidsro i timene.
Q5292	Elevene er stille og hører etter når læreren snakker.

Lærerundersøkelsen

Q433	Må du bruke mye tid på å få ro i klassen?
Q434	Kommer elevene dine for sent til timene/arbeidsøktene?
Q435	Forstyrrer elevene hverandres arbeid med bråk og uro?

Foreldreundersøkelsen

Q6339	Det er ro og orden i gruppa/klassen som barnet mitt/vårt går i
-------	--

A 10 Oversikt over spørsmål som omhandler utviklingssamtaler

Utviklingssamtale

Elevundersøkelsen

Q436	Hvor mange planlagte samtaler om din faglig utvikling har du hatt med din kontaktlærer/faglærer dette skoleåret?
Q593	Hvor mange samtaler har du alene eller sammen med foreldrene dine, hatt med læreren din dette skoleåret om hvordan du gjør det på skolen?
Q437	Synes du at slike samtaler med læreren er nyttig?

Lærerundersøkelsen

Q487	Hvor mange organiserte utviklingssamtaler per elev har du hatt dette skoleåret?
Q490	I hvilken grad hjelper utviklingssamtalene deg til å bli kjent med elevenes behov?

Foreldreundersøkelsen

Q6320	Jeg/vi er informert om hva som kan tas opp på konferansetimen/utviklingssamtalene om mitt/vårt barn
Q6321	Konferansetimen/utviklingssamtalene har preg av samtale mellom kontaktlærer og meg/oss som foreldre/foresatte
Q6323	Lærerne følger opp de avtaler og beslutninger som er fattet i konferansetimen/utviklingssamtalene
Q6324	Jeg/vi følger opp de avtaler og beslutninger som er fattet i konferansetimen/utviklingssamtalene
Q6325	Jeg/vi ønsker oss flere eller lengre konferansetimer/utviklingssamtaler med kontaktlærer
Q6326	Jeg/vi har problemer med å møte på konferansetimer/utviklingssamtaler på dagtid

Vedlegg B

B 1 Oversikt over spørsmål som omhandler elevdemokrati

Elevdemokrati	
Elevundersøkelsen	
Q519	Hvor godt arbeid synes du elevrådet gjør på skolen?
Q518	Oppmuntrer lærerne til at elevene kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt?
Q520	Hører skolen på elevenes forslag?
Lærerundersøkelsen	
Q480	I hvilken grad er elevene med på å bestemme hvilke regler som skal gjelde for gruppen/ klassen?
Q481	I hvilken grad har elevrådet innflytelse på beslutninger som tas på skolen?
Q482	I hvilken grad legger skolen til rette for at elevene kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt?

B 2 Oversikt over spørsmål som omhandler medbestemmelse

Medbestemmelse	
Elevundersøkelsen	
Q513	I hvor mange fag får du være med å lage arbeidsplaner (ukeplan, periodeplan, årsplan) i fagene?
Q514	I hvor mange fag får du velge mellom ulike oppgavetyper i fagene?
Q384	I hvor mange fag er du med på å sette dine egne læringsmål?
Q515	I hvor mange fag får du å velge arbeidsmåter i fagene?
Q516	Har lærerne forklart hvordan elevene kan være med på å bestemme hvordan dere skal arbeide med fagene?
Q517	Oppmuntrer lærerne til at elevene kan være med på å bestemme hvordan dere skal arbeide med fagene?
Lærerundersøkelsen	
Q461	Har du snakket med elevene om hvordan de kan være med og bestemme over arbeidet med fagene?
Q463	I hvilken grad medvirker elevene dine i planlegging av opplæringen/undervisningen?
Q464	I hvilken grad medvirker elevene dine i gjennomføringen av opplæringen/undervisningen?
Q465	I hvilken grad medvirker elevene dine i vurdering av opplæringen/undervisningen?
Q467	Har elevene dine innflytelse på utforming av arbeidsplaner (ukeplaner, periodeplaner, årsplaner) i de ulike fagene?
Q478	Hvor viktig mener du elevmedvirkning er for elevenes læring?

B 3 *Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmåter*

Abeidsmåter

Elevundersøkelsen

Q335	Tavleundervisning/læreren snakker
Q336	Samtale/diskusjon mellom lærer og elevene
Q337	Elevene jobber alene
Q338	To og to elever jobber sammen
Q339	Gruppearbeid (ikke prosjektarbeid)
Q340	Prosjektarbeid
Q341	Praktisk arbeid med fagene (forsøk, verksted, søm, matlaging osv.)

Lærerundersøkelsen

Q373	Tavleundervisning/forelesning
Q374	Samtale/diskusjon mellom lærer og elevene
Q375	Elevene arbeider alene
Q376	To og to elever jobber sammen
Q377	Gruppearbeid (ikke prosjektarbeid)
Q378	Prosjektarbeid
Q379	Praktisk arbeid med fagene (forsøk, verksted, søm, matlaging osv.)

B 4 *Oversikt over spørsmål som omhandler type vurdering*

Type vurdering

Elevundersøkelsen

Q400	Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av skriftlige prøver?
Q401	Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av muntlig presentasjon?
Q402	Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av leksehøring?
Q403	Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av innlevering av hjemmearbeid (skriftlig lekse)?
Q404	Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av mapper?
Q405	Hvor ofte vurderes arbeidet ditt ved hjelp av praktiske oppgaver?

Lærerundersøkelsen

Q406	Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av skriftlige prøver?
Q407	Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av muntlig presentasjon?
Q408	Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av leksehøring?
Q409	Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av innlevering av hjemmearbeid (skriftlig lekse)?
Q410	Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av mapper?
Q411	Hvor ofte vurderer elevene ved hjelp av praktiske oppgaver?

B 5 *Oversikt over spørsmål som omhandler vurdering*

Vurdering

Elevundersøkelsen

Q380	Får du være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet ditt skal vurderes?
Q381	Har læreren snakket om hva som kreves for å oppnå de ulike karakterene?
Q391	Spør lærerne hvordan du selv vurderer ditt eget skolearbeid?
Q592	Spør lærerne deg hva du selv synes om skolearbeidet ditt?

Lærerundersøkelsen

Q397	Lar du elevene være med på å bestemme hva det skal legges vekt på når arbeidet deres skal vurderes?
Q398	Snakker du med elevene om hva som kreves for å oppnå de ulike karakterene?
Q399	Spør du elevene hvordan de selv vurderer sitt eget arbeid?
Q468	Er elevene dine med på å påvirke hvordan skolearbeidet skal vurderes (vurderingsformer)?

B 6 *Oversikt over spørsmål som omhandler type tilbakemelding*

Type tilbakemelding

Elevundersøkelsen

Q412	Hvor ofte får du tilbakemelding på arbeidsinnsatsen din i form av skriftlig kommentar fra læreren?
Q413	Hvor ofte får du tilbakemelding på arbeidsinnsatsen din gjennom samtale med læreren?
Q415	Hvor ofte får du tilbakemelding på arbeidsinnsatsen din i form av skriftlig kommentar fra læreren?
Q416	Hvor ofte får du tilbakemelding på arbeidsinnsatsen din gjennom samtale med læreren?

Lærerundersøkelsen

Q417	Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på det faglige arbeidet de gjør i form av skriftlige kommentarer?
Q418	Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på det faglige arbeidet de gjør gjennom formelle eller uformelle samtaler?
Q420	Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på deres arbeidsinnsats i form av skriftlige kommentarer på innleverte arbeider?
Q421	Hvor ofte gir du elevene tilbakemelding på deres arbeidsinnsats gjennom formelle eller uformelle samtaler?

B 7 Oversikt over spørsmål som omhandler nytte av tilbakemelding

Nytte tilbakemelding

Elevundersøkelsen

Q588

Gjør tilbakemeldingene du får underveis i undervisningen/opplæringen at du blir bedre i fagene?

Lærerundersøkelsen

Q430

Hvordan opplever du det å skulle legge til rette læringsarbeidet slik at alle elever får økt læringsprogresjon?

B 8 Oversikt over spørsmål som omhandler bruk av arbeidsplaner

Arbeidsplaner

Elevundersøkelsen

Q5268**

Hvor ofte bruker du skriftlige planer (ukeplan, periodeplan eller lignende) når du er på skolen?

Q5263

Hvor ofte bruker du skriftlige planer (ukeplan, periodeplan, eller lignende) i arbeidet med fagene?

Lærerundersøkelsen

Q357

Lager du uke-/periodeplaner til elevene, som de skal bruke i sitt læringsarbeid?

***Ikke i datasettet*

B 9 Oversikt over spørsmål som omhandler tilpasning

Tilpasning

Elevundersøkelsen

Q442

I hvor mange fag synes du at undervisningen/opplæringen er tilpasset ditt nivå?

Foreldreundersøkelsen

Q6333

Mitt/vårt barn får i alle fag tilrettelagt opplæring i tråd med egne evner og forutsetninger

B 10 Oversikt over spørsmål som omhandler karriereveiledning

Karriereveiledning

Elevundersøkelsen

Q447 I hvilken grad er du fornøyd med informasjonen fra ungdomsskolen i forhold til å velge type videregående opplæring som passer for deg?

Q448 I hvilken grad er du fornøyd med informasjonen du får på skolen om ulike utdannings- og yrkesvalg?

Foreldreundersøkelsen

Q6348 Mitt/vårt barn har gjennom skolens tilbud fått mulighet til å bli kjent med ulike yrker

Q6349 Mitt/vårt barn har fått veiledning om hvilke utdanningsveier som finnes

Q6350 Mitt/vårt barn har fått hjelp fra skolen til å velge utdanningsvei

B 11 Oversikt over spørsmål som omhandler hjem-skole samarbeid

Hjem-skole samarbeid

Lærerundersøkelsen

Q491 I hvilken grad inviterer du foreldrene/de foresatte til å være med og ha innflytelse på læringsaktiviteten på skolen?

Q492 I hvilken grad er du fornøyd med samtalene med foreldre/de foresatte om elevenes faglige utvikling?

Q493 I hvilken grad er du fornøyd med foreldrene/de foresattes oppfølging av elevenes faglige utvikling?

Q494 I hvilken grad er du fornøyd med foreldrene/de foresattes oppfølging av elevenes sosiale utvikling på skolen?

Foreldreundersøkelsen

Q6302 Interessen som lærerne viser for mine/våre synspunkter om barnets læring og utvikling.

Q6303 Hvor ofte du/dere får anledning til å diskutere undervisningsmåtene med lærerne.

Q6304 Mulighetene for innflytelse på læringstilbudene til barnet.

Q6317 Jeg/vi får veiledning fra skolen om hvordan vi kan hjelpe barnet mitt/vårt med skolegangen

Q6313 Jeg/vi er usikre på hvilke forventninger skolen har til meg/oss når det gjelder samarbeid med skolen

Q6322 Jeg/vi blir enige med kontaktlæreren om hvordan barnet mitt/vårt skal følges opp når det gjelder læring og utvikling.

Q6314 Som foreldre/foresatte tør vi ikke si fra om hva vi mener om læreren og skolen av frykt for at det skal gå ut over mitt/vårt barn

Vedlegg C

C 1 Oversikt over spørsmål som omhandler mestring

Mestring

Elevundersøkelsen

Q5261	Tenk på når du får arbeidsoppgaver på skolen som du skal gjøre på egen hånd. Hvor ofte klarer du oppgavene alene?
Q5847	Jeg har tro på at jeg kan forbedre meg i fag hvis jeg selv vil.
Q5848	Jeg har mistet troen på at jeg kan forbedre meg i fag selv om jeg vil det.
Q5266	Hvor ofte greier du de oppgavene du har som lekse uten å be om hjelp?
Q5270	Tenk på når læreren går gjennom og forklarer nytt stoff på skolen. Hvor ofte forstår du det som læreren gjennomgår og forklarer?

C 2 Oversikt over spørsmål som omhandler indre motivasjon

Indre motivasjon

Elevundersøkelsen

Q5282	Jeg liker å gjøre skolearbeid.
Q5286	Jeg liker å arbeide med skolefagene.
Q5293	Jeg gleder meg til å gå på skolen.
Q5300	Jeg liker de fleste skolefagene.

C 3 Oversikt over spørsmål som omhandler ytre motivasjon

Ytre motivasjon

Elevundersøkelsen

Q326	Jeg arbeider med skolefag for å øke mine jobbmuligheter.
Q327	Jeg arbeider med skolefag for å få en trygg økonomisk framtid.

C 4 Oversikt over spørsmål som omhandler innsats

Innsats

Elevundersøkelsen

Q313	Prioriterer du å bruke tid på skolearbeidet (både arbeid i timene og lekser)?
Q333	Når jeg arbeider med skolefag, fortsetter jeg å jobbe selv om stoffet er vanskelig.
Q332	Når jeg arbeider med skolefag, jobber jeg så hardt jeg kan.

C 5 Oversikt over spørsmål som omhandler målorientering

Målorientering

Elevundersøkelsen

Q330	Jeg liker å prøve å være bedre enn andre elever.
Q331	Jeg vil gjerne være best i noe.
Q5856	I timene later jeg som om jeg forstår mer enn jeg egentlig gjør.
Q5857	I klassen min synes vi det er fint å være flinke på skolen.
Q5299	På skolen er jeg opptatt av å lære noe nytt.
Q5297	Når jeg er på skolen vil jeg helst lære så mye som mulig.

C 6 Oversikt over spørsmål som omhandler samarbeid

Samarbeid

Elevundersøkelsen

Q328	Jeg lærer mest når jeg samarbeider med andre elever.
Q329	Det er nyttig å samle alles ideer når vi arbeider med en oppgave.

C 7 Oversikt over spørsmål som omhandler støtte fra lærer

Støtte lærer

Elevundersøkelsen

Q5264	Får du god støtte og hjelp av læreren hvis det er noe du ikke forstår?
Q5269	Får du god hjelp og støtte av læreren hvis det er noe du ikke greier på egen hånd?

C 8 Oversikt over spørsmål som omhandler utdanningsvalg

Utdanningsvalg

Elevundersøkelsen

Q5849	Hjelper faget utdanningsvalg deg til å få mer oversikt over utdanningsmulighetene som finnes i videregående opplæring?
Q5850	Hjelper faget utdanningsvalg deg til å kunne velge riktig utdanningsprogram i videregående opplæring?
Q5851	Hvor fornøyd var du med den veiledningen du har fått om dine videre utdannings- og yrkesplaner?
Q5852	Får du i faget utdanningsvalg erfaring med innhold, arbeidsmåter og oppgaver fra videregående opplæring / arbeidsliv?
Q5853	I hvilken grad har du fått prøve ut dine ønsker?
Q5849	Hjelper faget utdanningsvalg deg til å få mer oversikt over utdanningsmulighetene som finnes i videregående opplæring?

C 9 Oversikt over spørsmål som omhandler rådgiver

Rådgiver

Elevundersøkelsen

Q450	Har du hatt samtale med rådgiver på skolen om hvilke yrker som kan passe for deg?
Q462	Synes du samtalene med rådgiver har vært nyttige?

C 10 Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmiljø

Arbeidsmiljø

Elevundersøkelsen

Q5291	Lærerne på denne skolen har de samme reglene for elevenes oppførsel.
Q5284	Lærerne på denne skolen reagerer på samme måte hvis elevene bryter reglene.
Q5854	I skoletimene tør jeg å si hva jeg mener.
Q5855	Jeg tør å spørre lærer om hjelp når det er noe jeg ikke forstår.

C 11 *Oversikt over spørsmål som omhandler digital mobbing*

Digital mobbing

Elevundersøkelsen

Q6523	Hvor ofte har du opplevd at elever i gruppen/klassen har brukt internett, mobil eller epost for å sende og spre ondsinnede meldinger om eller bilder av deg?
Q6524	Hvor ofte har du opplevd at andre elever på skolen har brukt internett, mobil eller epost for å sende og spre ondsinnede meldinger om eller bilder av deg?
Q6525	Hvor ofte har du opplevd at en eller flere voksne har brukt internett, mobil eller epost for å sende og spre ondsinnede meldinger om eller bilder av deg?
Q6526	Hvor ofte har du opplevd at en ukjent person har brukt internett, mobil eller epost for å sende og spre ondsinnede meldinger om eller bilder av deg?
Q6529	Hvor ofte har du brukt Internett, mobil eller e-post for å sende og spre ondsinnede meldinger om eller bilder av andre elever?
Q6531	Hvorfor har du sendt og spredd ondsinnede meldinger om eller bilder av andre elever?

C 12 *Oversikt over spørsmål som omhandler diskriminering*

Diskriminering

Elevundersøkelsen

Q495	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling på bakgrunn av kjønn?
Q496	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling på bakgrunn av funksjonshemming?
Q497	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling på bakgrunn av nasjonalitet?
Q498	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling på bakgrunn av religion eller livssyn?
Q499	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling av elever i gruppa/klassen?
Q500	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling av andre elever på skolen?
Q501	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling av en eller flere lærere?
Q502	Er du blitt utsatt for urettferdig behandling av andre voksne på skolen?

C 13 *Oversikt over spørsmål som omhandler bruk av PC*

Bruk av PC

Elevundersøkelsen

Q358	Hvor ofte bruker du PC/data til arbeid på skolen?
Q359	Hvor ofte bruker du PC/data til skolearbeid hjemme?

C 14 *Oversikt over spørsmål som omhandler digitale verktøy*

Digitale verktøy

Elevundersøkelsen

Q6542	Jeg lærer mer når vi bruker digitale verktøy i opplæringen.
Q6543	Jeg blir mer motivert for skolearbeid ved å bruke digitale verktøy i undervisningen.
Q6544	Bruk av digitale verktøy gjør det vanskeligere å konsentrere seg om skolearbeidet.
Q6545	Andre elevers bruk av digitale verktøy uroer og hindrer læring.

C 15 *Oversikt over spørsmål som omhandler nettvett*

Nettvett

Elevundersøkelsen

Q6547	Skolen har gitt meg god opplæring i kildekritikk (hvordan jeg kan gjøre meg opp en mening om i hvilken grad jeg kan stole på informasjonen som jeg har hentet).
Q6548	Jeg har fått god opplæring i å bruke kildeliste (hvorfor det er et krav om å vise til opphav, og hvordan slike referanser skal skrives).
Q6549	Jeg har fått god opplæring i å bruke sitater.
Q6551	Jeg praktiserer godt nettvett.
Q6550	Jeg har fått god opplæring i nettvett på skolen (faren ved å gi fra seg personlig informasjon, og hvordan vise respekt for hverandre på nett).

C 16 *Oversikt over spørsmål som omhandler læring*

Læring

Elevundersøkelsen

Q361	Vet du hva du skal lære i de ulike fagene?
Q362	Når jeg arbeider med skolefag, starter jeg med å finne ut nøyaktig hva jeg trenger å lære.
Q363	Når jeg arbeider med skolefag, forsikrer jeg meg om at jeg husker de viktigste tingene.
Q364	Når jeg arbeider med skolefag, lærer jeg utenat så mye som mulig.
Q365	Når jeg arbeider med skolefag, øver jeg meg med å gjenta stoffet om og om igjen for meg selv.
Q366	Når jeg arbeider med skolefag, forsøker jeg å knytte det nye stoffet til ting som jeg har lært i andre fag.
Q367	Når jeg arbeider med skolefag, forsøker jeg å forstå stoffet bedre ved å knytte det til noe jeg kan fra før.

C 17 Oversikt over spørsmål som omhandler karakterer

Karakterer fag

Elevundersøkelsen

Q422	Hvilke karakterer fikk du i engelsk skriftlig ved siste karakteroppgjør?
Q423	Hvilke karakterer fikk du i engelsk ved siste karakteroppgjør?
Q424	Hvilke karakterer fikk du i kroppsøving ved siste karakteroppgjør?
Q425	Hvilke karakterer fikk du i kunst og håndverk ved siste karakteroppgjør?
Q426	Hvilke karakterer fikk du i norsk hovedmål skriftlig ved siste karakteroppgjør?
Q427	Hvilke karakterer fikk du i matematikk ved siste karakteroppgjør?
Q428	Hvilke karakterer fikk du i samfunnsfag ved siste karakteroppgjør?

C 18 Oversikt over spørsmål som omhandler støtte i fag

Støtte fag

Elevundersøkelsen

Q438	Får du støtte og hjelp i fagene når du trenger det fra læreren?
Q439	Får du støtte og hjelp i fagene når du trenger det fra elever i gruppa/klassen?
Q440	Får du støtte og hjelp i fagene når du trenger det hjemmefra?
Q441	Får du støtte og hjelp i fagene når du trenger det fra organisert leksehjelp?

C 19 Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsmåter fag

Abeidsmåter fag

Elevundersøkelsen

Q348	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i engelsk
Q349	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i kroppsøving
Q350	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i kunst og håndverk
Q351	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i norsk hovedmål skriftlig
Q352	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i matematikk
Q353	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i samfunnsfag
Q354	Hvor fornøyd er du med måten dere arbeider på i naturfag

C 20 Oversikt over spørsmål som omhandler forhold skoleledelse

Forhold skoleledelse

Lærerundersøkelsen

Q5976	Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med din rektors tilrettelegging for at dere skal oppnå gode læringsresultater ved skolen?
Q5978	Rektor er flink til å lede undervisningsarbeidet og drive faglig veiledning av lærere.
Q5979	Rektor sørger for god intern administrasjon, styring og kontroll.
Q5980	Rektor bidrar til en god organisasjonskultur ved å tilrettelegge for samarbeid på skolen og bidra til et godt arbeidsmiljø.
Q5981	Rektor styrer utviklings- og endringsprosesser ved min skole på en god måte.

C 21 Oversikt over spørsmål som omhandler yrkesstatus

Yrkesstatus I

Lærerundersøkelsen

Q5957	Ranger yrke fra 1-10: Advokat
Q5958	Ranger yrke fra 1-10: Butikkmedarbeider
Q5959	Ranger yrke fra 1-10: Håndverker
Q5960	Ranger yrke fra 1-10: Idrettsutøver
Q5961	Ranger yrke fra 1-10: Ingeniør
Q5962	Ranger yrke fra 1-10: Journalist
Q5963	Ranger yrke fra 1-10: Lege
Q5964	Ranger yrke fra 1-10: Lærer
Q5965	Ranger yrke fra 1-10: Politi
Q5966	Ranger yrke fra 1-10: Saksbehandler i offentlig sektor
Q5967	Ranger yrke fra 1-10: Sykepleier

C 22 Oversikt over spørsmål som omhandler yrkesstatus

Yrkesstatus II

Lærerundersøkelsen

Q5968	Lærere er høyt respektert i dette lokalsamfunnet.
Q5969	Opplever du statusen til læreryrket som synkende, stabil, økende?

C 23 Oversikt over spørsmål som omhandler etterutdanning

Etterutdanning

Lærerundersøkelsen

Q6387	Etterutdanning (f eks . kurs, konferanser, seminarer, nettverk)
Q6388	Videreutdanning (studier mot en formell grad / formelle studiepoeng)
Q6389	Hvilken betydning hadde etterutdanningen for din utvikling som lærer?
Q6390	Hvilken betydning hadde videreutdanningen for din utvikling som lærer?

C 24 Oversikt over spørsmål som omhandler forhold og trivsel

Forhold - trivsel

Lærerundersøkelsen

Q5982	Hvor godt eller dårlig mener du forholdene ligger til rette for at du skal kunne gjøre en god jobb som lærer?
Q5983	Når alt kommer til alt, hvor misfornøyd eller fornøyd er du med jobben som lærer?

C 25 Oversikt over spørsmål som omhandler kommunikasjon

Kommunikasjon

Foreldreundersøkelsen

Q6305	Måten du/dere blir tatt i mot på dersom du/dere har behov for kontakt med skolen
Q6306	Hvor raskt du/dere kan få møte med kontaktlærer
Q6307	Hvor raskt du/dere kan få møte med skolens ledelse
Q6298	Skolen informerer oss om barnets utvikling
Q6299	Vi informerer skolen om barnets utvikling
Q6301	Kommunikasjonen mellom hjem og skole

C 26 Oversikt over spørsmål som omhandler arbeidsinnsats

Arbeidsinnsats

Foreldreundersøkelsen

Q6340	Lærerne stiller krav og forventninger til mitt/vårt barns arbeidsinnsats
Q6341	Lærerne stimulerer mitt/vårt barn til læring og arbeidsinnsats

C 27 Oversikt over spørsmål som omhandler støtte fra foreldre

Støtte foreldre

Foreldreundersøkelsen

Q6316	Jeg/vi hjelper mitt/vårt barn flere ganger ukentlig med skolearbeidet
Q6318	Jeg/vi snakker med barnet mitt/vårt flere ganger ukentlig om hvordan det trives på skolen

C 28 Oversikt over spørsmål som omhandler kjennskap til rettigheter

Kjennskap rettigheter

Foreldreundersøkelsen

Q6310	Jeg/vi har kjennskap til våre rettigheter og plikter som foreldre i forhold til lovverket og læreplanen for skolen
Q6311	Skolen har gjort oss kjent med hva tilpasset opplæring vil si for mitt/vårt barn
Q6312	Jeg/vi har kjennskap til hvordan vi kan fremme klager og saksgang i klagesaker

C 29 Oversikt over spørsmål som omhandler SFO

SFO

Foreldreundersøkelsen

Q6505	Barnet mitt trives på SFO
Q6506	Jeg opplever at personalet på SFO bidrar til et godt sosialt miljø for barna
Q6507	Jeg opplever at personalet på SFO bidrar til et fysisk trygt miljø for barna
Q6508	Det samlede aktivitetstilbudet på SFO er variert
Q6509	Det samlede aktivitetstilbudet på SFO er godt tilpasset
Q6510	Aktivitetene i skolens ferier er gode
Q6511	Aktivitetene i skolens ferier er varierte
Q6513	Jeg har et godt samarbeid med personalet på SFO
Q6514	Jeg opplever at beskjedene jeg gir til personalet på SFO, blir fulgt opp
Q6515	Jeg opplever at jeg får tilstrekkelig informasjon om SFO-tilbudet
Q6516	Det er nyttig for vår familie at informasjonen om SFO og dets aktivitetstilbud og matplaner er tilgjengelig på Internett
Q6517	Tilbudet om leksehjelp i SFO-tiden fungerer bra for mitt barn
Q6518	Måltidet på SFO er variert
Q6519	Måltidet på SFO er sunt
Q6520	Jeg synes det er riktig at SFO har enkelte foreldrebetalte aktiviteter

Vedlegg D

D 1 Korrelasjonsmatrise over alle sumskalaene

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37		
1 EU_Sosial_trivsel	1																																						
2 LU_Sosial_trivsel	.31	1																																					
3 FU_Sosial_trivsel	.24	.10	1																																				
4 EU_Trivsel_Lærer_Elev	.67	.37	.13	1																																			
5 LU_Trivsel_Lærer_Elev	.23	.63	.01	.31	1																																		
6 FU_Trivsel_Lærer_Elev	.23	.17	.60	.36	.11	1																																	
7 EU_Fysisk_miljø	.51	.28	.21	.61	.20	.35	1																																
8 LU_Fysisk_miljø	.13	.18	.12	.12	.19	.16	.63	1																															
9 FU_Fysisk_miljø	.14	.14	.20	.09	.09	.17	.57	.70	1																														
10 EU_Motivasjon	.67	.35	.14	.78	.25	.35	.67	.10	.12	1																													
11 LU_Motivasjon	.31	.67	.16	.47	.61	.36	.38	.15	.13	.60	1																												
12 FU_Motivasjon	.24	.19	.64	.29	.08	.67	.31	.24	.20	.34	.34	1																											
13 EU_Faglig_vedledning	.27	.23	.06	.48	.21	.07	.24	.02	.06	.42	.26	.08	1																										
14 LU_Faglig_vedledning	.09	.22	.00	.02	.26	-.06	.02	.03	-.06	-.04	.10	-.02	.10	1																									
15 FU_Faglig_vedledning	.20	.15	.63	.26	.04	.74	.31	.25	.23	.25	.30	.76	.09	-.01	1																								
16 EU_Hjelpemidler	.18	.33	.09	.39	.30	.29	.60	.36	.26	.25	.30	.17	.25	.16	.27	1																							
17 LU_Hjelpemidler	.06	.15	-.08	.07	.19	.04	.30	.31	.19	.01	.01	.05	.22	.12	.04	.63	1																						
18 FU_Hjelpemidler	.12	.08	.23	.10	.06	.27	.44	.66	.67	.07	.02	.27	.17	-.02	.42	.37	.36	1																					
19 EU_Bråk_og_uro	.42	.21	.13	.47	.30	.15	.37	.16	.11	.32	.16	.17	.07	.06	.20	.43	.25	.19	1																				
20 LU_Bråk_og_uro	.17	.32	-.02	.21	.49	.01	.14	.18	.06	.16	.34	.11	.17	.29	.13	.31	.12	.13	.42	1																			
21 FU_Bråk_og_uro	.26	.14	.61	.24	.15	.45	.26	.18	.24	.17	.20	.62	.15	.05	.62	.18	.08	.39	.34	.29	1																		
22 EU_Medbestemmelse	.28	.17	-.07	.60	.15	.09	.39	.16	.14	.36	.01	.04	.48	.18	.14	.32	.27	.21	.29	.14	.05	1																	
23 LU_Medbestemmelse	-.02	-.02	-.12	.03	.08	.06	.08	.12	.03	-.09	-.14	-.03	.09	.24	.09	.26	.40	.17	.16	.10	.07	.62	1																
24 EU_Vurdering	.29	.13	-.06	.60	.19	.06	.30	.11	.11	.37	.11	-.01	.68	.16	.08	.38	.24	.24	.23	.24	.11	.73	.44	1															
25 LU_Vurdering	.09	.19	.00	.15	.20	.15	.04	.04	-.14	.08	.06	.12	.20	.52	.22	.12	.27	.04	.10	.17	.16	.38	.65	.32	1														
26 EU_Karrierevedledning	.24	.20	-.07	.31	.15	.09	.23	.11	.13	.30	.17	-.03	.40	-.02	.04	.26	.10	.16	.07	.11	-.03	.26	.00	.33	-.04	1													
27 FU_Karrierevedledning	-.11	.04	.07	-.11	.05	.01	-.05	.09	.05	-.11	-.07	.02	.15	-.08	.13	.39	.14	.12	.05	.07	.12	.23	.10	.20	.09	.33	1												
28 LU_Skolehjem	.20	.30	.10	.26	.31	.23	.22	.17	.10	.31	.66	.22	.30	.01	.21	.03	.01	.08	.05	.20	.19	-.13	-.12	.05	-.10	.20	-.07	1											
29 FU_Skolehjem	.16	.14	.60	.21	.00	.69	.29	.24	.23	.22	.20	.66	.11	-.02	.83	.21	.06	.42	.14	.09	.67	.09	.09	.05	.22	.05	.16	.19	1										
30 LU_Skoletidelse	.04	.10	.03	.12	.11	.17	.16	.24	.13	.09	.19	.13	.17	.00	.26	-.07	.02	.27	.06	.11	.22	.03	-.01	.18	.06	.13	.12	.24	.24	1									
31 FU_Kommunikasjon	.08	.12	.47	.14	-.02	.69	.26	.30	.24	.14	.19	.61	.11	-.05	.76	.26	.16	.46	.13	.08	.63	.16	.13	.07	.29	.11	.26	.16	.84	.26	1								
32 EU_Arbeidsinnsats	.18	.16	.64	.21	.01	.89	.24	.19	.18	.21	.28	.72	.11	.03	.88	.14	.00	.35	.15	.05	.63	.07	.03	.03	.25	.04	.13	.21	.78	.19	.72	1							
33 FU_foreldrestøtte	.20	.22	.22	.31	.12	.46	.34	.08	.10	.46	.42	.39	.11	.05	.34	.18	-.09	.03	.06	.11	.12	.05	-.12	.01	-.01	-.03	-.15	.14	.31	-.01	.21	.32	1						
34 FU_Rettigheter	.09	-.01	.36	.08	-.11	.38	.16	.20	.17	.06	.01	.46	.17	.01	.60	.10	.10	.37	.08	.06	.43	.11	.16	.11	.30	.07	.20	.04	.69	.20	.66	.66	.09	1					
35 EU_Karakter	.21	.33	.04	.25	.32	.04	.11	-.01	.04	.32	.47	.18	.08	.20	.11	.15	.05	.11	.16	.30	.12	.00	.00	.02	-.01	.13	-.10	.24	.10	.07	.10	.09	.12	.01	1				
36 EU_Elevdemokrati	.61	.16	.16	.66	.14	.01	.46	.26	.23	.49	.13	-.06	.47	.10	.07	.27	.26	.19	.26	.16	.11	.48	.16	.44	-.02	.36	.26	-.02	.04	.21	.03	-.06	.24	.07	.08	1			
37 LU_Elevdemokrati	.14	.14	.03	.14	.19	.02	.11	.17	.17	.15	.09	.05	.08	.10	.08	.18	.24	.17	.12	.04	.12	.23	.24	.20	.20	.13	.14	.10	.09	.16	.12	.07	.05	.16	.06	.48	1		

978-82-7570-318-5 (web)

Dragvoll allé 38 B
7491 Trondheim
Norge

Tel: 73 59 63 00
Fax: 73 59 66 24

 NTNU
Samfunnsforskning AS